

Yaşam şartları da, üretimleri de daha iyi, daha kaliteli olsun

İnsanca yaşamak onların da hakkı

**Göçer sorunları için en iyi çözüm,
yaşam şartlarının iyileştirilmesi
ve
yarı yerleşik iskânlarıdır**

Bu Çalıştaya katılan Kamu, Kurum ve Kuruluşlarının değerli temsilcileri ile gönüllü katılımcılara;

Kitabın hazırlanması aşamasında emeği geçenlere;

“Kitabın Basımı Konusunda Destek Veren Siverek Köylere Hizmet Götürme Birliği’ne”;

Katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

GÖÇER ÇALIŞTAYI

Şubat 2012
Ankara

GÖÇERLERİN SORUNLARI VE YARI YERLEŞİK İSKANLARI ÇALIŞTAYI

Program

Tarih: 7 Ekim 2011

Yer: TOBB İkiz Kuleler - Dumlupınar Bulvarı No:252 Eskişehir Yolu 9. Km. 06530 /ANKARA

Katılımcılar:

Bakanlıklar

Milli Eğitim Bakanlığı	- Sadettin SABAZ	Müsteşar Yardımcısı
Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	- Metin TÜRKER	Toprak Ref. Gen. Md. Yrd.
Maliye Bakanlığı	- Hasan ÖZABA	Bütçe Genel Müdürlüğü D. Bşk.
Kalkınma Bakanlığı	- İbrahim KUZU	Yerel ve Kırsal Kalkın. D. Bşk.
	- Özcan TÜRKOĞLU	Planlama Uzmanı
Çalışma ve Sos. Güv. Bakanlığı	- İbrahim AKIN	Dezavantajlı Gruplar Dairesi
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	- M. Ali NAKİBOĞLU	Devlet Eliyle İskan Şubesi
	- Yurdagül SALTİK	Devlet Eliyle İskan Şubesi

Kamu Kurumları

Siverek Kaymakamlığı	- Mahmut HERSANLIOĞLU	Kaymakam
Ceylanpınar Kaymakamlığı	- İlker Özerk ÖZCAN	Kaymakam
TİGEM	- İhsan ASLAN	Emlak ve İştirakler Dairesi Bşk.
Şanlıurfa Valiliği	- Mehmet Can HALLAÇ	Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürü
GAP BKİ	- Mekin TÜZÜN	Başkan Danışmanı
	- Serap UZER	Koordinatör

Üniversiteler

Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi	- Yrd. Doç. Dr. Songül Akın
Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi	- Dr. Kemal Yazgan

Gönüllüler

Dr. Abdulkerim GÖK	- 24. Dönem Şanlıurfa Milletvekili
Nihat ERİ	- 22. Dönem Mardin Milletvekili
Öner ERGENÇ	- 22. Dönem Siirt Milletvekili
Nuri OKUTAN	- Merkez Valisi (Şanlıurfa Eski Valisi)
Halil İŞİK	- Merkez Valisi (Adıyaman Eski Valisi)
Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ	- Çukorova Üniversitesi (Adıyaman Ün. Eski Rektörü)
Veysi SAYIN	- Güneydoğum Derneği
Sadberk DAŞAR	- Güneydoğum Derneği
Mehmet GÜNiŞİK	- Güneydoğum Derneği
Rıdvan SÖYLEMEZ	- Türkiye Gençlik Konseyi Başkanı
Musa YEŞİLTAŞ	- Beritan Kooperatifi Başkanı
Eyüp AĞAN	- Karacadağ Göçeri

**GÜNEYDOĞUM DERNEĞİ’NİN
GÖÇER MEVZUATINDA DÜZENLEME ÖNERİSİ
(Bkz. Sayfa 66)**

***Karacadağ
“Özel Çevre Koruma Bölgesi”
ilan edilsin***

Açış Konuşması

Duygu SUCUKA
Güneydoğum Derneği Başkanı

Göçerlerin sosyal ve ekonomik sorunları ile yarı yerleşik hayata geçmeleri konusunda, burada bir toplantı düzenledik. Sizleri davet ettik, katılım sağladığınız için teşekkür ediyoruz.

Göçerlerin sorunlarını, biz birçok çalışma ile bugüne kadar ele aldık, tartışmaya çalıştık. Göçerler özellikle Güneydoğu'da, Karacadağ-Diyarbakır-Bingöl yöresinde yoğunluklu yaşamaktalar. Biz, bu kesimin sorunlarını, iki kez kendi yerlerine giderek, panel ve forumlar şeklinde iki toplantı ile kendi mekânlarında irdelemeye çalıştık. Bu toplantı onlarla ilgili üçüncü toplantımız. Bu sorunu ilgili kurumlara raporlar halinde ileterek, ilgili kurumları buraya davet ederek, çözümü yönünde bir arayış için bugün burada, bu Çalıştayı gerçekleştirmiş bulunuyoruz. Bu çalışmadan bir rapor çıkacak. O raporu yine ilgili makamlara, ilgili bakanlıklara, ilgili birimlere sunacağız. Sizden isteğimiz, tutabildiğimiz raporlar doğrultusunda kurumlarınızı bilgilendirmenizdir. Bu çalışmaya ev sahipliği yapan, bize destek veren Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine teşekkür ediyoruz öncelikle. Sizlere de teşekkür ediyoruz katılım sağladığınız için. Ben, daha önce Karacadağ'da yaptığımız iki çalışmanın çok özet sunumunu, bilgi aktarmak anlamında, bura da vermek istiyorum.

Birincisi, geçen yıl (2010) 17 Eylül günüydü. Karacadağ'a gittik. Bir kıl çadır kurdular ve panel salonumuz o kıl çadırdı. Orada çok sayıda Göçer vardı. Sorunları çözülecek diye orada idiler. Hakikaten çok ciddi anlamda sorunları var. Kıl çadırdaki tartışıyoruz. Oradan çıkan raporları da yine sunmuştuk ilgili makamlara. İkinci bir toplantı için, kendilerini orada dinlemek üzere gittik. Forum şeklinde olsun, siz konunun biz dinleyelim dedik. Yine orada onları dinledik.

Sayın Valimiz, Şanlıurfa Valisi, kendileri buradalar, katılmışlardı. Siverek Kaymakamımız katılmışlardı. Bayındırlık Bakanlığı heyet halinde orada idi. Yine GAP İdaresi oradaydı. Bakan Faruk ÇELİK Beyin ekibi orada idi. Bu ikinci çalışmamızı da geçtiğimiz Mayıs ayı (2011) içerisinde yaptık. Hava şartları çok kötüydü. Oradaki kulübeye sığınarak bu toplantıyı yapmıştık. Yine raporları ilgili makamlara sunduk. Geçen yıl, çalışma için gittiğimiz Güneydoğu'da ilden ile dolaşırken yollarda Göçer-

leri gördük. Onların göç yollarından gidiyorduk. Öyle olduğunu anladık. Bu şekilde bir göç maceraları var. Kışın kışlaklarda, yazın yazlıklardalar. Hava soğuduğu zaman daha sıcak yerlere göç ediyorlar. Bugün aramızda birkaç göçer arkadaşımız olacaktı, bazılarının engeli çıktı, katılamadılar. Aramızda onların sorunlarını bize aktaracak olan arkadaşları var. Eyüp Ağan, Musa Yeşiltaş, onları dinleyeceğiz burada.

Bugün burada, Güneydoğum Derneği olarak, bir yasa önerimiz olacak. Bunu da sizlerin görüşlerine sunacağız. Arkadaşlarımız bir süredir üzerinde çalışıyorlar. Görüşlerinizi almak istiyoruz bu konuda. Bu çalışma için Diyarbakır'dan, Urfa'dan, Adana'dan, Ankara'dan katılımlar var. Adana'dan gelen Rektör Hocamız, eski Adıyaman Rektörü Sayın Prof. Dr. Mustafa Gündüz, bu çalışmalarımızda her seferinde Karacadağ'a bizimle birlikte geldiler. Başından beri çalışmaların içindeler. Kendilerinin bu Çalıştay'ı yönetmelerini istiyoruz. Aramızda siyasetçilerimiz var. Valilerimiz var. Siz, değerli bürokratlarımız var. Biz Göçerlerin sorunları, daha iyi bir yaşama geçmeleri ve yarı yerleşik iskânları konusunda gerçekten dikkate alınması gerekli bir rapor çıkarmak istiyoruz. Sizin değerli görüşlerinize ihtiyacımız var. Ben şimdi Oturumu yönetmesi üzere Sayın Hocamıza bırakıyorum sözü.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Çukurova Üniversitesi (Adıyaman Ün. Eski Rektörü)

Hanımefendiler, Beyefendiler,

Ülkemize hizmet etmek ve onun sorunlarını ortaya serip çözümler üretilmesi için müdahil olmayı hepimize öğreten Güneydoğum Derneği'nin Genel Başkanı Sayın Duygu SUCUKA başta olmak üzere, 22. Dönem TBMM Üyesi Nihat ERİ'ye, aramızda bulunan Göçer temsilcilerine ve hepimize katılımınız ve kuşkusuz toplantı sonrasındaki katkılarınız için şimdiden teşekkür ediyor, saygıyla selamlıyorum. Aramızda çok deneyimli ve değerli Sayın Valiler, Sayın Milletvekilleri, Sayın Müsteşar Yardımcısı, Sayın Genel Müdürler ve Üst Düzey Bürokratlar var. Herkesin fikrini alabilmemiz için zamanı dikkatli kullanabileceğimiz bir usul belirlemeliyiz. Uygun görürseniz, usule ilişkin bazı konuları iletip sözü sizlere bırakacağım. Katılımcıların konuşmalarını beşer dakika ile sınırlayalım. Çalıştay süresince yeniden söz alınabilir. Konuşmalar kaydedildiği için söz alan konuşmacının ilk olarak kendisini tanıtmasını istiyoruz. Sözgelimi, ben, Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ. Sosyologum. Adıyaman Üniversitesi Kurucu Rektörlüğünü yaptım. Halen Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Ana Bilim Dalında Öğretim Üyesi olarak çalışıyorum. İlk konuşmacının bir göçer olarak Sayın Eyüp AĞAN'ın olması toplantımızın seyri

açısından önemlidir. Neyin üzerinde nasıl konuşacağımıza ilişkin bizi yönlendirecek ve soruna gösterdiğimiz duyarlılığı daha da artıracak olan böyle bir kişiyle başlamak sanırım daha iyi olacak. Güneydoğum Derneği'nin düzenlediği birincisi 17 Eylül 2010'da ve ikincisi de 14 Mayıs 2011'de olmak üzere iki defa Karacadağ'daki toplantılara katıldım. Dağdaki hava koşulları çok zordu. Eyüp Bey ve göçerlerle birlikte, Sayın Vali Nuri OKUTAN da orada idi. Sayın Vali OKUTAN, hem bilim insanı hem de göçerler gibi sorunlara ilgi gösteren biri olarak beni çok etkileyen bir belirlemede bulundu. Daha söze başlarken, tam bir yaşam deneyimini ortaya seren birikimle "Ben bir Göçer ailesi çocuğuyum. Göçerlerin sorunlarını iyi bilirim" dedi. Sayın OKUTAN'ın Şanlıurfa'da göçerlerin sorunlarının çözümüne ilişkin bizatihi benim ve İrfan Bey'in tanıklık edebileceği ölçüde neler yaptığını biliyoruz. Yüreğinize sağlık, elinize sağlık Sayın Valim. İyi ki sizin gibi devletimizin yöneticileri var. Eyüp Beyi ve diğer göçerleri, bulundukları dağlarda ziyaret etmenizi öneririm. Özellikle kamu bürokrasisinde görev yapan siz değerli üst düzey yöneticilerin gidip orada onların koşullarını görmesini isterim. Milli Eğitim Bakanlığından Sayın Müsteşarımız buradalar. Türkiye'de benim bildiğim kadarıyla % 5 ila 7 arasında, çeşitli nedenlerden dolayı okur-yazar olmayan nüfusun önemli bir bölümünün sorunları da bu göçerlerden kaynaklanıyor. Tabi ki göçerlerin de sosyolojik olarak çok farklı türleri var. Bizim üzerinde durduğumuz sıradan ve saf içeriğiyle göçerlik. Dağda, taşta özellikle hayvancılıkla uğraşan, yılın önemli bir bölümünü oralarda geçiren, üreten, doğrudan bu yaşamı sürdüren belki binlerce yıldan bu yana devam eden bir geleneği de sürdüren kesimi kastediyoruz. Yoksa mevsimlik işçi göçü gibileri değil. Kuşkusuz onların da sorunları var. Ama konuyu sınırlandırmak zorundayız. Çünkü buradaki önerileri de alarak bu sorunun çözümüne yönelik yasal düzenlemenin zeminini oluşturmak istiyoruz. Çalıştayı, saat:17.00 gibi tamamlamayı planlıyoruz. Uygun görürseniz her bir saatte 10 dakika ara verelim. Yine de sürenin sonu açık. Eğer saat:17.00'ye kadar bitiremez ve devam etmek istersek, bunu da sizlerin talebiyle yapabiliriz. Eyüp Bey, sorunu siz yaşıyorsunuz. Daha önce sizi dinledik. Sizin o saf, samimi iyi niyetinizle ve on binlerce kişinin, bin, iki bin kişinin değil, on binlerce kişinin sorununu burada ifade etme sorumluluğu sizin omuzlarınızda. Buyurun lütfen.

Eyüp AĞAN
Karacadağ Göçeri

Sağ olun. Hepinize teşekkür ederim. Sizin de söylediğiniz gibi bizim çocuklarımızın % 80'i Türkçe bilmiyor. Okur-yazar bilen yok. Okul yüzünün ne olduğunu bilmezler. Daha önce anlatmıştık. Şu mevsimde, kış geliyorken Göçerlerin yarısı da yaylada kalmıştır. Sebebi, kimse yer vermiyor. Aşağıda kimse yer vermiyor. Köyde önce her yer bedavaydı, dost namına gidiyorduk. Bu sene, şimdilik en az 10-20 evden fazla çadır hala yaylada duruyor. Yer bulamıyorlar. Yer Yok. Kışın için kimse yer vermiyor. Orada ortada kalmışlar. Hayvanı da satamazlar. Elleri başka bir meslek yok. 6-7 senedir bu çalışmayı Duygu Hanım sayesinde sürdürüyoruz. 2-3 sefer Sayın Valimiz, kaymakamımız, dekanlar, herkes geldi. Programlarımıza katıldılar. Gördüler. Dağda yol yok. Bugün yağmur olsa yayladaki çadırlar, evler kayalık merkeze, asfalta kavuşamazlar. Artık, çalışmalarımızı Sayın Valimiz, Kaymakamımız da görmüş. Sizler, herkes katılmış. Okula gitmeyen kaç çocuk var, kimse bir şey bilmemektedir. Sayın Valim, Kaymakamımızdan ve yetkilerimden ricam, sonra Cumhurbaşkanımın talebim bu Göçerleri kışın barındırsınlar. Yazın da yine yaylasına çıksınlar göçerler. Bazı arkadaşlarımıza Devlet yine yer verdi. Ahır yaptılar. Konut yaptılar. Herkese 50-60 dönüm tarla verdiler. Barındırmışlar. Hala mağdur Göçerler var. Bize de böyle bir şey yapsınlar. Bizim de yerimiz olsun. Kışın çocuklarımız okusun. Gittiğimiz bir yerde okul olsa, çocuklarımız okusun. Türkçeyi bilsinler. Okuma-yazmayı bilsinler. Dediklerimiz bu kadar.

Sayın Hocam, koyun desteklemesi vardı 2-3 sene evvel. Bu sene tarımdan gelirler küpe verdiler. Bu küpeyi de kuzuların desteklemesi için veriyoruz, anaların desteklemesine vermiyoruz dediler. Bu Türkiye çapında mı böyledir? Yoksa Urfa çevresinde mi böyledir? Bunları bilsek iyi olur. Mesela, bu kuzuların anasını yemiyorlar. Kuzular fazla yem yemezler. Doğmayan koyunlara yem veremezsiniz.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Eyüp Bey teşekkür ederim. Arkadaşlar, eğer uygun görürseniz, çeşitli konular, sorunlar gündeme geldikçe ya biz soralım, ya da Eyüp Bey doğrudan doğruya araya girip konuşsun. Uygun mudur? Sözgelimi, eğitim, sağlık veya genel yaşama ait sorunlar gündeme geldikçe, bunları doğrudan yaşayan Eyüp Bey veya Musa Bey daha ayrıntılı biçimde bize iletebilirler. Karacadağ toplantısının birinde edindiğim bir sorunu aktarayım. Arkadaşlar, anlatacağım sorunu zihninizde bir canlandırır mısınız?

Özellikle Hanımefendiler; sizlerin vicdanına sığınarak söylemek istiyorum. 18-20 yaşlarında bir genç kızın, 6 ay banyo yapmadan dağlarda dolanmasının yol açacağı biyolojik ve psikolojik sorunları bir düşünün lütfen! Göçerlerin genel sağlık sorunlarına gelelim. Biliyorum, Namık Bey çok uğraşıyor. Sayın Vali OKUTAN'ın yönetiminde göçerlerin aşılardan, yiyeceklerinden, ayakkabılarına kadar birçok sorunla uğraştı. Bu kadar çok duygusal olmamak kaydıyla bunu da zihninizde canlandırmanızı arzu ediyorum. Beritan Aşiretinden Musa Bey, biraz daha yüksek düzeydeki temsil konumuyla bizlere sorunları anlatabilir. Musa Bey henüz geldi Ankara'ya. Sayın Valimi arayarak geldiğini iletti. Biz de ona göre not aldık. Musa YEŞİLTAŞ, Beritan Kooperatifinin Başkanı, buyurunuz lütfen.

Musa YEŞİLTAŞ

Beritan Kooperatifi Başkanı

Evvela şunu ifade edeyim. Bu toplantıyı düzenleyen Güneydoğum Derneğimin Muhterem Başkanı ve Yönetim Kurulu Üyelerine, tüm katılımcılara yürekten merhaba. Evvela kim olduğumu, hangi sıfatla burada olduğumu açıklamak zorundayım. Beritan Aşireti olarak bilinen, 50.000'in üzerinde nüfusa sahip, Türkiye'nin en büyük göçer topluluğunun seçilmiş temsilcisiyim.

Göçebe konumundaki Beritan Aşireti, 1975 yılından bu yana, 14.06.1934 yılında çıkarılan 2510 nolu yasa kapsamında yaptığımız müracaatlar neticesi, 5000 aileden 109 aile şehirsiz iskân neticesinde Elazığ ilinde, 894 aile tarımsal iskân neticesinde Diyarbakır ilinde iskâna 1986 ve 2004 yıllarında hak kazanmıştır. Tespitlerimize göre 3000 aile kendi imkânıyla iskâna geçmiş, 1000 aile halen göçer olarak yaşama-ya zor koşullarda devam etmektedir.

Göçebe hayatı yaşayan Beritan Aşiret üyeleri arasında okuma-yazma oranı %10 civarındadır. İskâna geçmiş aşiret üyeleri arasında okuma-yazma oranı %100'ü bulmaktadır. Bu da bizim için sevinç ve gurur kaynağı olmuştur.

Türkiye'de sadece Beritanlılar göçer değil, Siirt, Batman'da yaşayan Soran, Düderan, Alikan, Siloki, Keşkoli. Muamedî isminde göçer aşiretleri vardır. Şırnak'ta yaşayan Kıçan, Batıyan, Teyan, Sırtı isminde göçer toplulukları vardır. Şanlıurfa'da Kejan isminde aşiret göçer olarak yaşayan bir topluluk vardır. Elazığ, Diyarbakır, Bingöl'de yaşayan Beritan Aşireti 550-600 yıllık geçmişi olan göçer bir topluluktur.

Beritan Aşireti, Türkiye’de yaşayan göçerler arasında kendilerini temsil etmek için temsilci seçen belki tek aşirettir. Göçebe konumundaki aşiretleri tek çatı altında toplamak için bir dernek çalışmamız devam etmektedir. Göçerler ne kadar örgütlendirse örgütlensin 14.06.1934 yılında çıkarılan 2510 nolu yasa 2003 yılında mülga Köy Hizmetleri genel Müdürlüğü ile birlikte işlevi bitmiş, 19.09.2006 yılında 5543 nolu yasa çıkarılmış, bu yasa göçerlerle göçmenleri iskân etme, yerleşik hayata geçmelerini sağlamak için çıkarılmış bir yasadır.

Ancak 1934 yılında çıkarılan 2510 nolu yasa değişime tabi tutulmadan, 2006 yılında çıkarılan 5543 nolu yasa olarak değiştirilmiştir. Bu yasa 2011 yılı koşullarına göre göçerleri iskân etmekten çok uzaktır, zira göçer temsilcileriyle görüşülmemiş, görüşleri alınmamış, masa üzerinde hazırlanmıştır.

50 yıl öncesi göçerlerin yaşamı, yaylak ile kışlaklar arasındaki hareketler değişime uğramış, ciddi farklılıklar oluşmuştur. Örneğin eskiden biz Beritanlılar ılık olmasından dolayı kışlak olarak kullandığımız Harran Ovası, Diyarbakır, Mardin, Şanlıurfa illerinden Bingöl Şerafettin çevresi, Muş Erzurum yaylalarına kadar 30–40 günlük göçten sonra konaklayabiliyorduk. Ancak şimdi Diyarbakır, Mardin, Şanlıurfa illerinden üç katlı kamyonlar, Bingöl, Erzurum, Muş illerine bağlı yaylaklara taşıyorlar. Eskiden hiçbir göçerin sabit bir ikametgâhı yoktu. Şimdi her göçerin mecburi bir ikametgâhı mevcuttur. Bu itibarla göçerlerin iskânı için istenen kışlık ve yazlıklarla ilgili evrakların temininde zorluklar yaşanıyor. 5543 nolu yasanın, göçer temsilcilerin görüşü alınarak yeniden hazırlanması düşüncesindeyiz.

Saygıdeğer konuklar ben 29.05.2001 yılından bu yana Beritan Aşiretinin temsilcisi olarak görev yapmaktayım. 2001 yılından bu yana iskân konusunda hiç ilerleme kaydetmediğimizi üzümlere ifade etmekteyim.

Görev yaptığım 2001 yılından bu yana müteakip seferler müracaatlarım oldu. Son olarak 2009 yılında bir ilan çıkarıldı. İlan neticesinde 554 ailenin müracaatını Çevre ve Şehircilik Diyarbakır İl Müdürlüğü’ne teslim ettik. Umarım en kısa zamanda kriterleri uygun olanlar hak sahibi olacaklar.

Başarı kaydetmediğimi söyledim. Çünkü 2001 yılından bu yana göçerlerin yaşadığı Bingöl, Elazığ, Diyarbakır, Şanlıurfa, Batman, Siirt, Şırnak illerini temsilen, Meclis’e milletvekilleri yolladık. Bu vekiller hem iktidarın hem de muhalefetin vekilleridir. Bütçe görüşmelerinde eski Bayındırlık ve İskân yeni Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na, 5543 nolu yasa kapsamında, göçerler için neler yapıldığını, neler yapılacağını, ne gibi projeler olduğunu sormadılar. Zira gariban göçerden belki vekillerin

haberi bile yok. Ben şahsen çok üzüldüm. Umarım yeni parlamento, yeni milletvekillerimiz ve Çevre ve Şehircilik Bakanımız göçerlerin bu acıklı durumuyla ilgilenir, çözümü yönünden adım atar.

Değerli konuklar, göçerlerin birinci sorunu, yukarıda dile getirdiğim gibi, iskân konusudur. İskân konusu hallolduktan sonra eğitim sağlık sorunları kendiliğinden hallolur.

Göçerlerin ikinci sorunu, yazın hayvanlarını otlattıkları, yazlarını geçirmek için kira yoluyla kullandıkları yaylalardır. Göçerler bu yaylaklara yüklü miktarda para ödeyerek 3-4 geçici bir süre kullanmaktalar. Oysa 1988 yılında çıkarılan Mera Yasası, adı geçen ihtiyaç fazlası meralar, yaylalar devletindir. Bu kapsamda, Tarım İl Müdürlükleri bünyesinde kurulan mera komisyon birimlerinin görevi, ihtiyaç fazlası meraları tespit edip, ihtiyaç sahiplerine kiralama yoluyla kullandırmasını sağlamaktır.

Mera Komisyon Birimleri bu başarıdan yoksunlar. Örneğin Bingöl İli Solhan İlçesine bağlı ya da hudutları dahilinde bulunan, Solhan Belediyesi tarafından yüksek bedelli kira yoluyla Beritan Aşiret üyelerine verilen (Musa Düzü, Terazın, Avgeni, Gahuran) yaylakları. Ve Mutluca Köyünde oturan, Şeyh olarak bilinen, siyasi ve ekonomik gücü olan bir aile tarafından yaylaklar kira yoluyla aşiretimize kullanılmaktadır. Oysa adı geçen Musa Düzü, Terazın, Avgeni, Gahuran, Ekan, Aşağı Kuçekan, Yukarı Kuçekan, Aşağı Şar, Yukarı Şar, Golikan, Mergahespan, Ger adındaki 11 yaylak, 50–60 yıl öncesi Beritan Aşiretince parasız olarak kullanılıyordu. O günün koşullarına göre, bazı sebeplerden dolayı Beritan Aşireti (Çiyayreş) Karadağ adıyla anılan dağı 2 yıl yazları kullanmıştır. Üçüncü yıl, aşiret, Şerafettin Dağındaki, yukarıda isimlerini zikrettiğim 11 yaylağa döndüğünde, 4 yaylağın Solhan Belediyesi tarafından, 7 yaylağın da Mutluca Köyündeki Şeyh tarafından sahiplenildiğini görmüş, o tarihten sonra para ödeyerek kullanmıştır.

2002 yılında adı geçen 11 yaylak, Bingöl Mera Komisyonu tarafından ihale yoluyla bir yıllığına Aşirete kiralanmıştır. Ancak 2003 yılında Şeyhin sahiplendiği 7 yaylak Mera Komisyonu tarafından ihale edilmedi. Tüm müracaatlarımıza rağmen bu yanıştan dönülmedi. Zikrettiğim birçok ilde bulunan bu tür yaylakların Mera Komisyonlarınca, ihale yöntemiyle, göçerlere, uzun kiralama yoluyla tahsis edilmeli, zira yasa uzun kiralama müsaitsi.

Böyle seçkin bir topluluğun huzurunda aşiretimin sorunlarını, başka bir deyimle göçer olarak yaşayan toplulukların sorunlarını dile getirmekle kendimi mutlu hissediyorum.

Bu toplantıda yapılan konuşmalar yararlı olur umuduyla herkesi saygıyla selamlıyorum.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Musa Beye çok teşekkür ediyorum. Biliyorsunuz, sizin her zaman müdahale hakkınız var. İstedığınız her durumda hemen müdahale edebilirsiniz. Bölgenin tüm sorunlarına sahip çıkma konusunda, hakikaten o bölgeden en azından özellikle beklediğimiz örgütlenmeyi de sağlayıp, bu ülkenin sorumlu bir yurttaşı olarak bir çok kimseyi yanına alıp, bu sorunlara çözüm üretme yolunda epey mesafe kat eden çok genç bir arkadaşımız var aramızda. Rıdvan SÖYLEMEZ, Türkiye Gençlik Konseyi Başkanı. Aynı zamanda göçer ailesinden geliyor. Rıdvan Bey’i de uygun görürseniz dinleyelim. Buyurunuz, Lütfen.

Rıdvan SÖYLEMEZ

Türkiye Gençlik Konseyi Başkanı

Öncelikle bütün değerli büyüklerime hoş geldiniz diyorum. Şimdi bizler Türkiye Gençlik Konseyi olarak, bu gençlere sahip çıkalım. Türkçe bilmeyen, okuma yazma bilmeyen ülke sorunlarına kayıtsız bir gençlik yarın neler yapabilir. Daha haftalar boyunca banyo yapamamış, sorunlarının çözümü için bir devlet kurumuna bile gidemeyen bir gençlik yarın bu ülke için neler yapabilir ki? Bizim için neler yapabilir ki? Bir düşünelim. Hayatında bir kez bile şehir merkezine gitmemiş göçer genci, şehirlere geldiği zaman sizce şaşırıp kalmaz mı? Bu ülke için, bu devlet için, yarınların temsilcisi olarak üretemeyen, devleti bilmeyen bu gençleri mi göreceğiz? Yoksa bu gençleri ülkesine ve devletine karşı bir silah olarak mı göreceğiz? Sürekli rehber olalım. Bizler elimizden geldiğince bu gençliğe destek çıkacağız. Ceylanpınar’da geçen sene yaşanan olaylar bakalım: Ceylanpınar’da Göçerlik sorunu yüzünden vatandaşlarımız hayatını kaybetti. TİGEM sınırlarına dayanan göçer arkadaşlar TİGEM görevlileriyle karşı karşıya geldi. Sayın kaymakamım biliyor. Bu sorunlar için bizler çözümler aramalıyız. Çünkü bu ülke, bu gençlik hepimizin. Biz de bu ülkenin gençleri olarak, gençlerin, yarın bu devlete karşı bir silah olmasını istemiyorsak, aydınlık yarınların temsilcileri olmasını istiyorsak, göçer sorununa hepimiz el atmalıyız. Bugün Adıyaman-Kâhta’ya kitap bağışında bulunabilmek için kurduğu Dernek aracılığıyla hepimizi buraya toplayan ve ömrünü Güneydoğu’ya adanmış bir insan bunları yapıyorsa, biz de bu bölgenin bir insanı olarak, elimizden gelen bütün çalışmaları yapmalıyız. Güneydoğum Derneği ile tanıştığımdan beri, ben ve bütün

teşkilatımız destek anlamında elimizden geleni yapıyoruz. Bundan sonra da yapmaya devam edeceğiz.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Rıdvan, Batman'da bir süre ikamet etmiş ya da ailesi oradaydı. Şanlıurfa-Ceylanpınar'dan da böyle seslerin gelmesi geleceğe ilişkin birçok kaygıyı bertaraf edebildiği gibi, umudumuzu da artırmaktadır. Abdulkerim GÖK Bey de buradalar hoş geldiniz. Tabi, Rıdvan, doğrudan Sayın Milletvekilime birtakım şeyleri ısmarladı. Abdulkerim Bey konuşmasında bunlara değinecektir. Efendim, aramızda, konuyla ilgili bilimsel çerçevede konuşacak kişiler var. Hocam, Serap Hanım henüz gelmedi herhalde. Songül Hocam siz buyurun. Sonra Kemal Hocam siz hazırlanın, bir beş dakika. Daha sonra Sayın Valim toparlayacak. Buyurunuz, Hocam.

Yrd. Doç. Dr. Songül AKIN
Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi

Göçerlere, 17 Eylülde 2010'da, Karacadağ'da, kıl çadır toplantısı katılımı sırasında, göçer hayatı sürdüren aşiret mensuplarına “ taleplerinin neler olduğu” sorusu tarafımdan yöneltilmişti. “Taleplerinizi nasıl ileteceğinizi biliyor musunuz” sorusu diğer bir soruydu. Sorulan sorulara cevap alınamadığı gibi katılımcıların kendini ifade etme konusunda istekli olmadıkları da açıkça görülüyordu.

Mevcut iskân kanununa göre iskân edilebilmek için bir örgütlenme yapısı içinde başvuru yapılması gerektiğini belirttiğimde katılımcıların örgütlenme konusunda eksik değil yanlış bilgi sahibi oldukları net bir şekilde ortaya çıkmıştı. Bölgemizdeki tarım kesimindeki en büyük eksikliklerin başında yer alan örgütlenememek, kooperatifleşememek sorunuken, eğitim ve yaşam koşulları tarım kesiminde çalışanların oldukça gerisinde olan göçerler için çok da yadırganacak bir durum değildir. Bölgemizde nicel olarak kooperatif miktarı oldukça göz doyurucu olmakla birlikte, maalesef nitel anlamda % 1'lik kısmı bile demokratik kooperatifçilik ve bilinçli kooperatifçilikten çok uzak olduğu bilinmektedir. Bölgemizde tarımsal örgütlenmelerin birçoğu ağanın elinde, ağa kooperatifi veya kişi şirketi niteliğinde, sadece desteklemeleri almak için kurulmuş örgütler olarak varlık göstermektedirler. Bölgede mevcut olumsuz kooperatifçilik örnekleri tarımsal örgütlenmelere karşı üreticilerin ön yargılı ve ürkek bir bakış açısı oluşturmalarına neden olmaktadır. Oysa gerçek anlamda kooperatifçilik üreticilerin hem girdi temininde (yem, ilaç, gübre) hem de ürün pazarlamasında fiyat avantajları sağlamalarına olanak tanımaktadır. Başka bir

deyişle kooperatif üyelerinin ortak menfaatlerini koruyarak onlara güç kazanmalarını sağlayan bir yapılanmadır. Sosyal anlamda kooperatifçilik ortaklarının birey olarak gelişmelerine kendi kendilerini ifade etmelerini sağlamakta ve demokratik kültürün gelişmesine olanak sağlamakta büyük katkılar sunmaktadır.

Karacadağ yöresinde Göçer ailesi Mayıs ayından itibaren peynirin kilosunu 2 TL. 'den satarken, Diyarbakır Merkez'de 10 TL. 'den peynir satışı yapılmaktadır. Bu insanların ekonomik olarak da müthiş bir şekilde sömürüye açık oldukları görülmektedir. Göçerlerin ekonomik istismarının önüne geçilmesi, kendi kendilerini ve taleplerini açıkça ifade edebilecekleri bir pratiği ancak kooperatif örgütlenmesi içinde kazanacakları açıktır. Açık olan bir diğer konu da Kooperatif nedir, Kooperatif nasıl işler, Kooperatif ortağının hak ve yükümlülükleri nelerdir konusunda bilgisiz olduklarıdır. Bu nedenle, iskân edilebilme başvurusunun yapılabilmesi için ön koşul olan kooperatifin kurulma aşamasında, kooperatifin daha sonra dejenere olmaması, bazı ortakların hakkının sömürülmemesi, bir kısım ortakların ise sanki kayırılıyormuş hissine kapılmamalarını sağlamak amacıyla, öncelikli olarak yapılması gereken şey, tarımsal yayım açısından, örgütlenme açısından, arkadaşlarımıza bir eğitim programının, uzun süreli verilmesi gerekir, yalnız 1-2 günlük bir haftalık değil. Onlarla birlikte bir süreci paylaşmak gerekiyor. Bunu profesyonel insanlarla yapmak gerekliliği mevcuttur. Göçerlerin Kooperatifleşme ve diğer ihtiyaç duydukları tüm konularda eğitim programları düzenlenmesinin onların kişisel gelişimlerine katkı sağlarken gerçek kooperatifçiliğin ne olduğu, haklarını nasıl savunacağı gibi konularda fayda sağlayacağı açıktır. Göçer ailelerin görüşlerini almak üzere, bir tarama çalışması yapılması gerekiyor. Günümüzde farklı yörelerde birçok göçer aşiretinin mevcudiyeti ihtiyaçların da farklılaşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle öncelikli olarak ihtiyaç analizlerinin yapılması ve en şiddetli ihtiyaçların ne olduğunun tespit edilmesi, aka-binde yeni yasaya zemin hazırlanması daha akıllıca görülmektedir.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Hocam, biz teşekkür ederiz.

Musa YEŞİLTAŞ

Hocam bir şey ekleyebilir miyim? Tabi bu meyanda ismini zikrettiğim göçer temsilcileri, ileri gelenleri ile ben görüştüm. Ortak bir ses getirebilmemiz için. Biz tabi isim üzerinde mutabık kalmamışız. Bir dernek kurmayı düşünüyoruz. Yani %90 bir ilerleme kaydetmişiz. Önemli olan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından bizim

görüşlerimizin alınması. Yani önemli olan budur. Biz bu Dernek çalışmasını yılbaşına kadar bitirmiş olacağız.

Önemli olan şu andaki yasanın değiştirilmesidir. Yani, 1937 yılındaki yasanın değiştirilmesidir. Yani şu anda göçer çok. Göçerin tespiti zor. Ben -17 derecede çadırda Diyarbakır Merkeze bağlı, köyünün ismini hatırlamıyorum, göçeri ziyaret etmişim. Düşünün -17 derece ve çok kar var, 2004 yılı. -17 derece, düşünebiliyor musunuz?

Devlet bir göçeri iskân etmiyorsa niye devlettir. 21 tane evrakı istiyor. Peki, Göçer 21 tane evrakı nereden bulabilir. Bulması mümkün değil.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Önce ben bir şeyi söyleyeyim. Karacadağ'da yapılan son toplantıda, hava koşullarının oldukça zor olduğu o toplantıda, Bayındırlık Bakanlığı'ndan hatırladığım kadarıyla bir Genel Müdür Yardımcımız ve İki Daire Başkanı arkadaşımız vardı. Evet, Musa Bey, Bayındırlık Bakanlığı'na çok yüklendi. Ben de onları savunayım. Evet, buyurunuz efendim.

Mehmet Ali NAKİBOĞLU

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı - Devlet Eviyle İskan Şubesi

Göçebelerin iskânı 1934 yılından 2006 yılına kadar 2510 sayılı İskân Kanununa göre yapılmış olup 2006 yılından bu yana ise 5543 sayılı İskân Kanununa göre yapılmaktadır. 5543 sayılı İskân Kanunu göçebelerin iskânı konusunda 2510 sayılı Kanuna göre çok farklı düzenlemeler getirmemiştir. Yürürlükteki mevzuat hükümleri göçebelerin iskânı konusunda çok sayıda belgenin istenmesini gerektirmektedir. Ancak; bürokrasiyi azaltma yönünde yapılan çalışmalar ve bilişim tekniklerinin daha yaygın kullanımı iskân sürecini hızlandıracak gibi bürokratik işlemlerin de azalmasını sağlayacaktır.

İskân talebinde bulunan göçebe ailelerin örgütlü olmaları ve bürokratik işlemleri temsilcileri aracılığı ile yürütmeleri de iskân sürecinin hızlanması ve iskânın amacına ulaşmasında daha faydalı olacaktır.

Gerek mülga 2510 sayılı İskân Kanunu, gerekse 5543 sayılı İskân Kanunu, göçebelerin yerleşik düzene geçmesini hedefleyen bir iskân uygulamasını öngörmektedir. Oysa göçebe ailelerle yapılan toplantılarda, görüşmelerde ve göçer çalıştaylarından anlaşılmıştır ki, göçebelerin iskân konusundaki talep ve beklentileri tam olarak yerleşik düzene geçmek değildir. Göçebe ailelerin büyük çoğunluğu göçebelik kültürünün devam etmesini istemektedir. Bu ailelerin iskân konusundaki beklentileri yerleşik düzene geçmek yönünde değil göçebe hayatını kolaylaştırıcı uygulamaların yapılması yönündedir.

Bu kapsamda göçebeler yaylak ve kışlaklar arasında göçebe hayat tarzını devam ettirirken barınma, sağlık, eğitim gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasını talep etmektedirler. Yürürlükteki mevzuat kapsamında göçebelerin talep ve beklentilerinin karşılanması tam olarak mümkün değildir. Bu nedenle; göçebelerin, göçebe örgütlerinin ve iskân uygulayıcılarının da görüşleri alınarak hazırlanacak yeni yasal düzenlemeler ile göçebelerin iskân konusundaki beklentileri karşılanabilecektir.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Sayın Başkan çok teşekkür ederim. Bir on dakika daha konuşmalarımızı sürdürdükten sonra, ara vereceğiz. Sayın Müsteşarım da söz istediler, Sayın Milletvekilim de sanırım müdahil olacaklar. Uygun görürseniz Kemal Hoca da bir 5 dakika kadar ifade edeceklerini bildirsin. Buyurunuz, Hocam.

Dr. Kemal YAZGAN

Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi

Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootečni Bölümünde görev yapıyorum. Sorunun ciddiyeti şimdiye kadar yapılan konuşmalardan daha iyi anlaşılıyor. Bu sorunu çözme adına eğer benim bir katkı olacaksa çok memnun olacağım. Benim sezinlediğim üzere, göçerlerin sorunlarının en başta geleni belli bir kayıt sisteminin olmayışıdır. Bunu toplantıdaki izlenimlerimden sezinlemiş bulunmaktayım. Sonuçta göçerler tarımsal üretimin bir parçası. Burada sanırım herkes hemfikir. Tarımsal üretimde koşullarının daha iyi bir düzeye getirilebilmesi için, kayıt tutulmasının ve bu kayıtların sürekli incelenip, analiz edilip değerlendirilmesinin ben çok önemli olduğunu düşünüyorum. Belki burada evrak sayısının bürokratik işlemlerin fazlalığından bahsedildi. Belki de söyleyeceklerim göçerler adına lüks bile sayılabilecek. Ama yine de söylemekte fayda var. Bir kere göçerlerin hayvan sayılarının, ürettikleri süt ve et miktarlarının ciddi anlamda kayıt altına alınması gerekiyor. Benim birinci önerim budur. İkincisi ise daha önce üniversitelerin halk elinde çeşitli hayvan ıslahı projeleri oldu. Örneğin; Şanlıurfa Bölgesinin yaygın koyun ırkı olan “İvesi” ırkının halk elinde nasıl ıslah edilebileceği, devletin buna nasıl destek verebileceği konusunda birçok çalışmalar yapıldı ki ben, göçerlerin de bu projelere katılmalarını ve onların da hayvanlarının değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Mevcut birkaç çalışma olduğunu biliyorum ama bunların yeterli olmadığını gözlemledim. Yaygınlaştırılması için burada önemli bir hamle de üniversitelere düşüyor. Ayrıca, göçerlerin bu tarz projelere dahil edilmesiyle yalnızlaştırılmamalarını sağladığımız gibi onların da sürekli üniversitelerle yani bilim üreten kuruluşlarla içli dışlı olmalarını da sağlamış oluruz. Bu onlar için çok faydalı olacaktır. Üçüncüsü; hasat zamanlarında pamuk, fındık vs. ürünlerin hasadı için Güneydoğu Bölgesinden Karadeniz ve yurdun diğer bölgelerine sürekli işçi gönderiliyor. Bunlara seyyar okullar yapılıyor ki çocukları eğitimsiz kalmasın diye. Bunların eğitim açığının giderilmesi için düşünülmüş çok güzel projeler olduğunu söylemek mümkün. Ben bu gibi seyyar okulların göçerlerin göç yolları üzerinde özellikle de kış aylarında kurulması suretiyle, eğitim çalışmalarının devam ettirilebileceğini düşünüyorum. Son olarak, şunu ifade etmek istiyorum ki, göçer toplulukların hayvanlarının otladıkları alanlar bitkisel flora açısından çok zengindir. Avrupa ve Asya’da 12.000 çeşit bitki yetişmektedir ve bunlardan 10.000 tanesi ülkemiz sınırlarındadır. 8.000’i ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindedir. Dolayısıyla Göçerlerin hayvanların otladığı alanlarda çok zengin bir flora olduğu için, bunların sütleri de çok değerlidir. Fransa’nın Normandiya bölgesinde bizim Güneydoğumuzun dörtte biri kadar olan bir bölgede, çok özel bir tereyağı üretilir. Dünyaya pazarlanır. Özelliği nedir? Florası biraz zengindir. 2.000 çeşit bitki yetişir.

7.000 çeşit bitki yetişen Güneydoğumuzda ise, özellikle göçerlerin ürettiği bu sütün normal bir süt sayıldığını görmek üzücüdür. Bunun reklam çalışmalarıyla, özel pazarlama teknikleriyle çok daha iyi fiyatlara pazarlanabileceğini düşünüyorum.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Kemal Hocam, çok güzel şeyler söylediniz. Çok teşekkür ederim. Konuşmanın seyrini farklı noktalara çekebileceğini umut ettiğim, Sayın Milletvekilim Dr. Abdülkerim GÖK'ün söyleyecekleri olacak. Eğer uygun görürseniz, Sayın Milletvekilimizden sonra bir 10 dakika ara verelim. Sonra devam edelim. Kaymakam Beyler var, 10 dakika aradan sonra devam edeceğiz. Buyurunuz, Sayın Milletvekilim.

Dr. Abdülkerim GÖK

24. Dönem Şanlıurfa Milletvekili

AK Parti Şanlıurfa Milletvekiliyim, doğma büyüme Ceylanpınarlıyım. Milletvekili seçilmeden önce Harran Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesinde öğretim üyeliği yaptım. Doktora tezim ise bölgesel gelişme politikalarıydı. İlkokula 9 yaşında kaydedildiğim için çok iyi hatırlıyorum, 30 yıl önce de Ceylanpınar'ın önemli sorunlarından biri Göçerler Sorunu idi. Çok özel bir konu bu. Ceylanpınar'a gelen her siyasetçinin vaadi bu sorunu çözmek idi. Tamamen oy amacıyla kullanılmış bir sorundu. Buraları defalarca gezen birisiyim, 1989'da, lise son sınıf öğrencisi iken Ceylanpınar Devlet Üretme Çiftliğinde 1786 bayan çalışırken ben de orada Antep Fıstığı toplama işinde puantörlük yapıyordum. O günlerde bu sorunların tam ortasındaiken Cenab-ı Hak'ın takdiri o ki, bugün bizde bu imtihanla karşı karşıya kaldık. İnşallah bu imtihanı yaşayan biri olarak bu çalıştayın sorunun çözümüne yönelik çok büyük katkı sağlayacağına inanıyorum.

Bir Ceylanpınarlı olarak, milletvekili seçilmem nedeniyle ilçemin halkı beni yürekten sahiplenerek kucakladı ve 30 yıllık “Göçerler Sorunu”nun çözümünde büyük bir beklenti içerisindeydiler.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanımız Sayın Faruk ÇELİK başkanlığında Şanlıurfa Milletvekili arkadaşlarımızla beraber bir araya gelerek bölgenin kanayan yaralarının, Ceylanpınar'daki göçerlerin hukuki ve sosyal sorunlarının nasıl çözüleceği konusunda yaklaşık 15 günlük çalışma yaptık ve çözüm için bir hayli ilerleme kaydettik diyebilirim. Doğu ve Güneydoğu Bölgelerimizde kirvelikler vardır. Bu göçerlerimizle aramızda kirveliklerimiz var, böyle bir kültür iletişimi içerisinde oldu-

ğumuz göçerlerimizin yerleşik hayata geçmesi, sosyal durumlarının iyileştirilmesi, eğitimleri, geçim kaynakları, ülke ekonomisine katma değer katacakları unsurların neler olacağının çözüme kavuşması sürecinde, özellikle de yerleşik hayata geçmeleri konusunda ciddi bir yasal düzenlemenin gerektiğine inanıyorum. Buradaki sıkıntıları saptırmak amacıyla, TBMM’de Somali’de yaşanan insanlık dramı ile özdeşleş-tirenler dahi olmuştur. Böyle bir durumun kesinlikle olmadığını belirtmek isterim. Somali’de yaşanan kriz herkesçe bilinen bir insanlık dramıdır. Sayıları mevsime göre 4000 ile 6000 arasında değişmekte olan göçerlerimizin sorunları yıllardır süregelen hukukî bir tartışma ortamındadır. Buradaki göçerlerimiz, bu toprakları dedelerimiz ve babalarımız kullanmıştı, devlet burada işgalci konumdadır demektedir. Oysa ki, Devlet Üretme Çiftliği’nin açmış olduğu davalarda vatandaş işgalci konumdadır. İş-galci konumdaki vatandaşın her hamlesi kanun dışıdır. Buna rağmen orada yaptırım yoktur. Vatandaş geliyor, “Sayın Vekilim suyum yok” diyor, normalde sondaj şansı yok, itiraf edelim yapıyoruz. Çok değerli kaymakamlarımız, bürokratlarımız olayın geçim ve insani boyutunu ele alarak bunlara göz yummuşlardır. Ama bunlar geçici pansuman, kalıcı çözümler bulmak lâzım.

Bu konuda geçmişten günümüze kadar yapılmış tüm çalışmaları, düzenlemeleri araştırdık ve yapılmış bütün yasal düzenlemelerle ilgili olarak hem arkadaşlarımızla hem de ilgili bakanlıklarla (Tarım ve Bayındırlık Bakanlıkları) beraber irtibat halin-de çalışıyoruz. Yapılacak olan yeni bir düzenleme sadece Ceylanpınar’a özel olma-yıp ülkedeki benzer konumdaki bütün bölgeleri kapsayacaktır. T.C Anayasası’nın ilgili maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti laik, sosyal, demokratik bir hukuk devletidir ifadesi vardır. Çok şükür ki, sosyal hukuk devleti olgusunun daha çok ön plâna çık-masıyla, artık bu konumdaki vatandaşların eğitim, iş, vatandaşlık düzeyini de tartışır duruma geldik, insanî boyutta, iyileştirmeler konusunda önemli adımlar attık. Ül-kemizde yaşayan bu vatandaşlarımızı göz ardı etmek, bir tarafa itmek gibi şansımız yok, böyle bir düşüncemiz de yok. Dolayısıyla onların sorunlarını çözme iradesine de sahibiz.

Bir akademisyen olarak katılmam gerektiğini düşündüğüm “Göçerlerin Sorunları ve Yarı Yerleşik İskânları Çalıştayı”nda yer aldığım için mutluyum ve net bir şekilde istifade ettiğimi söyleyebilirim. Böyle bir organizasyonla sorunları dile getirmeme aracı olan Sayın Duygu Sucuka Hanımefendiye, değerli Valimize, bürokratlarımıza ve emeği geçen herkese teşekkürlerimi ifade etmek isterim.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Sayın Milletvekilimize de biz teşekkür ediyoruz. İbrahim Beye söz vereceğim. Ama ondan sonra bir on dakika ara verelim. Çünkü zihnimiz zinde kalsın arzusunda-

yım. Sayın Milletvekilim son cümmeniz ile ilgili şunu da ortaya koyalım. Ben yanlış anlamış olabilirim, sonucun yanlış bir yere gideceği endişemi aktarmak istemiyorum. Göçerlerin yerleşik yaşama geçirilmesi, göçerleri bitirir. Bilmiyorum, ben yanlış mı anlıyorum. Geçici iskân mı öneriyorsunuz. Yoksa 10.000'e yakın çeşitliliği bünyesinde barındıran bu floradan beslenen hayvanların et ve süt girdilerini yitirebiliriz. Buyurunuz, İbrahim Bey.

İbrahim KUZU

Kalkınma Bakanlığı - Yerel ve Kırsal Kalkın. D. Bşk.

Kalkınma Bakanlığı, eski adıyla Devlet Planlama Teşkilatı, Yerel ve Kırsal Kalkınma Dairesi Başkanıyım. Öncelikle toplantıyı düzenlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

Bizim dairemiz, diğer birçok görevinin yanında, iskân projeleri hazırlandığı zaman onlara devlet bütçesi içinde bir yer bulmakla, kaynak sağlamakla yükümlü. Ben bizzat bunu ciddiye alıyorum. Birkaç gün önce bir tane iskân projesine gerekli kaynağı sağlamak için saatlerce müzakere ettim. Bunu bir taahhüt olarak tabii ki söyleyemem. Bu devletin bütçesidir, hepimizi aşan bir şeydir ama bizim önümüze gerçekten düzgün bir proje geldiğinde kaynak sağlamak için elimizden geleni şu ana kadar yaptık. Düzgün proje hususu önemlidir. Ön çalışmasının yapılmış olması lazım. Bazı şeylerin net olması lazım. Mesela geçici iskân dediniz. Geçici iskândan kasıt mevsimsel iskân mıdır? Kamulaştırma yapılacak mı? Hazine arazisi kullanılacak mı vb.? Hukuki sorunlar var mı projenin uygulamasının önünde.

Ayrıca konu farklı şekillerde de ele alınabilir. Mesela bir mera kanunumuz var. Meralar korunsun diye yapılmış iyi niyetli bir kanun ama çok yerde karşımıza çıkabiliyor. Belki de siyasi iradeye değişiklik teklifi ile gitmek lazım. O süreçte desteğimiz olabilirse, yapabileceğimiz bir şey olursa her zaman hazırız.

Ben ayrılmak zorundayım. Bugünlerde bütçeyi hazırlıyoruz yine Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile bir ek ödenek meselesini görüşmeye gideceğim. Özcan Bey burada. O benim adıma konuşmaya yetkilidir. Toplantıyı düzenleyenlere tekrar çok teşekkür ederim.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Biz her bakımdan DPT'ye teşekkür ediyoruz. Ufkumuzu açtınız. Demek ki bir kapı açıldı buradan.

Musa YEŞİLTAS

Ben şunu ifade edeyim. Bizde Mehmet Ali NAKİBOĞLU biliyor. Kosan Göçebe Grubu 159 aile. 1993 yılından bu yana hak sahipliği tescil edilmiş, ödenekten dolayı mütevellit şu ana kadar konutların temeli ya da yer teminine gidemedik. Bak birinci öneri. Bu sene, şu anda bizim Diyarbakır Bayındırlık İl Müdürlüğü bu konu üzerine ivedilikle çalışıyor. Arazi Hazine'den bulunmuş, İçişleri Bakanlığına Jandarma'ya tabi yazı yazılıyor. Uygun mu? Değil Mi? İçişleri Bakanlığı Diyarbakır'da tek Beritan Aşireti için uygundur yazısını yazmıştır. Ben Vali Bey ile görüştim. Vali Bey müdahil olmadan da Jandarma olumlu yazmıştır. Ödenek yok. 159 aile. Bu iskan projesidir. Her sene ödeneği yoktur diye bir şey önümüze çıkarılıyor.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Efendim, 10 dakika çay, kahve vs. molası, buyurunuz lütfen.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Efendim, hem zamanı ekonomik bir biçimde kullanalım hem de böylesine nezih bir toplulukta herkesin fikrini edinmeye çalışalım. DPT'yi övdük, yine asıl benim sevgili dostum Sadrettin Karahocagil Beyin başında bulunduğu GAP İdaresi Başkanlığının çok değerli temsilcilerini de anmak istiyorum. Onlar da burada bir şeyler söyleyecektir. Ben Nakıp Beye taş atmış oluyorum. Özellikle onların ağzından çıkacak ve onları bağlayacak sözler bekliyorum. Benzer biçimde söyleyecekleri sözlerin sadece düşünceleri olarak kalmayıp, icraatları ile de kendilerini bağlayacak iki çok değerli yöneticimize sıra geldi. Ceylanpınar'dan başlıyoruz. Siverek Kaymakamımız Mahmut Bey öyle dedi. Mahmut Bey benim kendisiyle gurur duyduğum gönüllü hemşerim. Yani Besnili. Kendisi uygun gördüğü için, önceliği Ceylanpınar Sayın Kaymakamımız İlker Beye veriyoruz, buyurunuz efendim.

İlker Özerk ÖZCAN
Ceylanpınar Kaymakamı

Ceylanpınar Kaymakamıyım. Ceylanpınar'da 2 yıldan fazla görevdeyim. Ceylanpınar'da bir göçer sorunu var fakat göçer diye adlandırılan bu sorun diğerlerinden biraz farklı. Bugünkü anlamıyla konar-göçer, gezici-göçer değil bizimkiler. Onlar yerleşikler. Onların sorunları Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM) arazisinde yerleşik olmaları. Sorun TİGEM özel mülkiyetinde işgalci olmaları. Onlar geçici ve mevsimsel iskân değil,

kesin bir iskân istiyorlar. “Ceylanpınarlı göçerlerin” iskânı ile ilgili bir kanun 2007 yılı Mart ayında çıkıyor. Kanunun emri hükmüyle, göçerleri TİGEM arazisi dışında bir yere yerleştirmek üzere bir komisyon kuruluyor. Fakat komisyon çalışmaları sonucundan uygulamaya değer bir sonuç çıkmıyor. Uygulanamıyor Kanun gereği. Şu anda da fiili durum devam ediyor. Göçerler TİGEM arazisinde yaşamaya ve hayvanlarını otlatmaya devam ediyorlar fakat çok ilkel koşullarda yaşıyorlar. Elektrik, su, ulaşım gibi alt yapı sorunları devam ediyor. Eğitim ve sağlık açısından çok önemli gelişmeler oldu son birkaç yıldır. Hem gezici sağlık araçları ile ihtiyaçlarını görüyoruz hem de çocukları taşınabilir eğitim sistemi ile ilçe merkezindeki okullara taşıyoruz. Ceylanpınar Göçerleri ile ilgili asıl önemli sorunun çözümüne yönelik biraz önce bahsettim, Sayın Milletvekili de bahsetti, 5543 sayılı İskân Kanunu’nda değişiklik yapan bir kanun çıkmıştı. Kanunun Komisyon çalışması TBMM KİT Komisyonunda oldu. Kanun teklifi ile çıktı. Bu kanun maalesef uygulanamadı. Sanırım Kanun çok etraflıca değerlendirmeden çıkarılmış. Şimdi yeni bir kanun çalışması hazırlığı gündeme geliyor. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, TİGEM dolayısıyla TBMM KİT Komisyonunun gündeminde. TİGEM arazisi içerisinde oldukları için ve TİGEM arazisine çok zarar verdikleri düşünüldüğü için sürekli KİT komisyonu ve TİGEM yönetiminde konuşuluyor. Umarım bu yeni çalışmaların sonucunda Göçerleri memnun edecek ve TİGEM’in de sorunlarını giderecek bir sonuç çıkar.

Ceylanpınar Göçerleri 2003 sayımıyla 669 hane 4000-4500 civarı nüfustan oluşuyor, son çıkan kanunda da o sayım hak sahipliği olarak geçerli alınmış. Büyük bir kitle ve üç sene öncesine kadar bu nüfusun yaklaşık %90’ı okuma-yazma bilmiyor. 3-4 yıldır çocuklardan çağ nüfusunun tamamına yakını okula devam ediyor. Bunun yanında okuma-yazma kursları da açarak okul çağını kaçıranlara okuma yazma öğretmeyi amaçlıyoruz. Ekonomik olarak da söyleyeceğim, son yıllarda hayvan fiyatlarının yükselmesi, et fiyatlarının yükselmesi sebebiyle bir az da iyileşme ve zenginlik oldu. Bu vesile ile az da olsa güneş enerjisinden elektrik elde edenler var. Bir kısım vasıta, araç edinenler var. Televizyon, buzdolabı gibi ev aletleri edinenler var. Ama hala birçok sosyal sorunlar devam etmekte.

Büyük bir kısmının yaşadığı hayattan mutlu ve memnun olduğuna da söyleyebilirim. Yaşadıkları hayatın ilkel oluşundan, bazı standartların altında oluşundan, eziyet çekiyorlar, büyük bir dram yaşıyorlarmış gibi bir durum olduğunu zannetmiyorum. Onları derhal bu hayattan çıkarıp, bir konuta bir apartmana yerleştirelim, onlara tarla veya iş verelim gibi çözümlerle doğru bir sonuç alınacağını düşünmüyorum. Onları bu hayattan kurtarmak gibi durum ve görev yok ortada. Büyük bir kısmı yaşadığı durumdan ve mekândan mutlular. Zaten o kültürden geliyorlar. Hayvancılıkla uğraşıyorlar. Hayvancılıktan kazanıyorlar. Şartlarını düzelterek onlara bu hayatı daha na-

sıl güzelleştirebiliriz onu düşünmek gerekir. Söyleyeceklerim şimdilik bundan ibaret olup, sonra Ceylanpınar ile ilgili sorular geldiği zaman tekrar söz alırım. Teşekkür ederim. Sağ olun.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Evet, ben teşekkür ederim. Buyurunuz, efendim.

Mehmet Ali NAKİBOĞLU

Ben iskân kanunu bakanlığımız tarafından söz alma ihtiyacı hissediyorum. Göçerler ile ilgili her konu bizi doğrudan ilgilendiriyor. Sayın Kaymakamımızın bahsettiği Ceylanpınar'daki Göçebeler diyemeyeceğim. Çünkü 2007 yılında çıkan geçici 4. Maddesi, Kanuna eklenen 4. Madde gereği bizzat Kanun koyucu bile, gönül rahatlığı ile göçebe diyemiyor. Mahallinde göçer olarak adlandırılan diyor. Yani iskan Kanununda anladığı anlamda göçebe tanımına uyan aileler olmadığı için, ama bir sorun olarak karşımızda. TİGEM arazinin işgalinden ve o insanlarımızın oraya zarar vermesinden bahsediyor. Yani bu sorun bir şekilde çözülecek. Ama, tam olarak ta göçebe tanımına uymayan insanlar olduğu için bu geçici 4. Madde de bir hak sahibi tanımı yapılmış. Yani İskân Kanunundan farklı yapılmış. Ancak, mevzuat göçebele- rin sorunlarını karşılamaktan uzak iken, böyle geçici madde hazırlanmasına rağmen, bu madde de sorunu çözmekten uzak kalmış. Hatta bizzat Sayın Valimizin de malumudur. Bizzat Şanlıurfa Valiliği, bu Kanunun uygulanabilirliğinin olmadığı yönünde sürekli bizimle yazışmaları olmuştur. Sayın Vekilim bu konuda yasa teklifinin olduğundan bahsetti. Yani bu hazırlığa uygulayıcılar da dahil olursa, yani çıkacak olan bu yeni kanun geçici maddeye ekleme yapılan yeni bir kanun olacaktır. Uygulanabilir bir kanun olur. Değilse sorunu çözer. Yapılan bir yasal düzenleme yapıp, uygulanabilirliği olmadığı zaman sorun aynı şekilde devam etmektedir.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Sayın Başkan, çok teşekkür ederim. Ben bildiğimi söyleyeyim, sizler sonucunu takdir ediniz. Söyleyeceklerimin yaşam deneyimimiz de dönüm noktaları oluştura- bilecek jestler olarak kaydedileceğini düşünüyorum. Mahalli idareler bakımından, hizmet bölgesi sıralamasında üçüncü, dördüncü, beşinci her neyse bulunan bir böl- gede kendi görevini Güneydoğu Bölgesinde tamamlamış olmasına ve çok daha rahat yaşam koşulları ile olanaklarının olduğu cazip yerleri tercih edip gidebilme şansı, fırsatı, hakkı varken, Siverek Kaymakamlığını gönüllü olarak tercih edip gelen, Adı- yaman Besni'nin gönüllere taht kuran Kaymakamlarından Mahmut Bey, sorunun doğrudan muhatabı. Biz ne zaman gittiysek onu orada gördük. İyi ki var. Sayın Kay- makamım, buyurunuz lütfen.

Mahmut HERSANLIOĞLU

Siverek Kaymakamı

İlçemiz Siverek Karacadağ mevkiinde bulunan göçerlerimizi 3 grup içinde değerlendirmek gerekmektedir,

1. grup göçerlerimiz 1 ay civarında Karacadağ'da kalıp yaklaşık 1 ay sonra, Karlıova'ya göçmektedirler. Bu gurubumuz Mayıs ayında gelip Haziran ayında göç etmeye başlamaktadırlar. 2. grup göçerlerimiz ise Mayısta gelip, Ekime kadar kalanlardır. Onlar da yine Ceylanpınar, Viranşehir, Harran'a göç etmektedirler. 3. grup göçerlerimiz Kejan Aşiretine mensup olup, üç ay boyunca Karacadağ'da yine yarı göçerlik yapan, ilçemiz Karacadağ eteklerindeki yerleşkelerde, köylerde, mezralarda yaşayanlardır. Yaptığımız inceleme ve çalışmalar sonucu göçerler ile ilgili çok ciddi problemler tespit edilmiştir.

Bu problemlerin başlıcaları, eğitim, sağlık ve ulaşımdır. Göçerlerin daha yaşanabilir alanlarda hayatlarını sürdürmelerini sağlamak adına bu üç konu ile yakından ilgilenmekte ve çalışmalar yapılmaktadır. Özellikle GAP idaresi Başkanlığınca finanse edilen ve ilçemizde uygulanacak olan Entegre Kırsal Kalkınma Projesi kapsamında göçerlerimizin yaşadığı alanlar hizmet ve inceleme alanı olarak tespit edilmiş ve acil çözüm noktasında Kaymakamlığımızın elini güçlendirmiştir.

Proje kapsamında yapılacak çalışmalar ile bölgede ekonomik bir gelişmenin sağlanarak kooperatifçilik bilinci oturtulmaya çalışılırken, alanda tespiti yapılan eğitim ve sağlık sorunlarının çözümünde de ciddi bir kaynak olarak değerlendirilmektedir. Projenin hayata geçirilme süreci sırasında hizmetlerin aksamaması için gerek taşınmalı eğitim gerekse mobil sağlık birimleri ile sorunlar çözülmeye çalışılmaktadır. İlçede bulunan göçerlerin sorunlarının kesin çözümleri için göçer olarak gelen insanların da, gerçekten nerede yaşadıklarının bilinmesi gerekmektedir.

İlçede veya başka bölgede bulunan göçerlerimizin sorunlarının çözümüne yönelik olarak ilçemizde ikamet eden vatandaşlarımıza kamu arazilerinin tahsisi için çalışmalar ve teklifler yapılmış ancak bölgemizde yaşayan göçerlerimiz bu talepleri reddetmiş, Ceylanpınar İlçesinde bulunan arazilerden tahsis yapılmasını talep etmektedirler.

Ceylanpınar Kaymakamlığı ile yapılan görüşmelerde ise ilçemizde yaşayan göçerlerimize Ceylanpınar'da arazi verilmesi çalışmasının olmadığı belirtilmiştir.

Sonuç olarak; Göçerlerin daha sağlıklı ve her türlü hizmete ulaşabileceği alan-

larda yaşamalarının sağlanması amacıyla alanda çalışmaların daha fazla yapılması gerekmektedir.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Evet, Kaymakam Bey'e biz de teşekkür ediyoruz. Bana, Güneydoğum Derneği'nin kapısını açan, sadece onunla kalmayıp, bireysel olarak yönetsel görgü kazanmamı sağlayan, üstelik bulunduğu dönem itibarıyla, kendileri için de herhalde bir fırsat idi, bir şehrin kaderini değiştirecek, bir üniversitenin Kurucu Valisi olarak görev yapmış bulunan Sayın Vali Halil IŞIK konuşacaklar. Sayın IŞIK, sonraki süreçte de üniversiteyi sırtlayıp, 2000 yılından sonra kurulan üniversiteler içerisinde her bakımından, yani yatırım ödeneklerinden, öğrenci sayısından, akademik personelin sayısının artışına kadar çok ciddi katkılarda bulundu. Adıyaman üniversitesinin tarihsel ilk fahri bilim doktoru olan önceki dönem Adıyaman Valisi Sayın Halil IŞIK, hem misafir olarak bulunuyor hem de Güneydoğum Derneğine benim gibi birçok kimşenin kapısını aralayan kişi olarak burada. Kendileri çok genel olarak, toplantının içeriğine yönelik hitap edecekler. Buyurunuz, efendim.

Halil IŞIK
Merkez Valisi (Adıyaman Eski Valisi)

Sayın Başkan, Çok Değerli Katılımcılar, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Öncelikle Sayın oturma başkanımıza, teveccüh dolu sözleri ve hitap daveti için teşekkür ediyorum.

Sayın oturma başkanımızın da, ifade ettiği gibi, ben, bugün resmi bir konuşmacı değilim. Çalıştayda konuk olarak bulunuyorum. Sayın başkanın toplantının içeriğine yönelik hitap daveti nedeniyle bir konuk katılımcı olarak, şahsi görüşlerimi kısaca arz etmek istiyorum.

Öncelikle geçerliğin, ne olduğunu tanımlamamız gerekir.

Göçerlik, Belli bir yere yerleşmiş olmayan, sürü hayvancılığı yapan, kıl çadırlarda yaşayan, ekonomik koşullara ve mevsimlere göre sürekli olarak yer değiştiren, yer ve yurt değiştirmeye alışık insan topluluklarının durumudur.

Bu tanımın yanında, insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahip olan göçerliğin, bir yaşam biçimi olduğunu da ifade etmek istiyorum.

Başta Toroslar olmak üzere ülkemizin pek çok yerinde, hayvancılık ekonomisi

ile bütünleşmiş geleneksel topluluklar olan göçerler bulunmaktadır. Anadolu’da yaşadıkları bölgelerde bu kültürün temsilcileri olan Göçerler, bugün, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinin bir kesiminde, Akdeniz’in, Karadeniz’in ve Batı Anadolu’nun belli kesimlerinde bu yaşama biçimlerini değişik şekillerde sürdürmektedirler.

Çalıştığınız konuyu olan “Göçerlerin; sosyal, ekonomik sorunları ile yarı yerleşik hayata geçmeleri” ile ilgili hususları değerlendirebilmek için öncelikle göçerliğin tanımını bu açıdan irdelemek gerekir.

Bu bakış altında, Göçerler; belli bir yere, toprağa yerleşmiş olmamalarından, mevsimlere ve ekonomik koşullara göre devamlı yer değiştirmelerinden, çok soğuk hava koşullarında bile göçer kültürünün yapı alanındaki en önemli unsuru olan kıl çadırlarda yaşamalarından, sürü hayvancılığı yaparak geçimlerini sürdürmelerinden, sürü hayvancılığına yönelik olarak, ülkemizin ve kendilerinin zaman zaman yaşadığı sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedirler.

Göçerler, yerleşik düzenleri olmadığından, eğitim, sağlık yol, su, elektrik, gibi Devletin temel hizmetlerinden yoksun kalabilmektedirler.

Hayvanlarından en iyi verimi elde edebilmek için sürekli hareket halinde olduklarından; okullardan yoksun kaldıklarından, bazı göçerlerimiz çocuklarının okuması, konusunda sorunlar yaşayabilmekte, kışın kaldıkları köyde, okul varsa, çocuklar ancak bu şekilde okula gidebilmekte, yoksa gidememektedir. Yaşam biçimleri nedeni ile, Çocuklarının yetişme dönemlerinde devletin bu temel hizmetlerinden, yeterince istifade edememektedirler.

Taşrada, ülkemizin pek çok bölgesinde, yıllarca görev yapmış bir mülki idare amiri olarak ifade etmek isterim ki; Devletimizin, YİBO gibi, yurtlar gibi, taşınmalı eğitim gibi eğitim hizmetlerine sunduğu pek çok olanakları söz konudur. Devletimizin bu olanaklarından göçerlerimiz istifade edebilecekleri ve istifade edebildikleri gibi, istifade ettirilmelerinin daha da kolaylaştırılmasının sağlanabileceği veya göçerlerin çocuklarının eğitimi konusunda özel bazı projelerin de hazırlanabileceği kanaatindeyim.

Benzer olarak, yaşam biçimleri nedeniyle yeşil kartları olsa da, sağlık hizmetlerinden ve yeterli eğitimlere sahip olamadıklarından, aşı hizmetlerinden gereğince istifade edememektedirler. Bebek ölümleri fazla olabilmektedir.

Gezici sağlık ekipleri belirli periyodlarla, en az ayda bir gidip, sağlık taraması yapmalı, Devletin sunduğu aşı hizmetlerinden çok daha yaygın bir şekilde istifade

etmeleri sağlanmalı ve eğitici de olunarak bu konudaki bazı yanlış düşüncelerden kurtulmaları da sağlanmalıdır.

Yerleşik toprakları olmadıklarından, tapuları bulunmadığından, Hayvancılık konusunda, kredi temininde sorunlar yaşayabilmektedirler.

Hayvancılık ülkemizde sorunlar yaşadığında, küçükbaş hayvanların fiyatları düşük olduğunda, yem pahalandığında, onlar da sorunlarla karşılaşabilmektedirler.

Göçerlerin meslekleri yoktur. Bir göçer sabahtan akşama kadar, küçükbaş hayvanlarını sağmakta, daha sonra bu sütü peynire, yoğurda dönüştürmekte, tereyağı üretmekte ve ürettiği bu tarımsal ürünleri de pazarlamaktadır. Bunlar, onların yaşamlarını sürdürmeleri için bir zorunluluk teşkil etmektedir.

Göçerlerimiz, ürettiklerini pazarlama konusunda sorunlar yaşayabilmektedirler. Pazarlamayı yeterince yerine getiremediklerinde de, sorunlarla baş başa kalabilmektedirler.

Göçerlerimiz, hayvancılıktan elde ettikleri; süt, peynir ve tereyağı, yoğurt gibi mamullerle ülkemizde süt ve süt ürünleri ile et ve yün ihtiyaçlarının karşılamasında önemli bir görev üstlenerek, ülke ekonomisine katkıda bulunmaktadır. Ülkemizde hayvancılık faaliyetleri giderek azalmakta, dışa bağımlı hale gelmektedir. Ülkemizde hayvancılığın azalması, pek çok sorunları da beraberinde getirmektedir. Hayvancılık ekonomisi ile bütünleşmiş geleneksel topluluklar olan Göçerlerimize, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığımızın sağladığı ve sağlayacağı imkânlar yanında, üretici örgütlenmesi, sigorta sistemi, bankacılık sistemi ile de, göçerlerin durumuna uygun özel politikalar geliştirilerek, kendi öz kaynaklarımız geliştirilmeli, korunmalı, özendirilmeli ve ekonomik olarak desteklenmelidir. Kendilerine ait arazilerinde yerleşik düzene geçen göçer ailelere de, hayvancılık faaliyetleri ile ilgili özendirici imkânlar sağlanmalıdır. Göçerlerin bu gibi sorunlarla karşılaşmamaları için gerekli tedbirler alınmalıdır. Hayvancılık üretiminde, hayvancılıktan anlayan ve hayvancılık yapan, insanlarımızın yolunun açılması, hayvan veriminin artması konusunda göçerlerin eğitilmesi, AR-GE koordinesi, ülke ekonomisi bakımından da önem taşımaktadır.

Göçerlerin meralar konusunda bazı sorunları bulunmaktadır. Çoğu yerde meralar, küçük ve parçalı olup, toplu hayvancılığa uygun değildir. Yazın gidecekleri yaylalara belli kiralar ödemekte, kışın kışlaklarına dönmektedirler. Bazı göçerler kendilerine ait kışlaklarına gitmekte, hayvanlarını kışlatacak yerleri olmayanlar ise kışlakları

da bazı köylülerden kiralamaktadırlar. Kendilerine ait toprakları olmadığından, kışı geçirecekleri hazineye ait meralara, kira ödemek gibi bir zorunlulukla karşı karşıya kalabilmektedirler. Ova köylerinde de çeşitli sorunlar yaşayabilmektedirler.

Bazı teknolojik olanaklara sahip olsalar bile, elektrik olmaması, televizyonun çalışmaması, cep telefonlarının belli bölgelerde kapsama alanı içinde kalmaması gibi zorunluluklar nedeniyle bunları kullanamama, teknolojik olanaklardan faydalanamama gibi sorunlar yaşamaktadırlar.

Bu nedenlerle, tarımsal iskân projeleri hazırlanmalı, meralar ve hazine arazileri toplulaştırılmalı, kışlaklar ve yazlıklar belirlenmeli, belli projelerin geliştirilmesi suretiyle, Göçerlerin yerleşik düzenleri olmaması nedeniyle, yoksun kalabildikleri eğitim, sağlık yol, su, elektrik, gibi Devletin temel hizmetlerinden ve teknolojik olanaklardan daha çok faydalanmaları sağlanmalıdır.

Göçer ailelerin bir takım sorunlarına çözümler getirilerek, göçerlerin hayvancılığı bırakmaları önlenmelidir.

Yıllarca taşrada, Ülkemizin pek çok bölgesinde çalışmış bir yönetici olarak kısaca bunları arz etmek istedim.

Tekrar, bir konuk katılımcı olarak, toplantının içeriğine yönelik şahsi görüşlerimi arz etmem için hitap daveti yapan sayın oturum başkanına, ayrıca, tüm katılımcılara teşekkür ediyorum.

Halil IŞIK

Ceylanpınar Kaymakamımız İlker Bey'e destek olma adına söylüyorum. Evet, göçerlerimizin nüfusa kayıtlı oldukları bir köy zaten vardır. Sosyal yaşamlarında, genelde cenazelerini bile nüfusa kayıtlı bulundukları köylere götürmektedirler. Orada defnetmektedirler. Tabii ki, söyledikleriniz yeni bir takım ufuklar açıyor. Bunlar, üzerinde düşünülmesi ve tek, tek irdelenmesi gereken konular.

Bu çalıştayın, şöyle bir şansı var. TBMM, yeni bir Anayasa yapılması konusunda çalışma başlatmıştır. Yeni Anayasa yapım sürecine, vatandaşlarımız dahil, herkese katılım çağrısı yapılmıştır. Anayasa için toplumun tüm kesimlerinden görüş ve öneriler beklenmektedir.

Yeni Anayasa hazırlanıp, yürürlüğe girdikten sonra, uyum yasaları da çıkarılacaktır.

Eğer, çalıştayın sonuç raporları hazırlanır, basımı yapılır, ilgili kurum ve kuruluşlara gecikmeden gönderilirse, bu çalışmaların da dikkate alınması sağlanabilir.

Raporlardaki sorunlar ile çözüm önerileri, ilgili bakanlıklarla birlikte değerlendirilerek çözümler oluşturulabilir.

Bu nedenle, çalıştayın Göçer sorunlarının çözümü için yeni ufuklar açacağına ve Devletimizin her alanında olduğu gibi, bu sorunlarının çözümü konusunda da önemli çalışmalar yapabileceğine inanıyorum.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Biz teşekkür ederiz Sayın IŞIK. Evet, aslında Karacadağ göçerlerini, ulusal düzeyde gündeme getirip sorunlarının çözümüne çok ciddi katkıları olan, başka birçok yerde ve konuda da sorun çözme uygulamalarıyla gündeme gelen Sayın Vali Nuri OKUTAN. İlk defa Şanlıurfa'ya atandığında Duygu Hanımın kendisiyle ilgili bir yazısı vardı. Sonra ayrıldığında da bir yazı daha yazdı. Duygu Hanımın biraz sitemli bu son yazısının başlığı oldukça anlamlıydı: "Şimdi Onları Kim Okutacak!". Sayın OKUTAN Valim daha çok genç. Okutacağı çok kimseler de var. Önemli olan onun varlığı. Biz Şanlıurfa'da yapıp, ettiklerini gönlümüze kaydetmiştik. Ben bir kez dinlemiştim. Ne kadar etkilendiğimi sözlerimin başında ifade ettim. Sayın Valim, buyurunuz, lütfen.

Nuri OKUTAN
Merkez Valisi (Şanlıurfa Eski Valisi)

Ben de herkesi saygıyla, hürmetle selamlıyorum. Belirtmeme gerek yok ama belki kayda geçmesi için, ben eski Urfa Valisi olmam hasebiyle. Urfa'daki göçerlerin, daha etraflıca konuşulacak, sorunlarına çözüm aranacak olması sebebiyle gönüllü olarak buradayım. Urfa Valiliğini temsilen burada değilim. Kaymakamlarımız var. İl İdare Müdürlerimiz var. Sorumlu arkadaşlarımız var. Benim söyleyeceklerim, sadece beni bağlayan hususlardır. Hayallerimiz vardı. Bir kısmını ihya ettik. Bir kısmı yarıda kaldı. Bir de Siirt Valiliğim var. Göçerler deyince birkaç kritik ili göz önüne alacaksak, bu kritik iller açısından birisi de Siirt'tir. O bakımdan ayrıca, öyle bir Mülki amirliği yaptık ki, '90-2010 yılları arası terörün, daha çok Türkiye gündeminde ya-

rattığı ve dağların göçerlerin de olduğu mekânların, hep gündemde olduğu bir dönemde, o bölgelerde makamlık yaptık. Valilikler yaptık. Bir de ben Torosluyum. Ispartalıyım ben. Türkiye'nin her tarafında var bu göçer kültürü. Hepimizin geçmişinde var. Sözlerime başlamak istiyorum. Aslında bu göçer meselesi, bizim sadece Cumhuriyet Türkiye'sine sorulmamış. Taa Osmanlılardan, Selçuklulardan kalan bir sorun olarak bize geliyor. Mesela, Osmanlı bu iskan politikasını, çok önemli bir argüman olarak tutmuş. Ödüllendireceği varsa, daha güzel yerlere göndermiş, cezalandıracakları bir husus varsa, onları ayrı yerlere göndermiş. Çok ciddi bir argüman olarak değerlendirmiş. Ama şunu biliyoruz, biz bu bölgeye Orta Asya'dan geldik ve hayvancılıkla uğraşmamız münasebetiyle göçer olduk. Karadeniz'de bile yazlıklar, kışlıklar, yaylaklar var. Hiç göçerin uğramadığı yerler. Orada bile, insanlar hala göçer. Toros'ta yaylaklar var, kışlaklar var. Bizzat da geçim kaynaklarını hayvancılıktan yapan, hala sosyolojik olarak, göçer olarak tarif edebileceğimiz gruplar var. Homojenlik söz konusu. Hep devam edegelmiş. Affedersiniz. Homojen bir yapı yok karşımızda. Karadeniz'in yaylak sorunuyla, kışlak sorunuyla, bizim Karacadağ'dakinin sorunları aynı değil. Toroslarda, ben bu bölgeyi daha çok biliyorum, tamam % 99'u yerleşik hayata geçti o Yörüklerin, göçerlerin. Ama şimdi hala o yaylaklarla ilgili geliyorlar, gidiyorlar. Hayvancılıklarını sürdürmeye çalışıyorlar. Öyle bir sorunları da var. Sadece Urfa'yı o bölgeyi aldığımızda, mesela Siirt'te, hem yazlak olarak, iskân edilmek istenen insanlar, gruplar vardı. Hem, kışlak olarak bizim orada yaylalarımız da var. O yaylalar da yaşadığımız sorunlar var. Onların nüfus hareketleriyle ilgili, bir takım sorunları oluyor. Güvenlik ile ilgili çok fazla gündeme gelmedi ama şimdi biz Ankara'da sokaklarda, yerleşim yerlerinde güvenlik ile sorun yaşarken, bu insanlar ne yapıyorlar dağın başında. Hiçbir güvenceleri yok ve burada aralarından bazılarını gördük. Bunlar istinasız. Arada çürükler çıkabilir. İstinasız hepsi hayat dolular ve memleket sevgisiyle gönülleri doludur ve fedakâr insanlar, hepsi ayrı, ayrı ele aldığınızda şaşılacak derecede hayat dolu insanlar. Bizim buradan baktığımızda çok çarpık ve çok şey görüyoruz ama onların birkaç isteğini yerine getirebilsek, o istekleri, neredeyse genel sorunlarının % 80'inini çözebiliriz. Bilhas- sa, şunu demeye çalışıyorum. Karşımızda homojen bir grup yok. Aslında tam da homojen bir grup olmayınca, Valilik ve Kaymakamlık müessesesi, yerel müesseseler çok kritik noktada duruyorlar. Tamam, yönetmelikler, kanunlar çıksın Merkez İdare- nin yapabilecekleri şeyler var. Ama bugün sorun olarak dile getirebilecek birçok şey, yerel idareler tarafından çözülebilecek hususlardır. Ama şunu da biz biliyoruz, her mesleğin, bir sosyolojik grubun bir hayat tarzı oluyor, bir felsefesi oluyor. Hem gö- çer olayım, hem de uydu, televizyonlarım olsun, tüm maçları, futbol karşılaşmalarını izleyeyim olmaz. Öyle bir beklenti de yok. Bir göçer olmanın getirdiği, hayvancılık- la uğraşmanın getirdiği bir hayat tarzı, felsefesi de olmalı. Ayrıca, bu felsefeyi, bunu da kaybetmemeliyiz. Bu bizim için büyük bir zenginlik. Bu insanları desteklemeliyiz

ve bu hayat tarzı da devam etmeli. Şimdi Hocam burada biliyor. Tarım açısından baktığımızda artık kültür tarımcılığı çiftlikler oluşmalı. Bin baş, bin beş yüz baş, koyunculuk da ahır koyuncululuğı haline dönüştürülmeli. Hatta keçiciler şimdi ahır çiftlikleri haline dönüşüyor. Modern tarım ekonomisi olarak baktığımızda böyle bir hayat tarzını önermek lazım. Ama bizim göçerleri ne yapacağız. O zaman göçerlerin ekonomik getirisi, hayvancılık hususu ne olacak? Bu bakımdan değil benim yaklaşımım. Yaklaşımım daha çok o hayat tarzını, o sosyolojik süreci biz yaşatmalıyız ve Hocam da ifade ettiler. O dağın başında para versek, bir çok hayvancılıkla uğraşan çiftlik sahibi insanlara para versek, Karacadağ’a çıkıp hayvancılık yapamazlar. Çıkıp hayvancılık yapmazlar. O dağların, o yaylaların boş bırakılmaması, değerlendirilmesi bakımından da aslında bu grubun desteklenmesi gerekiyor. Ben şahsen, aktif idareden çekilmiş Merkez’e alınmış bir insanım. Buradan şunu görüyorum. Türkiye’de son dönemlerde çok güzel şeyler yapılıyor. Çok güzel birikmiş sorunlar öne alınıp çözülmeye çalışılıyor gayret ediliyor. Çözülüyor. Bu sorunun da doğru dürüst tarif edilip, tasnif edilip, programlandığı ve karar mekanizmalarına sunulduğunda, çok güzel bir yaklaşım alınacağından, çok güzel bir sonuç alınacağından hiç şüphem yok. Bu konuda irade noktasında bir sorun yoktur. Sorun olmayacağı kanaatindeyim. Ama bu toplantılar yapılacak. Bunlar tartışılacak. Dernekler kurulacak. Derneklerde değişik toplantılar yapılacak. Kamuoyu oluşturulacak. İstenilen şey atla deve de değil. Çok kolay şeyler. Bir hazır göçer gruplardan yerleşimine, kalıcı yerleşimi isteyenler var. “Ben bu hayat tarzından bıktım kardeşim, ben kalıcı yerleşime geçmek istiyorum” diyenler var. Bizim devletimiz bu konuda, bunun üstesinden gelebilecek güçte. Yeter ki biz doğru tarif edelim. Doğru tasnif edelim. Bunu halledebiliriz. Ama orada, biraz önce kaymakam Beyin ifade ettiği gibi, o bilgiler aşağı yukarı bizde var, devletin kayıtlarında. Bize düşen, Eyüp Bey ve arkadaşlarımıza düşen de samimi hakikaten göçer grupların, yani aynı aşiretten ama gitmiş artık sanayici haline gelmiş, artık yerleşik hayata geçmiş, onları devre dışı bırakarak, hakikaten göçerlik yapanları belirleyip, Devletin elinde de yok değil bunlar var ve yerleşik hayata geçmek isteyenleri, yerleşik hayata geçirebiliriz. Hiçbir sorun olacağı kanaatinde değilim. Bu söylediğim hemen yarından bugüne kolayca bir çırpıda halledilmez. Bu başarıla bilinir. Bu toplantılara devam edilmeli. Bu toplantılar Dernekler vasıtasıyla, Güneydoğum Derneği vasıtasıyla, belki yerel idareler bunlara katılabilse, oralar vasıtasıyla devam edilmeli ve gündemde tutulmalı ve güncelleştirilmeli sorunlar ve tasnif edilmeli. Bir öneri paketi halinde de karar mekanizmalarına sunulmalı. Bu yapılrısa bir sorun olmayacak. İkincisi ve benim daha çok üstünde durduğum ve doğru bir çözüm olarak ortaya konulabilecek şey, hem bu göçer hayatının devam ettirilmesi lazım. Bu zenginliktir bizim için. Hem de bunların hayatlarının kolaylaştırılması lazım. Nasıl olacak bu. O zaman kışlakların doğru belirlenip, orada mümkünse hazine arazileri hatta kamulaştırıla bilinir. Ama arkadaşlar iş böyle de,

ben iki tarafta da bulunmuş bir idareci olarak, Mesela, Ankara'dan baktığınızda, Urfa Türkiye'nin en rahat yerlerinden birisi. Uçsuz bucaksız yerler var. Göçerleri hemen getiririz, Hükümetin tasarrufunda hemen yerleştiririz bir yerlere, yok öyle olmaz maalesef. Çözüm yok anlamında söylemiyorum. Bu kadar kolay değil. O kadar Devletin elinde sahipsiz sayılacak, Ciddi anlamda bu göçer grubunun işlerini çözebilecek, hazır elde bir arazi yok. Üretilemez mi? Üretilbilir. Tasnif edilebilir. Bunların üstesinden gelinir. Yani bu insanların hayatlarını kolaylaştırabilecek, eskiden bu yapıyordu. Eskiden daha kolaydı. Bugüne göre daha kolaydı. O zaman da zorluklar vardı ama hayvancılığı insanlar biliyordu. Göçer hayatı iyi kötü biliyordu. Yabancı değillerdi. Ama şimdi artık zirai faaliyetler, köy hayatı giderek çağa daşıyor. Giderek güncelleşiyor. Orada kışlaklara geldikleri zaman sorun yaşar haldeler. Düne göre daha çok sorun yaşıyorlar. O zaman bir çözüm bulalım. Yayları değerlendirebilecek bir mekanizma geliştirelim. Otlak, otlakiye muhtarların, Belediye Başkanlarının, onun bunun etrafında para vermek bir şey değil, gönülleyeceksin. Zor bir şey. Tam bir cambazlık yapıyor. Bir tarafta örgütü idare edici, bir tarafta, köyü, hayvanların pazarlaması. Çok zor bir iş. O bakımdan Mera kanununda bir takım değişiklikler yapılabilir. Köy kanununda bir takım değişiklikler yapılabilir. Belediye kanunlarında bir takım değişiklikler yapılabilir. Bu yaylakların mera kanunu ruhuna aykırı değil bu çünkü. Mera kanununun esas amacı şu. Meraların sökülüp, tarla arazi haline gelmesinin önüne geçmek isteniyor. Esas özü bu. Bu göçerlerin faydalanması hususu eklenebilir. Yani onlar da zaten o amaçlı hayvancılık gelişsin, meralar zenginleşsin diye yapıyor. Dolayısıyla, rahatlıkla bu göçerlerin, kullanılabileceği hale getirilebilir bu yaylaklar. İkincisi kışlak olarak kullanılabilecekleri belirli bir mekân hazırlanabilir. Ev yapacağız diyorlar. Biz yer ayırabilirsek, evleri de kendileri yapabilir. Hatta doğrusu da belki o. Çünkü bizim daha çok yaptığımız Devlet olarak, bir çok mekanlara şehirli de olsa, bir yerde cevap vermiyor. Biz kendimiz tip proje hazırlıyoruz. O tip proje vatandaşlar açısından bazen, çoğu kez makbule geçmiyor. Dolayısıyla biz yer verebilsek, oralara hukuki bir zemin oluşturabilirsek göçerlere, onlara size yaptığınız destek vereceğiz yerleşik hayata geçerseniz diye. Yarı yerleşik hayata geçerseniz desek, onlar kendi ihtiyaçları olan ahırları, evleri, iskânları da yapabilirler. O bakımdan yapılabilir şey çok zor değil. Burada Merkez'in görevli arkadaşlarım var. Bu tür kanuni mevzuat değişikliklerini yapabilirler. Bu yaylalardaki meraları, bizim göçerlerin hizmetine sunabilirler. Şu anda birçok yeri atıl kalıyor. Değerlendirilemiyor. Atıl kalmamış olur hem. Onlara sağlam hukuki bir zemin oluşturulabilir. Kışlaklar noktasında yerler gösterilebilir ve bu yerlere yerleşeceklerle ilgili de biz her göçere 100 milyar TL. destek versek onlar orada, ahırlarını ve çiftliklerini yapsalar. Ne olabilir? Buna çok memnun da kalınır. Hem, bu sosyolojik grubun yaşaması sağlanabilir hem hayatları güncelleşebilir. Toplumda çok tezat düşünülebilir. Hem de sosyal ihtiyaçları da çok rahatlıkla karşılanabilir. Bu

yapılabilse aşağı yukarı sorun çözülecek. İkincisi, sağlık, eğitim sorunları o tür sorunlar çözülür. Urfa’da sayın valim çözebildiniz mi? Derseniz, çözemedik. Ama Urfa’nın, Sayın Müsteşar Yardımcımız burada, eğitimle, sağlıkla ilgili sanki göçerlerin sorunu var da Merkez’de sorun yok değil. Maalesef böyle bir şey. O ilin Valiliğini yaptım. Bunun sorumluluğunu da hiçte topu taça atmıyorum, bir tek sorumlusu var o da bendim. Bu sorumluluk idrakinde konuşuyorum. Payıma düşeni de almaya hazırım. Bu gayret içindeydik. Bu gayret içerisinde olacağız. Bunlar çözümlenebilir. Eğitimle ilgili Siirt’te çadır okullar oluşturduk. Yaz okulları oluşturduk. Öğretmenleri, çadır mevkiine, belli kışlaklara getirdik, götürdük. Bunlar tam olmasa bile, yarım yamalak çözülebilir. Daha iyisi yapılabilir. Bunlar çok sorun olarak gözükmüyor. Bunların üstesinden gelebiliriz. Sağlıkla ilgili sorunların üstesinden gelebiliriz. Asıl sorun, göçerlerin yarı yerleşik hale gelebilecekleri, iskan edilebilecekleri bir yer sağlamamız gerekir ve yaylakları bunların hizmetine sunabilecek bir konuma getirmemiz lazım. Şöyle bir açık göçerlik yok. Eskiden deveye, atlara sarıyorlardı yüklerini. Koyunlar, keçiler neyse o sürülerde. Yaklaşık 8-10 km günlük yol alıyorlardı. Orada bir az dinleniyorlardı. Sabah olunca bir daha yüklenip devam ediyorlardı. Bu sistem kalktı. Yollarda okul kurmaya, ocaklar kurmaya gerek yok. Bunların bir kışlakları, bir de yaylakları lazım. Yaylakları yapabilecek hukuki bir zemin oluşturabiliyiz. Onlar o yaylara kira verecekse Devlete versin. Tarifini de koyalım. Götürsün hazineye yatırsın. Tapusu ile bekçisi olsun. Hatta eskiden kilim dokuyorlardı. Urfa’ya gittim, Halı Dokuma Merkezine girdik “Ne halısı bu” dedim, halının adı yok. Bir halı var, Adıyaman halısı. Düz bir halı var. Adıyaman’da da böyle bir halı yok. Böyle kimliksiz bir halı. Yörüklerin, göçerlerin dokuduğu ne kilimler var ortada. Kök boya ediniyorlardı floradan. Kök boyalar aranıp, bulunamazlar. Müzede artık sergilenebilir. Urfa’ya gittiğimde, göreve başladığımda Karacadağ’a çıktım. Karacadağ’da benim altıma serdikleri yazgıyı, halıyı herhalde İstanbul’da görseler müzeye koyarlar. Ama şimdi dokumayı bilen var mı desek, nerdeyse genç nesil artık onları bilemeyecek noktaya geldi. Zamanında bunlar üretilabiliyordu. Ürünler öyle değerlendirilebiliyordu. Bize düşen şey ürettikleri ürünleri ekonomik olarak değerlendirmektir. Tamamen organik. Doğru örgütlenme yapılabilse, o ürünler doğru pazarlanabilir hale getirilse, çok ciddi iyi fiyatlara gider. Nitekim o bilgi birikimi, o kilimlerin, halıların dokunuşu tekrar gündeme getirilebilir. Yaylada, basit bir tezgah kurulabilir. O boş vakitlerinde hanımlar, erkekler eskiden çorap örüyorlardı. Heybe vs. yaparlardı. Onları da unuttular ve sentetik maddelerden artık örüyorlar. Çok ta çiğ oluyor. O yün kök boyayla üretilmiş iplerden, malzemelerden örgüler örüyorlardı. Şimdi onların hiç birisi yok. Bu hayatı destekleyebiliriz biz. O bilgi birikimini destekleyebiliriz. Bunlar çok zor şeyler değil. Şimdi atla, deveyle gitme vakti bittiği için, kamyonu koyununu yüklüyor. Yüklerinde ne varsa yüklüyor. Yaylaya çıkıyor ve yarı yolda kalıyor. Atı, devesi de yok onun. Sirtında mı götürecek. Mecburen, dün

ihtiyaç olmayan bugün ihtiyaç haline geldi. Bu sefer o yaylalara yol yapmamız lazım. Dün atla götürüyordu. Bizden yol istemiyordu. Dediği yere istediği tepeye. Herkesin yeri vardır önceden. O yurda getirip yıkıyordu yükünü. Hayatından memnundu. Şimdi öyle değil. Şimdi arabayla gitmesi lazım. Belli bir yere kadar getiriyor. Ondan sonra neyle götürecektir. Koyunlara yükleyecek hali yok. Atla devesi de yok. Mecburen o yerlere yolların çıkması gerekiyor. O demek şu demek arkadaşlar Urfa valisi olarak konuşayım. 7000 km.lik yol var. Bunun üçte biri asfaltlanmamış. Üçte biri doğru dürüst ulaşılabilir hale gelmiş. 7000 km.lik yolun. Şimdi ben şahsen köyde, o kasabaların, beldelerin, yerleşim yerlerinin yollarını halledememişken yaylaların sorunu ortaya çıkıyor. Ama bunlar olacak. Yarım yamalak da olsa birbirimizi anlayarak, daha sık bir araya gelerek, sorunları çekilebilir hale getirerek bunları aşabiliriz. Ben burada sözümü kapatmak istiyorum. Bir tek şeyi muhakkak sağlamalıyız. Göçerleri yok etmemeliyiz. Eskiden beri Devlet politikası, Cumhuriyetten itibaren değil, Osmanlı'dan itibaren göçer grubunu baz aldık. Bu konuk göçerleri yerleşik hale getirmek istemiştik. Pir Sultan Abdalın deyişleri var. Sanırım, geçmişten gelmiş bu. O dile gelmiş, saza gelmiş bugün bile bizi uygulandıran şeyler. Göçerler diyor ki biz yerleşmek istiyoruz. Devlet de biz yerleştirebiliriz arkadaş bir sorun yok diyor. O zaman bir araya getirmek lazım. Tabii örgütlenince hemen işler bitmeyecek onu biliyoruz ama, örgütlü olmadan bu olmayacak. Evet, örgütlü olmak çok önemli bir şey. Şimdi Duygu SUCUKA ve arkadaşları çıkıyorlar, bu tür sorunlarla ilgileniyorlar ama bunu bizzat göçerlerin kendilerinin de, sadece Güneydoğu'da değil Türkiye'nin diğer illerinde de öbek, öbek dile getirilmesi, gündeme taşınması kamuoyu oluşturulması gerekiyor. Sorunların tasnif edilmesi gerekiyor. Çünkü Urfa'ya baktığınızda, Urfa'da Ceylanpınar tarafında bir sorun var. Karacadağ tarafında bir sorun var. Ayrıca, bunların dışında kalan göçer grubu hayat tarzını sürdüren insanların sorunları var. Hemen daha yüksek yerlere Bingöl'e çıkalım. Erzincan Tarafına çıkalım. Oradaki sorunlar daha farklılaşıyor. O bakımdan daha alt kümeler şeklinde örgütlenerek, sorunları tasnif edelim, sorunları sık sık dile getirelim. Ben karamsar değilim şahsen. Ama bu toplantıların, bu tür gönüllü eylemlerin devamında fayda var. Bıkmadan usanmadan, bunları yapacağız, karamsar bir hava sezdim bunu vurgulamak istedim. Ben başta Sayın Başbakan olmak üzere, hükümet kanadının doğru aktarılsa çok faydalı olabileceği kanaatindeyim. Bir de koalisyon dönemi değil. Güçlü bir dönem. Bu dönemde bunların yapılması lazım ki, sonuç alınabilsin. Bir kanun çıkarılarak, Türkiye'deki bütün grupların göçer sorunu çözümlenemez. Ama temel yaylaklarla ilgili belki göçer grubunun bir kaynak verilerek desteklenmesi şeklinde, iskân yaparak değil de, arazi tahsisi ve arazi tahsisinden sonra da her birine 100-50'er Milyar TL. kaynak aktararak, onların yerleşik hayata, yarı yerleşik hayata geçmesinin sağlanması bence daha doğru olur, bir çözüm olur. Benim söyleyeceklerim bunlar. Diğer hususta, sağlık ve eğitimle ilgili sorunlarını burada teker, teker dile getirirsek

daha çok içimizi karartır. Yerel düzeyde çözülebilecek şeyler. Bakmayın siz Urfa'da bunların tam çözülemediğine. Çünkü Urfa'nın birikmiş eğitim ve sağlıkla ilgili çok büyük sorunları var. Hiçbir şey yapılmamış anlamında değil. Hızlı bir nüfus artışı var. Oradaki GAP ile birlikte nüfus artışı çok yüksek. Doğurganlık Türkiye'deki en yüksek yerlerinden birisi. Göç veriyor ama göç de alıyor. Çok farklı sosyolojik sorunları olan bir yer. Dolayısıyla göçerler de bunların içerisinde. Göçerlerin sorunları da çok rahat çözülebilir diye düşünüyorum. Teşekkür ediyorum.

İlker Özerk ÖZCAN

Ben çok kısa bir şey ilave edebilir miyim izninizle, Burada belki göçerlerin, hayatlarına tam temas edememiş ve onları tanımamış katılımcılar var. Sayın Valimizin dediği kaybolan hayat tarzıyla ilgili ben birkaç bir şey söylemek istiyorum. Zira katlanılması çok zor olan bir hayat. Yeni nesillerle birlikte, bu hayat tarzı tamamen kaybolmak üzere. Elektrik olmayan bir yerde güneş battığı zaman yatıp, güneşle birlikte uyanan bir topluluk. Elektrik olmadığı ve bunları evlerinde barındıramadığı için sebze, meyve yemeyen bir kültür. Biz gittiğimizde bize, yaş yemiyoruz, yaş yersek hastalanırsınız diyor cevap olarak. Ne yiyorsunuz dediğimiz zaman, biz sadece kuru yiyoruz, bu da yağ, peynir, ekmek, çökelek, bazen kış ayları kuru fasulye gibi şeyler yiyorlar. Çocuklarının bu hayattan uzaklaşmaması için futbol gibi oyunları dahi oynamaları yasak. Küçüklerin saklambaç, çelik çomak oynamaları yasak. Çok katı disiplinli bir hayat var. Şehir Merkezine sık gitmeleri yasak. Dış dünya ile cep telefonunun çektiği yerlerde iletişim kuruyorlar, onu da yalnızca şarj edebildikleri zamanlarda. Şimdi, tabii bu hayat tarzı ve kültür bir nesil sonra yok olacak. Bunlarla birlikte, kıl çadır halı, kilim, sadeyağ da yok olacak. Batıda var göçerlerimiz, hoşmerim gibi kökboyası gibi ürünleri ile birlikte yok olanlar var. Biraz önce söylediğim gibi, burada Göçerleri eziyet gören ve bu düştüğü menfi durumdan kurtarabilecek bir çalıştaydan ziyade, onların sorunlarını çözecek, şartlarını iyileştirecek, kültürlerini devam ettirecek şartları konuşacağımız bir çalıştay/sonuç raporunu arzuluyoruz.

Söz almışken çok kısa bu çalıştay raporuna esas bir şeylerden bahsetmek istiyorum. Ekonomik ve sosyal ihtiyaçlar, sağlık, eğitim ve tarımsal ürünlerin pazarlanması gibi hususların dışında, öncelikle hukuki bir sorunun çözülmesi gerekiyor. Toparlamak için söylüyorum, bunun çözülmesi için de ilk başta atılacak iki adım atmak gerekiyor. Birincisi, Siverek Kaymakamımızın da dediği gibi önce bir tespit gerekiyor. Yani hane sayıları, nüfus ve hayvan sayısı gibi tespitler. Daha sonra da göçerleri durumları ve sorunlarına göre bir tasnif. Hatta bunların içinde mevsimsel tarım işçileri de olabilir. Batı'da Toroslar'da, Aydın'da, Muğla'da çok göçer aileler var. Bunlar aynı isim almalarına rağmen o kadar farklı sorunları var ki. Bizimki gibi göçmeyen sadece devletin bir işletmesiyle hukuki ihtilaf yaşayanlar var. Güvenlik

sebebiyle yaylaya gidemeyenler var. Meradan otlanmasına izin verilmeyenler var. Bu hayattan tamamen ayrılmak isteyenler var. Hatta ayrılmış olup ta, iskân edildikleri evlerinin ödemesi veya sağlamlığıyla ilgili sorunları olanlar var. O yüzden öncelikle tespitten sonra, bunların hepsi tasniflenirse, bununla ilgili yasa çalışmalarının, yeni çıkacak mevzuat çalışmalarının, çok daha kolay ve doğru olabileceğini düşünüyorum. Görüldüğü üzere, Ceylanpınar göçerleri ile ilgili çıkan bir kanun başkasının ihtiyacını kesinlikle görmedi. Hatta kendimizinkini de görmedi.

Nuri OKUTAN

Sayın Başkan toplantıyı bir az gevşetme adına, ben Isparta'dan geldim bu toplantıya katılabilmek için. Benim kardeşimde Isparta Devlet Hastanesi'nde Başhekim, Ortopedist. Ortopedist olması münasebetiyle, Muğla'dan bir, iki hasta gelmiş. Aşağı yukarı 75-80 arası yaşları. Bir dede, bir nene. İkisinde de kırık var. Nene dizlerinden kırılıyor, dede de kalçasından kırılmış. Bunlar Fethiye'de, yaylada göçerlik yapan iki kişi ve çocukları da yok. Koyun sürüleri var. Koyun sürüleri içerisinde azgın bir koç var. Nene koyunun içindeyken, koç geliyor tosluyor, bacağı kırılıyor. Tesadüfen koca-sı 2-3 saat sonra, yerinden kalkamıyor. O onun tarafına giderken, koç hışımına dedeye geliyor ve onun da kalçasını kırıyor. Şimdi iki yaşlı insan dağın başında. Yapayalnız kalmışlar ve herhalde avcılar denk geliyor ve orada geceleme yapıyorlar ve bunların hayatlarını kurtarıyorlar. Fethiye'ye getiriyorlar. Fethiye'de yeşil kart soruyorlar. Bunu Eğirdir'e götürelim kemik kırılmış diyorlar. Benim Kardeşim Eğirdir'den ayrılmıştı. İyi bir hekim. Isparta'ya getirmişler. Kardeşime gösteriyorlar. Ameliyat olma riski de var. Bir taraftan, sağlık güvencelerinin de verilmesi lazım. Kardeşim "Hastane'de çok etli üç öğün yemek çıkıyor. Bunlara biraz ihtimam gösterdim. Güzel odalar verdim. Ama nene bizim yemeği yemedi" diyor. Yani en sonunda iyileştirmişler, almış, köyüne göndermişler. Kaldığı süre içerisinde hastanenin kokusundan iğrenmiş, yemeklerini yememiş, beğenmemiş ve köyden getirdikleri bazı yiyecekleri takviye ederek yaşamışlar. Diyeceğim şu; o bir hayat felsefesi aslında. O bir yaşam tarzı. Devletin Merkez'den düşünerek ürettiği projelere tıkmak, yardım edeceğim derken, kaş yaparken göz çıkartmak anlamına gelebilecek bir şeyden uzaklaşmak lazım. Daha çok onların bağımsız ve hür yapılarına güvenmek gerekiyor. Onlara belki para desteği vermek gerekiyor. Projeden çok para desteği verilmesi gerektiği kanaatindeyim. Bu daha kolay bir şey. Belirli bir arazi verilebilir kışlayabilecekleri. 50-100 haneye 3000-4000 dönüm bir yer bulmak mümkün. Kışlaklara uygun yer bulmak mümkün. Onlara 50'şer, 100'er dönüm düşebilecek bir arazi verilebilir. Bunlar da orada, hayvanlarının gezinebileceği, naylonlarda kalıyorlar. Göçerlerde değişti. Kıl çadır bulmak mümkün değil. Çok sağlıksız bir yapıda yaşıyorlar ve aynı zamanda, hayvanlarına saman, arpa alıyorlar. Her taraf ekilir dikilir hale geldi. Yem-

lerini de satın alıyorlar. Öyleyse biz bir yer verelim. Kışlak haline dönüşsün orası. Merkezleri de orası olsun. Orada yaylaklarında rahatlıkla otlayabilecekleri, onu bunu itip kakmadan güvenli gidebilecekleri üç beş kuruş vereceklerse de devlete versinler. Devletten kiralasınlar. İlla kira ile verilecek olsa, ben olsam bedava veririm.

Musa YEŞİLTAŞ

1988 yılında çıkmış olan Mera Yasasına göre, ihtiyaç fazlası yayla Devletindir. Devlet, Göçerin yaylaya gittiği dönem, ihaleye açıyor. Göçer temsilcisi gidiyor. Ben şahsen katıldım. 2002 yılında Bingöl'ün Şerafettin yaylasında, aşağı Kücegan, Kücegan, Golikan, Golikan, bunların ihalesi cüzi bir para. Enflasyon oranında her yıl artış yapılıyor. Yasada mevcuttur. Ama uygulayıcısı yoktur. Yasa çok güzel. Mesela, Mera yasası olağanüstü.

Ben şunu diyorum sonuç olarak. Eğer göçer iskân edilirse, yarı iskân, sağlık, eğitim problemi kendiliğinden çözülür. Şu anda aşiretin 6 tane köyü var. Sağlık ve eğitim konusunda herhangi bir problemimiz yok. Minnettarız. Her köyde okul var. 6 köyden bir tanesinde sağlık ocağı var. Doktor beş gün gelmezse, 6. gün Sağlık İl Müdürünü ben arıyorum. Hocam, doktor yok köyde. Hemen gidiyor. Çözülmüştür. Göçer konumundan biz de gelmişiz. Göçebe konumunda problem o. Sağlık yok. Eğitim yok. Ben Karacadağ'da da dile getirdim. Göçerler, çok zor koşullarda çalıştıkları için, prematüre (erken doğum) dediğimiz doğum yaygın oluyor. Ben şahsen prematüre bir doğumun mağduruyum. Yerleşik hayatta olan bir insanda öyle bir şey yok. Yerleşik hayattaki insan neden faydalaniyorsa bizde faydalaniyoruz keza. Göçebeler problem. Göçerler yarı-yerleşik olsa, iskân edersek problemlerin % 80'i çözülüyor. Ben bu kanaattemim.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Evet, Musa Beye teşekkür ediyorum. Güneydoğum Derneğinden 22. Dönem TBMM Üyesi Sayın Nihat ERİ'ye ev sahibi olduğu için daha sonra söz vereceğiz. Öner Beyle Güneydoğum Derneğinin bir etkinliğinde beraber olmuştuk. GAP İdare-sine taşı attı. Bekliyor. Güneydoğum Derneğinin olası yasa önerisine katkı çalışması var. Onu da sunacaklar. Sayın Müsteşarımız eğitimle ilgili konuştuğumuz konuların önemli bir bölümünün doğrudan muhatabı. Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan Metin Bey şimdiye kadar ifade edilen birçok sorunu olduğu gibi ortaya serebilecek durum-da. Eğer uygun görürseniz, Sayın Müsteşarımı dinleyelim. Sonra bir on dakika ara veriyoruz. Buyurunuz, Sayın Müsteşarım.

Sadettin SABAZ

Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı

Ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum. Güneydoğum Derneğinin bu güzel çalışmasından dolayı, Başkan Duygu Hanıma ve bütün yönetim Kurulu üyelerine gerçekten çok teşekkür ediyorum. Ben bir Güneydoğulu olarak, gerçekten bugün burada da çok şey öğrendim. 1960'lı yıllardan beri, göçerliği bilen, takip eden bir eğitimciyim. Ama bugün çok daha göçerlerin geleceği açısından, umutluyum. Göçerleri temsilen buradaki arkadaşların konuşmaları gerçekten umut vericidir. Yani eğer onların sesini, onların yaşantısını, sıkıntılarını bu kadar güzel bir şekilde dile getirebiliyorlarsa, bu sorunun çözülmemesi için hiçbir sebep görmüyorum. Bir öğretmen olarak, ben 1970 yılında bir anımı sizinle paylaşmak istiyorum. Siirt'in Kurtalan ilçesi Avcılar köyünde öğretemdim. O çevrede okuma-yazma bilen tek kişiydim. Bizim köyün altında vadide çadırlar içinde yaşayan göçerler vardı. Bunlar bana gelirlerdi. Askerdeki çocuğuma mektup yaz derlerdi. Hep gelişlerinde de büyük bir nezaket ile peynir getirirlerdi. Kahvaltılık peynir. Anne söylerdi. Ben yazardım. Diyorlardı ki; Sadettin Hocam çok güzel yazıyor. Niçin bunu söylüyorsunuz. Herkes yazar mektup. Ben her hafta sonu ilçeye indiğimde, on tane çizgili kâğıt ve on tane zarf getirirdim onlara mektup yazmak için. Mektubu yazdıktan sonra, annenin elini kâğıdın içine koyuyordum ve çiziyordum. Asker o kâğıdı öpüyordu. Annesinin elini öper gibi ve yıllarca böyle bir dostluğumuz oldu bunlarla. O anneler gerçekten beni bir evladı gibi seviyorlardı. Günün birinde o annelerden biri bana geldi. Dedi ki benim oğlum askerden geldi. O zaman askerlerde iç çamaşır olarak haki renkli iç çamaşır veriyorlardı askerlere. Bu fanilayı askerden beraber getirmiş kendisine. Bana dedi ki size bunu vereyim. Biz bilmiyoruz bunu tekrar birliğine ulaştırın. Gönderir misiniz? Bunu yanlışlıkla getirmiş hata etmiş. Bu devletin malıdır. Yani bu kadar da devletine, milletine bağlı bir kesimdir ve şunu söyleyeyim, Türkiye'de eğitimde dezavantajlı gruplar içerisinde, gerçekten en mahrum kesim göçerler kalmıştır. Burada, Milli Eğitim Bakanlığı olarak, son yıllarda Türkiye'nin her köşesine, her noktasına eğitimi götürebilmek için çeşitli projelerimiz vardır. Mevsimlik işçilerle ilgili doğudan batıya gelenleri, çocukların durumu ile ilgili Nisan ayında gittikten sonra buralarda çadır okullar kuruyoruz. Bunun dışında bu çadırlarda, gelen çocukların taşınmalı eğitime alınmak suretiyle Merkezlere taşınmasını sağlıyoruz. Öte yandan taşınmalı eğitim ülkede büyük oranda, okula devamsızlığı çözmüş bir sistem. Yeni bir okul yaparak açılmasını, bekleyinceye kadar bir taşıma ihalesi kapsamına alıp, o bölgedeki o köydeki çocukların eğitim sorununu çözüyoruz. Son yıllarda Yatılı Bölge Okullarında (YİBO), 1 ve 5. Sınıfları taşıma kapsamına aldığımız için, bu Yatılı Bölge okulların-

da çok ciddi kontenjan boşluğumuz var. Bugünkü şartlarda YİBO'lardaki doluluk oranımız % 50'dir. Ben okumak istiyorum ama imkânım yok diyen, okuyamayan hiçbir insan yoktur. Devlet her türlü imkânı sağlıyor. Eskiden pansiyon okullara, yatılı okullara girmek sınavlaydı. Şimdi, bunu kaldırmışız. Yeter ki birisi çıksın desin ki ben okumak istiyorum, bana yer verin. Biz mutlak surette onu bir yatılı okula yerleştiririz veya taşıma kapsamına alırız. Eğer istiyorsa, bulunduğu bölgeye çadır okul kurarız. Nitekim Sayın Başbakanımız kısmet olursa Pazar günü Hatay'a gidiyor. Hatay'da Suriyeli vatandaşların eğitim problemi Türkiye'de bugün itibarıyla çözmüş vaziyettedir. Sizlerde basında görüyorsunuz. Oradaki çocuklara çadırlar içerisinde okullar açtık ve eğitim verdik. Bu kadar Güçlü bir Milli Eğitim Bakanlığı göçerlerin çocuklarının eğitiminden, hiçbir zaman, hiçbir şeyden sakınmayacak. Her türlü, fedakârlığı yapmaya hazırdır, yapacaktır. Fakat şartların buna elvermesi lazım. Göçerlerin o kadar büyük sorunları var ki; bu geçimdir, hayat şartlarıdır, strestir, sıkıntıdır. Çocukların eğitimi onlar için, artık gündeme gelme durumu yoktur. Bunun için mutlak suretle Devletin, bu geçici yerlerin kışın, bunların kalacağı bir yer tespit etmesi gerekir. Tespitimiz şöyle; göçer bir sene bir köye geliyor. İkinci sene, bir başka köye geliyor. Her sene ayrı bir yerde ikametgâh ediyor. Çok az göçer aynı yere gidip, geliyor. Bunun da tek çözümü, mutlak suretle yazın, istediği yere yaylaya gitsin. Dolaşsın. Hayvanını dolaştırsın. Ama kışın mutlak surette bir sabit yeri olsun. Bu sabit yeri olduğu zaman, bunun eğitim sorununun çözülmemesi için hiçbir sebep yoktur. Devlet, bu konuya muktedirdir. Bu sorunun altından rahatlıkla çıkar. Yine göçerliği bilen bir arkadaşınız olarak şunu söylemek istiyorum; göçerliğin mutlak surette Türkiye'de devam etmesi lazım. Yani Türk ekonomisine, özellikle Türkiye'de hayvancılık bitmeyle yüz yüze kalmış bir noktada. Hayvancılığı bölgede ayakta tutan tek kesim göçerlerdir. Eğer göçerliği de ayakta tutmazsak, hayvancılığımızda büyük bir sıkıntı yaşarız. Onun için göçerlerin arzusu doğrultusunda, göçerliğin devam etmesi şartıyla, bir çözüm mutlaka gereklidir. Dedğim gibi, Sayın Valimizin söylediği gibi, bu toplantılar, çalışmalar sık sık yapılmalı. Göçerlerin sorunlarına çözüm bulunduktan sonra, hiçbir sıkıntı kalmayacak, ama bunun tek ana temeli de, iyi bir eğitimidir. Yani göçerlerin çocuklarını eğitmediğimiz müddetçe, onların bu eksikliği, bu hayat şartları, bu sıkıntıları devam edecektir. Bunu çözmenin tek yolu da iyi bir eğitimidir diyorum. Fazla zamanınızı almak istemiyorum. Ben, hepinize başarılar diliyorum. Hepinizi sevgi ile saygıyla selamlıyorum. Affınıza sığınıyorum. Benim saat: 4.00'te bir heyeti kabul etmem gerekiyordu. Saat 5.00'a geliyor. Sık sıkta telefon ediyorlar. Eğer, kusuruma bakmazsınız. Beni bağışlarsanız ben müsaade almak istiyorum. Ermenistan'dan on gazeteci gelmiş. Ben onları kabul edeceğim bugün. Onun için bana müsaade ederseniz kalkmak istiyorum. Duygu Hanım size çok teşekkür ediyorum. Başarılar diliyorum.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Sayın Müsteşarımıza biz de çok teşekkür ediyoruz. Şimdi Sayın Milletvekillerimiz de ayrıldılar. Tabii bu toplantının mümkün olan bütün konuşama tutanaklarını tüm katılımcılara iletmeye çalışacağız. Sizden sonra devam eden, belki üzerinde durulacak konu olursa, Sayın Müsteşarım onları da iletiriz. Çok teşekkürler. On dakika ara.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Arkadaşlar sabrınız için ve sürece ilişkin katılımınız için tekrar tekrar teşekkür ediyorum. Hepimiz adına herkese teşekkür etmiş olayım. Sayın Genel Müdürüm ile devam edeceğiz. Aslında, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'ndan Metin Bey, sorunların doğrudan muhatabı. Buyurunuz, Efendim.

Metin TÜRKER

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı - Toprak Ref. Gen. Md. Yrd.

Sayın Başkan, teşekkür ediyorum. Önce kendimi tanıtayım. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Tarım Reformu Genel Müdür Yardımcısıyım. Bu çalışmanın öncelikle hayırlı olmasını temenni ediyorum. İyi not aldım ve çok da faydalandım. Sayın Valim, Hocam ve diğer arkadaşlar önemli katkılar verdiler. Göçerler ülkemizin genel bir sorunudur. Bu sorunun hukuki, sosyal, teknik ve mali birçok boyutu var. Eğer sorunu rakamsal ve mekânsal boyutlarıyla ortaya koyabiliyorsak, çözüm önerilerini de bir program dahilinde uygulamaya sokabiliyorsak, başarı % 100'dür.

Tarım reformu; çiftçiye topraklandırma, arazi toplulaştırması, modern sulama sistemlerinin yapılması, arazi kullanım planlaması, toprak etüt haritalama gibi tarımsal alt yapı hizmetlerini ifade etmektedir. Tarım Reformu Genel Müdürlüğü ise tarımın alt yapı hizmetleri ile uğraşan bir kurumdur. Burada, Sayın Valimin dediği gibi göçerlerin bir kısmı yerleşik hayata geçirilecekse, öncelikle mekânsal olarak uygun yerlerin tespit edilmesi gerekmektedir. Yaylak veya kışlak olarak ifade ettiğimiz alanlarla ilgili de rakamsal ve mekânsal yeterli bilginin olmadığını düşünüyorum. Yaylak ve kışlaklar gibi meraların sınırları, yıllık ot yükü ile beraber, hayvan otlatma kapasitesi ile birlikte, bir takım verilerin bulunması lazım ki, gerçekçi planlamalar yapılabilsin. Yaklaşık 18 sene DSİ'de görev yaptım. 700'ün üzerinde yer altı veya yerüstü suyu sulama projesinde çalıştım. Her sulama projesi bir kırsal kalkınma projesidir. Kuruda fazla yapabileceğiniz bir şey yoktur. Ama suyu toprakla buluşturduğunuzda çok şeyi değiştirirsiniz. Hububat yerine pancar, pamuk, domates, patates,

gibi verimi ve geliri yüksek ürünlerin ekimini sağlarsınız. Yetmez, aynı yılda ikinci ürünün ekilmesini sağlarsınız. Bu da yetmez bölgeye tarıma dayalı sanayiye getirirsiniz. Pamukla birlikte tekstilin, domatesle birlikte salça ve çorba imalatının, patatesle birlikte jips üretimlerinin de yapılmasını sağlarsınız. Ayrıca sanayinin hammadde ihtiyacını karşılamakla birlikte ihracata konu üretim imkânları sağlayabilirsiniz. Ancak bura da önemli olan hedef odaklı üretimdir. Üretim; tüketim için yapılır, sanayinin hammadde ihtiyacını karşılamak için yapılır, ihracat için yapılır. Önemli faktör pazardır, ürünü değerlendirmek ve gelire dönüştürmektir. Bu nedenle üretim - pazar ilişkisinin iyi kurulması lazımdır. Bu iyi bilmemiz gereken bir gerçektir. Biz bu durumu sulama ve toplulaştırma projesi yaptığımız kırsal bölgelerde açıkça görüyoruz. Sulama projesi hazırlanan köylerde kuruda hububat-nadas tarımı düşük verimle yapılırken, çöl gibi olan araziler su ile hayat bulmakta bereketlenmektedir. Yerüstü su kaynaklarının olmadığı ve yeraltı suyu kuyuları ile sulama yapılan alanlarda üçüncü, beşinci ve onuncu kısım gibi ilave kısımlar, bölgede çok büyük gelişmeler sağlamakta, bölge tanınmaz hale gelmektedir. Sulu tarımla verimi ve geliri artan çiftçiler; örgütlenmekte, kooperatif veya birlikler kurmakta, ürünlerin işlenmesi ve pazarlara taşınmasında daha etkili olabilmektedir. Türkiye’de bunların çok başarılı örneklerini görmek mümkündür. Yerel de birçok kaymakam kardeşimiz örnek uygulamalara rehberlik yapmıştır. Trakya’da bunların başarılı örnekleri vardır. Göçerlerle ilgili neler yapılabileceği konusunda çalışmak lazım. Türkiye’de yaklaşık 5 milyon hektar Hazine arazisi var deniliyor. Bunu biliyor muyuz? Bunun 3 milyon hektarı tarım yapılabilir nitelikte olup bunun da 2,5 milyon hektarının kimin elinde olduğu belli değil. Pek çok hazine arazisinin işgal altında olduğu tahmin ediliyor. Hazine arazilerine bakıyoruz. Hazine arazilerimiz de çok parçalı ve dağınık. Kırsal alanlarda meralara bakıyoruz. Meralar da öyle, küçük, parçalı ve dağınık. Bu durumdaki meralar da sürü hayvancılığına uygun değildir.

Tarım Reformu Genel Müdürlüğü olarak, arazi toplulaştırılması yaparken, meraları ve hazine arazilerini de toplulaştırıyoruz. Toplulaştırma, kırsal alanın yeniden düzenlenmesinde önemli bir araçtır. Toplulaştırma ile tüm sınırlar kaldırılmakta, çiftçilerin küçük, parçalı ve dağınık parselleri yeniden düzenlenmektedir. Çok sayıda parsel az sayıda parselde toplulaştırılırken, her parsel yola ve sulama kanalına kavuşturulmaktadır. Örneğin köyde değişik yerlerde 30 parça arazisi olan bir çiftçinin ömrünün önemli bir kısmı parsellere gidip gelmekte geçerken, arazilerin tek bir parselde birleştirilmesi ile çok büyük faydalar sağlanmaktadır. Dolayısıyla, toplulaştırma öncesi tarlasına yolu olmayan çiftçiler tarlasına taksiyle gidebilmektedir. Toplulaştırma ile parseller büyümekte, verimlilik artmakta, sınır kayıpları azalmakta, sulama ve sınır anlaşmazlıkları ile ilgili sorunlar da ortadan kalkmaktadır.

Göçerlerle ilgili yapılabilecekleri, katkı noktasında 4 madde de özetlemek istiyorum.

1. Ülkemizdeki yaylak ve kışlakların son teknolojiler ışığında yeniden tespiti ile kapasite – kullanım imkânlarının araştırılması; Doğal kaynakların verimli kullanılabilmesine yönelik çalışmalarda öncelikle mevcut kaynağa ait konumsal ve rakamsal veriler ile iyi bir planlama çalışmasına ihtiyaç vardır. Özellikle yaylaklar yıllık yaşamın büyük bir kısmının geçtiği büyük çoğunlukla 1000 – 1200 metre kotunun üzerindeki alanlarda yer alırken, kışlaklar da genellikle 1000 metre kotunun altında yer alan, kışın daha emniyetli geçirildiği alanlardır. Ülkemizdeki mevcut yaylak ve kışlaklarla ilgili bir çalışma yapılarak, ıslah da düşünülerek daha fazla göçerin faydalanması araştırılmalıdır.

2. Tarıma uygun dağlık ve taşlık alanların ıslah edilerek göçerlerin yerleşik iskânı için kullanılması; 700 metre rakımın üzerinde ve % 8 eğimin üzerindeki alanlar dağlık alan olarak ifade edilmektedir. Göçer olarak yaşayan toplulukların, en azından kışlakta yerleşmesi, okul ve sağlık hizmetlerinin oradan alması gerekmektedir. Belki Mayıs ayı ile Eylül, Ekim ayına kadar ki süreci yaylada geçirecektir. Ama kışı da daha güvenli aşağı bölgelerde geçirecektir. Dolayısıyla başta barınma, eğitim, sağlık ve içme suyundan tutun birçok hizmeti aşağı kotlarda karşılamış olacaktır. Uygun olan bölgelerde İlgili Bakanlıklar işbirliğinde kısmi yerleşik iskâna gidilebilir. Eğer bir toprak dağıtımı olacaksa, hazine arazilerin tarımsal amaçla dağıtımı söz konusu olacaksa 5403 sayılı “Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanunu” veya 3083 sayılı “Tarım Reformu kanunu” olarak iki kanundan faydalanılabilir. Günümüzde çiftçilerin topraklandırılması çalışmaları Tarım Reformu Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. 3083 sayılı kanun kapsamında yapılan mevcut uygulamamızda topraksız ve az topraklı çiftçilere 4 yıl ödemesiz ve faizsiz 10 taksit ile toprak dağıtımı yapılmaktadır.

3. Örgütlenme ve desteklerden faydalanma; ülkemizde tarımsal kalkınma kooperatifi, üretici birliği gibi değişik örgütlenme modelleri vardır. En uygun örgütlenme modeli araştırılır ve seçilebilir. Akabinde, devlet yardımları ve destekleri araştırılır. Öncelikle Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının mevcut desteklerinden faydalanabilmeleri için hukuki sorunların çözülmesi lazımdır. Örneğin az da olsa üretim yapılabilen tarım alanı olan küçük bir yerleşim alanı bulunsa, Tarım Bakanlığının desteklerinden kolayca faydalanılabilir. Bakanlığımızın bitkisel ve hayvansal üretim ile ilgili, kırsal kalkınma ile ilgili birçok desteği vardır. Ancak, bu desteklerden göçerlerin faydalanmaları için gerekli şartlar sağlanmalı ve hukuki açıdan sorun olmamalıdır. Az önce tapu vb. gibi bir takım şartlardan bahsedildi. Yine de bazı çalışmalar yapılabilir ve istisnalar istenebilir. Hayvancılık destekleri onlar için ide-

al olabilir. Hayvancılık ürünleri olan süt, süt ürünleri son derece önemlidir. Ayrıca, hayvancılığın dışında destekler var. Arıcılık gibi. Olaya sistematik olarak yaklaşmak istiyorum. Yani olayın üç aşaması var. Birincisi, alt yapı ile ilgili hizmetler, ikincisi örgütlenme, üçüncüsü de desteklemeler ve proje hizmetleridir.

4. Kırsal kalkınma projeleri kapsamında değerlendirilme; Göçerlerin de içinde bulunduğu bölgesel ve kırsal Kalkınma Projesi hazırlanabilir. Bakanlığımız bu konuda oldukça deneyimli. Özellikle, Sivas-Erzincan, Çorum-Çankırı ve Diyarbakır, Batman ve Siirt kırsal kalkınma projeleri gibi kırsal kalkınma projelerinde önemli kazanımlar elde edilmiştir. Finansmanını ulusal bütçe ve FAO, Dünya Bankası, AB kaynaklarının da kullanıldığı bir takım entegre projeler hazırlanabilir ve uygulanabilir.

Burada, en önemli konu, mevcut durumun tespit edilmesidir. Bu göçer dediğimiz insanlar ile ilgili her türlü bilgiye sahip olmamız lazım. Elimizdeki bilgiler somut ve ölçülebilir formatta olmalıdır. Nitekim Tarım ve Gıda Bakanlığı olarak bir çalışma başlattık. Veri tabanları. DPT, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü ve İstanbul Teknik Üniversitesi ile bir protokol yaptık. Finansmanını da temin ettik. Nasip olursa, 21 milyon 500 Bin kadastro parseli ile 35 milyon tarım parselini sayısallaştıracamız. Uydu fotoğrafları ve en son teknolojiye dayanarak Köy sınırlarını belirledik. Dolayısıyla köy bazında, isim bazında destekleri buna göre vermek ve verdiğimiz destekleri takip etmek istiyoruz. Bunun dışında tüm örgütlerle ilgili veri tabanları. İstatistik veri tabanları ve toprak veri tabanı ile ilgili çalışma başlattık. Arazilerin verimli bir şekilde kullanılması ve amaç dışı kullanımların önlenmesi için arazi kullanım planlarının süratle bitirmemiz lazım. Arazi yönetiminin önemi giderek artmaktadır. Arazi yönetiminin iki boyutu vardır. 1. Kentsel arazi yönetimi. 2. Kırsal arazi yönetimi. Bu konu ile özel olarak ilgilendim. Dünya ülkelerini de inceledim. 30'a yakın ülkede toprak dağıtımını, toprak ve tarım reformu uygulamalarını araştırdım. Oralarda da var bu göçer olayları. Sadece Türkiye'ye has bir olay değil. Sayın Valimin ve birçok arkadaşımın dediği gibi bu bir olgu ve bunlar için de özel destekler düşünülmelidir. 2005 yılında AB Brüksel görüşmelerinde bize "Türkiye'de dağlık alan miktarı ne kadardır?" diye sordular. "Dağlık alandan neyi kast ediyorsunuz ve neden soruyorsunuz?" dedikimizde, cevap: Rakımı 700 metrenin, eğimi de % 8'in üzerinde bulunan ve korunması gereken alanlar. Yani, orada yaşayanların özel bir takım Devlet desteklerinin aktarılması gereken alanlar oldu. Yine mutlak koruma alanlarını sordular. Sit alanları ve barajların su toplama havzalarında 300 - 700 ve 1000 metre gibi koruma alanlarının olduğu, mutlak koruma alanları gibi bölgelerde kontrollü tarımın yaptırıldığı, ilaç, gübre vs. kullanılmasının yasak olduğu ve kayıpların devlet tarafından telafi edici ödemeler adı altında karşılandığını öğrendik. Son yıllarda ül-

kemizde de güzel gelişmeler var. Kurumlar yeniden yapılıyor, teknoloji kullanımı ile birlikte bakış açıları da değişiyor. Tarım ve Köy işleri Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı olarak yeniden yapılandı. Tarım Reformu Genel Müdürlüğü Bakanlığın içinde yeniden örgütlendi. Tarım alanları ve çayır-mera alanlarından yeterince faydalanabiliyor muyuz? Örneğin göçerler için çok önemli olan meralar ve yaylaklarda durum nedir? Meralarla ilgili bir etki analizi var mı? Ben bulamadım. Diyoruz ki ülkemizde 21 milyon hektar çayır-mera alanı var. Meralar özel kanunla korunuyor ve dokunulmazlığı var. Ancak gerçekten meralardan beklenen faydaları sağlayabiliyor muyuz? Bir etki analizi yaparak, ekonomik ve sosyal açıdan ne getirdiğinin tespit edilmesi gerektiğine inanıyorum. Daha fazla fayda sağlanabilmesi için de yapılacakların tüm kurumlarla birlikte araştırılması gerektiğini düşünüyorum. O zaman daha sistematik ve somut çözümlerin üretilebileceğini düşünüyorum. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Biz de Sayın Genel Müdüre çok teşekkür ediyoruz. Size havale etmiş olayım. Adıyaman Üniversitesi üzerinden, Kyoto Küresel Isınma ve İklimlendirme Enstitüsü ile birlikte yürüten bir projemiz var. Harran Üniversitesi de Çukurova Üniversitesi de buna ortak. Adıyaman Üniversitesi ile Kyoto Rinn Enstitüsü sürdürülebilir arazi yönetimi konulu 5,5 milyon dolarlık bir proje gerçekleştiriyor. Adıyaman Üniversitesi'nden Erhan Bey ve Gökhan Bey ile sizlerin irtibatını sağlayacağım. Bu müjdeyi vereyim.

Metin TÜRKER

Çok güzel olur. Şimdi Okan Üniversitesi'nden Sayın Prof. Dr. Bölüm Başkanı hocamız ikide bir arıyor. Arazi yönetim çalıştayına katılmıştık. Şimdi, ikincisini düzenleyeceklermiş inşallah.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Ben onlarla sizleri buluşturayım, güzel olur. Kendim de gitmiştim oraya. Çok da iyi olur, ülkemiz açısından. Yararlı olacağını düşünüyorum. Çok teşekkür ederim. Şehircilik, artık adı da değişince, Çevre ve Şehircilik İl Müdürümüz burada. Sevgili hemşerim Mehmet Can'a yerleşme ile ilgili çok taş geldi. Sayın Genel Müdürüm arzu ettiğiniz an ayrılabilirsiniz. Katıldığınız için çok teşekkürler. Notlarınızı bize verirsiniz daha çok sevineceğiz. Çok teşekkürler. Sayın Müdürüm molada bana söylediğiniz, Sayın Valilerim de konuya hâkimdir. Ama ben çok anlayamadım. İskânla ilgili, tam iskânı düzenleyen mevzuat var dediniz. Geçici iskân değil dediniz. O kavramın da, yerine oturması gerekiyor.

Mehmet Can HALLAÇ

Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürü

Bakanlığımız bünyesinde İskân Kanunu ile ilgili bir daire başkanlığı vardır. Birazdan İskân Dairesi Başkanlığından gelen uzman arkadaşlar bu konuyu detaylı bir şekilde izah edecekler. Siverek Karacadağ toplantısından sonra göçerlerin teknik ve sosyal sorunlarına çözüm getirmenin yanında, bu toplantıdan elde ettiğim bilgilerden yola çıkarak ayrıca Göçer kültürünün korunmasına yönelik bir çalıştayın yapılması kanaatindeyim. Bunun bir proje dahilinde yürütülmesi gerekmemektedir. Şöyle bir not almıştım. Göçerlik kültürünün korunması amacına yönelik, bu toplantının amacını kapsayan, daha önceki göçerlerin sıkıntılarını giderilmesi ile ilgili konuyu da kapsayan asıl amacımızın ortaya çıktığına inanıyorum. Bundan sonraki toplantılar da göçer kültürünün korunması konularını kapsamalıdır. Şimdi İskân Kanunu ile ilgili sözü arkadaşşıma bıraksam benden daha faydalı olacağına inanıyorum.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Sayın Müdürüm, teşekkür ederim. Sayın Başkan buyurunuz.

Mehmet Ali NAKİBOĞLU

Hocam, ben Şube Müdür Vekili olarak görev yapıyorum. Yani Başkan değilim. Şimdi aynı kurumdan olduğumuz için olsa gerek diye düşünüyorum. Sayın Müdürümüzün yaptığı, tespitlere aynen katılıyoruz. Toplantı öncesi denseydi ki, göçebelerin sorunları ile ilgili mevzuatta ne gibi düzenlemeler istersiniz gibi, söyleyebileceklerimiz bir şeyler muhakkak var. Ama, ben bu konu ile ilgili üçüncü toplantı yanılmıyorsam. Ben, ilk katılıyorum. Ama daha önce arkadaşlarımdan, bilgi almıştım. Önceki yapılan toplantılardan. Yalnız bu toplantıdan sonra, biz anladık ki, istenen göçebeliliğin bitmesi değil. Gerek 1934 tarihli iskân kanunu, gerekse de sonrasında ki yeni dediğimiz kanunumuz aynı şekilde göçebeleri tam olarak yerleşik bir düzeye geçirmeyi hedefliyor. Oysa belki 1934'lü yıllarda, göçebelilik giderilmesi gereken bir olumsuz bir durum olarak algılanmış olabilir ama geldiğimiz şu günde ki göçebe ailelerin de, göçebe gruplarının da talebinin bu yönde olduğunu görüyoruz. Bu kültürün korunması yönünde bir düzenleme yapmak gerekir. Ama, şu anki mevzuatımız, tamamen göçebeleri yerleşik düzene geçirmeyi amaçlıyor ve göçebelilik faaliyetlerini, iskan sonrası devam ettirmesi de, hak sahipliğinin iptalini gerektiren hususlar olarak karşımıza çıkıyor. Çok ilginçtir. Mesela, 1980'li yıllarda, Sarı Keçili

göçebe grubu Karaman'da iskân edilmiş ve onların talepleri doğrultusunda şehirselleşme. Yani, hiçbir tarımsal faaliyette bulunması mümkün olmayacak bir ortamda, Şehir Merkezi'nde iskânları sağlanmış. Ancak, yine amaç hasıl olmamış. Konutları bırakıp, aileler yine bildikleri hayat tarzını yaşamaya gitmişler. Dolayısıyla, iskân da amacına ulaşmamış ve biz, kanunu katı bir şekilde uygulayacak olsak, gidip tespitler yapsak, çünkü bizim kanunumuzda bir takip süresi var 10 yıl boyunca. Sınırlamalara tabii iskân gören aileler. Satamaz, kiraya veremez, terk edemez gibi çok ta aslında doğru olmayan kısıtlamalar var. Kanunu tam anlamıyla uygulayacak olsak, hak sahiplerinin yarısından fazlasının iptali gerekecektir. Bu sebeple, mevzuatımızda yapılacak düzenleme, göçebeliği bitirmeye yönelik değil de, bu hayat tarzını devam ettirip, bu kültürü korumak amaçlanarak, onların bu hayatını kolaylaştırıcı yönde, işte yaylaklarda belli imkânlar sağlamak, kışlaklarda belli imkânlar sağlamaya yönelik olmalı. Bir de, tarım bakanlığından gelen Sayın Genel Müdürümüzün de, tespitleri aslında doğru. Çünkü biz o konuda çok sıkıntı çekiyoruz. İskan Kanunu Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, zamanında o yapı içerisinde uygulanırken, gerek Bölge Müdürlüklerinde, gerek İl Müdürlüklerimizde, gerekse Merkez'de kanun amacına yönelik çalışacak her branş mevcuttur. Birçok Daire Başkanlığı o yapı içerisindeydi. İşte köy yolları, köy içme suları, iskân, köy içi inşaat. Yani, sorunu çözebilecek tüm yapılar, Genel Müdürlük içinde mevcuttu. Ancak, 2005 yılında Bayındırlık ve İskân Bakanlığına bağlanınca, biz bu kanunu uygulamaya başlayınca biz bu kanunu uygulamakta sıkıntılar çekmeye başladık. Her ne kadar eski Bakanlığımızın adını da iskân ifadesi geçse de, bizim uyguladığımız iskân kanunu ile o iskân çok farklı aslında. Hiçbir, ortak yanı yok. Belki de bu kanunun Bakanlığımız bünyesinde olması da belki çok doğru olmayabilir. Ama, yine de bu durumu düzeltici bazı tedbirler alınabilir. Mesela, biz her zaman şunu diyoruz. İskân demek sadece, konut vermek demek değildir. Onların yaşamlarını devam ettirebileceği, geçinebilir gelir seviyelerine gelebilmelerine imkân sağlayacak şekilde bir uygulama yapmayı hedefliyor aslında. Sadece bir konut vermekten öte bir kanun ve bir çoğu tabii hak sahiplerinin talepleri doğrultusunda, tarımsal ve şehirselleşme istemek tamamen onlara kalmış bir husus. Özellikle, tarımsal iskan talebi geldiğinde, bunu uygulayabilecek, yapı pek mevcut değil. İşin açıkçası bu. Mesela, biz tarımsal iskân projeleri hazırlamamız gerekiyor. Vereceğimiz arazi miktarından, tarımdan tutunda, hayvansal olarak desteklenecekse, orada nasıl bir destek sağlanacağı hususunda, tarımsal iskân projelerinin hazırlanması gerekiyor. O da bizim, bünyemizde mesela Ziraat Mühendisi yok. İllere bunu yaptıracağımız zaman Valilikler aracılığı ile Tarım il Müdürlüklerinden görevli Ziraat Mühendisi istiyoruz ve iskân aslında bu gelir artırıcı önlemler sebebiyle, özellikle tarımsal iskânda, Tarım Bakanlığı ile muhakkak koordineli olarak yürütülmeli. Yani, düzenlenecek yeni yasal mevzuatta mı yer alır. Yoksa Bakanlık ile bir protokol

yaparak mı çözölür bilemiyorum. Ama, kesinlikle, özellikle tarımsal iskanın Tarım Bakanlığı ile birlikte, düşünölmesi gerekir.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Peki, çok teşekkür ederim. Koordinasyon ile ilgili bunu not aldınız. Değil mi? Buyurunuz, Efendim.

Özcan TÜRKÖĞLU

Kalkınma Bakanlığı - Planlama Uzmanı

Sayın Başkan teşekkür ederim. Kalkınma Bakanlığı'nda (mülga DPT) Planlama Uzmanı olarak görev yapıyorum. DPT penceresinden birkaç konuyu paylaşmak için söz aldım. Kırsal kalkınma konusunda 2005 yılından beri çalışan ve konunun kamu-özel-sivil toplum kesimleriyle bir arada olan biriyim. Ancak, göçerler konusu zaman zaman çalışmalarıımızda gündem bulsa da doğrudan konuyla ilgili bir etkinliğe ilk defa katılıyorum. Bu bakımdan, Sayın Duygu hanımın şahsında Derneğe teşekkür ediyorum.

2010 yılında Türkiye için bir ilk olan Kırsal Kalkınma Planı (2010-2013) yayınlanmıştır. Plan ilgili kurumlar arasında mutabık kalınan protokol hükümlerine göre hazırlanmıştır. Neden protokole ihtiyaç duyulmuştur? Bugün burada tartıştığımız üzere, göçerlerin sorunlarının kaynakları ve çözümleri de çok çeşitli sektörlerde, dolayısıyla kurumlarda tedbirler almayı gerekli kılmaktadır. Kırsal kalkınma da doğası gereği çok aktörlü ve çok sektörlü bir konudur. Sadece Tarım ve Köy işleri Bakanlığı'nın imkânları ve tarımsal politikalarla kırsal kesimde kabul edilebilir bir refah standardına erişmek mümkün değildir. Bu nedenle Türkiye'nin kırsal kesimi için hazırlanan belgede ilgili tüm kurumların sorumluluk almasını ve harekete geçmesini amaçladık. Bu amaçla, 14 kurum arasında imzalanan protokole uygun olarak başlatılan plan hazırlıkları, Tarım ve Köy işleri Bakanlığı'nın koordinasyonunda, DPT'nin teknik desteği ile mülga Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, mülga Çevre ve Orman Bakanlığı ile mülga Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nün aktif katılımları ve diğer kurumların katkılarıyla hazırlandı.

Plan, 2006 yılında yürürlüğe giren Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi'nde (UKKS) ortaya konulan politika çerçevesi ile uyumlu olarak hazırlandı. Böylece, Türkiye için UKKS'de ortaya konulan 4 ana ekseninin (tarımsal ekonomi ve kırsal istihdam; insan kaynakları ve yoksulluk; sosyal ve fiziki altyapı ile doğal kaynaklar ve çevre) altında ülkemiz için önem arz eden 96 faaliyet alanı tespit edildi. Bu faaliyetler arasında doğrudan olmasa bile "kırsal alanda sağlıklı, güvenli ve düzenli yapılaşmanın

yaygınlaştırılması” önceliği altında göçerlerin sorunlarına da çözüm olabilecek faaliyetler bulunmaktadır. Bu itibarla, konu ağırlıklı olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile il özel idarelerini yakından ilgilendirmektedir.

Diğer taraftan, kırsal kalkınma adına, merkezi idareler nezdinde önemli bir birim vardır. Kalkınma, Çevre ve Şehircilik ile Gıda Tarım ve Hayvancılık bakanlıklarında daireler düzeyinde kırsal kalkınma birimleri organizasyon şemaları içindeki yerini almış ancak henüz hiçbirinde genel müdürlük düzeyinde bir yapılanma mevcut değildir. İçişleri Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı da konuya teknik açıdan ilgili diğer kurumlardır. Konuyu salt “göçerler” penceresinden ele alırsak, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın ve bu bakanlığın iskân dairesinin konuya muhatap olduğu ortadadır. Ancak uzun erimli ve mevzuat sorunları bulunmayan kalıcı bir çözüm için tüm bakanlıkların ortak çalışması gerekmektedir. Bakanlığımızın koordinasyonunda hazırlanan kamu yatırım programlarında, yukarıda bahsedilen ilgili bakanlıkların konuyla ilgili proje tekliflerinin sunulması durumunda daha somut adımlar atılması da mümkündür.

Sayın Valimizin ifade ettiği gibi, konunun bir de yöresel kültür boyutu vardır. Dünyanın tüm gelişmiş ülkelerinde bu konu kırsal kalkınma veya diğer sektörler kapsamında ele alınan, güçlendirilmesi ve yaşatılması noktasında kaynak harcanan bir konudur. Dağlık alanlarda yaşayan nüfusa yönelik teşvik unsurlarının gerisinde, ülke için bir kültürel zenginlik ögesi olan bu yaşam şeklinin yaşatılması gelmektedir. Türkiye’nin de dağ topluluklarına yönelik bir sektörel strateji belgesi hazırlığı geçmiş dönemlerde mülga Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından Manisa Yunt Dağı’nda yürütülen bir pilot çalışma sonrası gündeme alınmıştır. Yunt Dağı’nda yerleşik köylerdeki nüfusun ekonomik ve sosyal yaşamını iyileştirmek üzere başlatılan bu pilot proje, Türkiye’nin başını İtalya ve İsviçre gibi ülkelerin çektiği Avrupa Dağ Ortaklığı Platformu gibi kurumsal yapılarla müşterek çalışmasının önemini ortaya koymuştur. Göçerlerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi noktasında bu platformların Türkiye için ciddi bir farkındalık oluşturacağı söylenebilir.

Bu konuyla ilintili olarak, Kırsal Kalkınma Plan’ında Türkiye için “sürdürülebilir dağ yönetimi stratejisinin” hazırlanması konusunda bir faaliyete yer verilmiştir. Göçerlerin ekonomik ve sosyal sorunlarının bu strateji belgesinde daha kapsamlı şekilde ele alınması mümkündür. Bu sektörel strateji belgesi hazırlığı için mülga Çevre ve Orman Bakanlığı belirli bir inisiyatif başlatmıştı. Özetle dağlık alan nüfusu ve bu çerçevede göçerler meselesi artık ilgili kurumların gündemine girmiş durumdadır. Önümüzdeki dönemde başlatılacak çalışmalara, bu çalıştay çıktılarının katkı sunacağını düşünüyorum.

Peki, bundan sonra neler yapılabilir? Ben de uzun uzun notlarımı aldım. İlgili birimlerin harekete geçmesi için çaba göstereceğiz. Örneğin, Karacadağ göçerlerinin meskeni olan bu dağın ismiyle bugün bir kalkınma ajansımız da mevcuttur. Diyarbakır merkezli Karacadağ Kalkınma Ajansı Urfa ilini de kapsamaktadır. Urfa ve Diyarbakır illerinin ortak paydası olan Karacadağ'da yaşayan nüfusun yaşam kalitesine ilişkin sorunlara, Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın duyarlılık göstereceğini düşünüyorum. Özellikle birtakım akut problemler için ajans nezdinde faaliyetler yapılabilir mi? Ajansın çalışma programlarında konu hakkında tedbirler alınıp alınamayacağı hususunda kendisi de mülki idare kökenli olan sayın genel sekreterimizle temasa geçmek de fayda bulunmaktadır.

Yine kırsal kalkınma projeleri çerçevesinde ne yapılabilir? GAP Bölge Kalkınma İdaresi'nin bir takım entegre kırsal kalkınma projeleri bulunmaktadır. Belirli bir yöre dahilinde birden çok sektöre ilişkin yatırımlar seti olarak da ifade edilebilecek bu projeler üzerinden yörenin genel kalkınma sorununa çözümler getirmek mümkündür. Karacadağ göçerlerinin mesken ya da yerleşiklik-yarı yerleşiklik sorunlarının çözümü akabinde diğer ekonomik ve sosyal sorunlara yönelik çözümler temelinde konu bir kırsal kalkınma projesi üzerinden de ele alınabilir. Bunun için, sayın daire başkanımız ilgili Bakanlıkların müşterek geliştirdiği doğru proje teklifleri kamu yatırım programına sunulduğu takdirde, Bakanlık olarak çözümün bir parçası olmaktan memnuniyet duyacağız. Hâlihazırda, kamu yatırım programında bu konudaki projeler çoğunlukla baraj inşaatları nedeniyle yerleri kamulaştırılanların yeniden iskânına yönelik olup, göçebelere yönelik projeler de mevcuttur.

Sözlerime burada son verirken, Güneydoğum Derneği'ne bir STK olarak konuya gösterdiği hassasiyet için teşekkür ediyorum, bundan sonraki çalışmalarında başarılar diliyorum.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Biz de size çok teşekkür ediyoruz. GAP İdaresi bekleyecek. Nihat Ağabey sizi de bekletiyoruz. 22. Dönem Milletvekilimiz Sayın Öner ERGENÇ Bey, Güneydoğum Derneğinin faal bir üyesi olarak fikirlerini lütfedip bizimle paylaşacak. Ondan sonra Nihat Bey, ondan sonra GAP İdaresi, sonrasında eklemek isteyenler ya da bir şeyler söylemek isteyenlerle tamamlayalım diye düşünüyorum. Teşekkür ederim. Buyurunuz, Efendim.

Öner ERGENÇ

22. Dönem Siirt Milletvekili

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan. Değerli Katılımcıları da saygıyla selamlıyorum. Ben çok uzatmayacağım. Çünkü epey bir şeyler söylendi. Bu sıkıntıların yaşandığı, Güneydoğu illerinden bir tanesinin, Siirt'in içinde bu problemleri birlikte yaşamış bir insan olarak birkaç şey söyleyeceğim. O bölgede Garzan mıntıkasında yaşayan, Alikan göçer aşiretinin, şu anda belki 50-60 yıldır yerleşik vaziyete geçmişler, o aşirette akrabaları olan biri olarak da konuşuyorum. Dolayısıyla, bu sıkıntıları hem akrabalarım bazında, hem de eğitimci olmam hasebiyle biliyorum. Siirt'te uzun yıllar öğretmenlik, okul müdürlüğü, halk eğitim müdürlüğü, il milli eğitim müdürlüğü ve Urfa'da da 7,5 yıl il müdürlüğü yaptığım sırada bu problemleri yakinen görmüş ve çözüm üretmeye çalışmış bir arkadaşınız olarak bazı, gözlemlerimi ifade etmek istiyorum. Geçmişte göçerlerin iskânı konusunda, kendi ilim itibarıyla ifade edeyim. Çok ciddi yanlış iskân politikaları uygulandı. Mesela, 1970'li yıllarda, Siirt il Merkezine, Şehir Merkezine, bir iskân projesi uygulandı. İskân olmak isteyen aşiretler geldiler. Bir anda şehrin merkezine, kendileri için neredeyse, 80-90 m2'lik bir dairenin içerisine bütün hayvan varlıklarını elden çıkardıktan sonra, gelip şehre yerleştiler. Bir meslekleri yoktu. Şehir kültürleri yoktu. Bir takım ilişkilerde kültürel eksiklikleri vardı. Bir gün o blokların önünden, olay mahallesinden geçtim. Baktım ki, yukarıdaki katlarda balkonda koyun var. Şimdi, o insanları hayvanından koparıyorsunuz. Tümüyle hayvan varlığını elinden çıkartmasına sebep oluyorsunuz ve şehre getirince de, 80-90 m2'lik dairenin içine yerleştirdim deyince de mesele çözülüyor maalesef. Daha başka bir takım akut problemler oluşturuyor. Dolayısıyla böyle bir yanlış iskân politikası düşünülmemeli diye bunu başta ifade etmek istedim. Benim gördüğüm kadarıyla, bu göçer dediğimiz kardeşlerimizin, vatandaşlarımızın, insanlarımızın üç türlü iskân talepleri var. Bunlardan bir tanesi, bir grup çıkıyor, ben artık şehirde yaşamak istiyorum, dolayısıyla beni şehirde iskân edin diyor. İkinci bir grup çıkıyor diyor ki; hayır ben hayvancılık üretimime ve mesleğime devam edeyim. Başka bir şey bilmiyorum. Onu devam ettirmek istiyorum. Bu şehirde olmaz. Bana kırsalda yerleşebileceğim, yerleşik bir hayat düzeni kurun diyor. Bir üçüncüsü de; hayır bundan farklı olarak ben yazın yaylalarda, kışın da ovalarda yaşamak istiyorum. Bana bu imkânı sağlayabilecek bir düzenleme yapın diyor. Yani benim gördüğüm kadarıyla, iskân konusunda göçer kardeşlerimizin, talepleri bu üç başlık altında toplanabiliyor. Tabi ki, T.C. vatandaşı olmaları hasebiyle de, anayasal hakları olarak, istedikleri yerde yerleşmeyi tercih etme hakları vardır. Ancak, bu yerleşmelerini yaparken, bunlara uygun zemin hazırlamak şartları oluşturmak, ihtiyaçlarını gidermek, Devlet

olarak bizim hazır hale getirmemiz lazım. Peki, ne yapmalı şehirde iskân olmak isteyenleri? Çünkü ben daha sonra 22. Dönemde de Milletvekilliğim sırasında, birçok Şehir Merkezine yerleşme talebi geldi ve halen de birçok mahallemizde yerleşik olan aşiret gruplarımız var. Dolayısıyla, Şehirde gelip yerleşecek olanlara yerleşim yeri ile birlikte, yani konutla birlikte, bunların geçimlerini, hayatlarını nasıl idame ettirebilecekleri konusunda, bir meslek sahibi olabilmelerini sağlayabilmek veya ticari bir işletme veya faaliyette bulunarak geçimlerini devam ettirebilme noktasında bir takım projeler hazırlayarak, bunların, intibakını ve entegrasyonunu sağlayabilecek bir yapı içinde bunları yerleştirmek lazım. İkincisi, kırsalda ama daimi iskân olmak isteyenler için bir iş adamımızın hazırladığı çok güzel bir proje var bende şu anda. Yani, bunu çok geniş kapsamlı, 5.000 konutlu bir proje olarak düşünmüşlerdi. Bunun aynı zamanda, oraya yerleşecek olan insanlarımızın hayvancılık ve tarımcılık yapabilecekleri tarzda bir geniş alanda kurulacak adeta yeni bir şehirle hemen yanı başında, hayvansal ve tarımsal ürünlerini işleyebilecek bir takım fabrikaların, bir takım tesislerin de oluşabileceği geniş bir yerleşim alanını büyük bir işletme tarzında düşünmüşlerdi. Yani, bu şekilde yerleşmek isteyen göçerlerin de yerleştirildikleri takdirde sadece hayvancılıklarını yapıp başınızın çaresine bakın demenin ötesinde, bunların elde ettikleri ürünleri değerlendirebilecekleri bir takım tesisler de icra etmek ve kurulacak olan oradaki örgütler, kooperatifler vasıtasıyla da üretilen malların alınıp pazarlanabileceği ve dolayısıyla daimi iyi bir gelir sahibi olabilecekleri ve aynı zamanda ülke ekonomisine de üretici olarak katkıda bulunabilecekleri bir proje tarzında, bir çalışma düşünülebilir diye aklıma geldiği için bunu ifade etmek istedim. Bir üçüncüsü; bu mevsimsel iskan konusu yani tanımı burada doğru koymak lazım. Tabi hocamın affına sığınarak, kendileri geçici dediler diye ben onu ifade ediyor değilim. Ama geçici derken, yani süresi belli bir geçici süreye dayalı olarak yapılan iskân gibi anlaşılıyor. Hâlbuki mevsimsel olarak, bunların yani kışın sıcak yerlerde, yazın serin ve yüksek yerlerde kalabilecekleri yerleri belirlemek suretiyle, kendileri, o gruptan gelen arkadaşlarımız zaten ifade ettiler, yaşayabilirler. Aşağı yukarı bellidir. Ama neticede kışın geldiklerinde başlarını sokabileceği evin hazır olması lazım. Hayvanlarını orada barındırabileceği kadar, arazilerin, alanların mevcut olması lazım ve bunun yanında, çocuklarını okutabilecekleri okulları, sağlık hizmeti alabilecekleri sağlık kurumları ve sadece çocuklar itibarıyla değil, yetişkinleri itibarıyla da yaygın eğitim hizmetinden yararlanabilmelerini sağlayabilecek bir organizasyonun kışın kışlayabilecekleri bir yer bulunması gerekmekte. Yazın yuvarılara, yaylalara çıktıklarında, özellikle sanıyorum Mayıs ayı itibarıyla, Nisan'ın sonu Mayıs itibarıyla, bunlar çıkmaya başlıyorlar ve Eylül-Ekim sonu itibarıyla dönüyorlar. Dolayısıyla, eğitim süresi noktayı nazarından da Mayıs-Eylül ve Ekim ayları bir kayıp üç ay gibi bir şey çıkarıyor karşımıza. İşte, orada da bu aylar için bu-

lundukları yaylalarda kendilerine bir eğitim hizmeti verebilecek bir organizasyonun örnekleri vardır. Çadır okullarının orada, mutlaka bu hizmeti verebilecek, sözleşmeli de olsa birtakım öğretmen imkânlarının meydana getirilmesi suretiyle, o çocukların eğitimlerinin aksamamasını da o vesile ile sağlamak lazım. Ve aynı zamanda, işte el sanatları kayboluyor. Halıcılık. Kilimcilik vs. İşte orada bunu kaybetmeyecek şekilde de yetişkinlere özellikle hanımlara bu konularda olduğu gibi, başka konularda da eğitim verecek birtakım eğitim programları ile bunun desteklenmesi gerekiyor. Bütün bunları hazırlarken, bir bütün halinde düşünülmeli. Palyatif, bir tarafını ele alıp, ben bu problemi çözeyim yaklaşımından ziyade, topyekûn problem tanımlanmalı, ortaya konmalı. Çözüm önerileri neler olur, bunlarla beraber ortaya koymalı ve uygulama nasıl yapılmalı. Kimler tarafından yapılmalı. Bu çok ciddi bir biçimde ele alınıp, çıkacak olan yasaya da buna göre bir takım düzenlemeler yansıtılmalı ve bu problemin çözümüne Devletin bütün kurumları el birliği ile yardımcı olmalı diye düşünüyorum. Konuşmamı bir az uzattım, affınıza sığınarak ben hayırlı olsun diyorum. Hepinize tekrar teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Öner Beye de biz çok teşekkür ediyoruz. Nihat Ağabey. Mardin Milletvekilimiz. Aynı zamanda Güneydoğum Derneğinin Duygu Hanım ile birlikte en önemli aktörü. Buyurunuz, Efendim.

Nihat ERİ

22. Dönem Mardin Milletvekili

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan, Değerli Katılımcılar, hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Güneydoğum Derneği olarak, Karacadağ'da göçerlerle ilgili çalışma yaparken, beni şiddetle sarsan şey, onların yaşam tarzları oldu. Yaşadıkları çadırları gördük. Bunlar bir oda büyüklüğünde, tabanı toprak çadırlar, her bir çadır, 15-20 kişilik bir ailenin, yatak, oturma ve misafir odası ile kileri olarak kullanılıyor. Yemek pişirdikleri yer ise 3-5 m2'lik ufacık ve basık bir çadır. O çadırın içerisinde 2-3 dakika kalmanız, nefes almanız mümkün değil. Kendinizi dışarı atarsınız. Ama kadınlar orada hem yemek hem ekmek pişiriyorlardı. Banyo yapılan yer de muhtemelen orasıydı. Tuvalet deseniz yoktu. 21. Yüzyılda modern Türkiye'nin, insanlarına böylesine bir hayatı reva görmemesi gerektiğine inanıyorum.

Benim göçerler ile ilgili içimi burkan bir anım daha var. 15-20 sene önce idi.

Midyat'ta bir yakınım ile arabada gidiyoruz, bardaktan boşanırcasına sağanak yağmur var, yolumuzun üzerinde, pazardan dönen birkaç göçer kadını gördük. Dikkatle bakınca içlerinden birinin sırtında bir bebek olduğunu farkettiler, el kaldırdılar, gideceğimiz yere gidiyorlardı, acıdık, arabaya aldık. Yakınım direksiyonda ben de yanında oturuyorum. Kadınlar arabaya biner binmez, arabanın içini dayanılmaz bir peynir ve ter kokusu doldurdu, birkaç dakika içerisinde nefes alamaz hale geldik. Kafalarımızı arabadan dışarı çıkardık. Arabayı kullanan yakınım, kafasını camdan dışarıya çıkartıp, arabayı o şekilde kullanmayı denedi ama nafile, koku dayanılır gibi değildi. Birkaç yüz metre ancak gidebildik, dayanamayacağımızı anladık ve onları indirmek zorunda kaldık. Ben insanlığımdan utandım. Eğer sizin de yaşadığınız yerde, suyunuz yoksa, sabununuz yoksa, temizlenme imkanınız yoksa o şekilde kokarsınız. Bu durum onların mı suçu, yoksa tek tek hepimizin mi?

Musa Bey, “Aile mezarlığımız yok” dedi. Düşünebiliyor musunuz? Büyük bir ailesiniz, bir aşiretiniz ve akrabalarınızın her biri bir yerde vefat etmiştir, ama ailenize ve aşiretinize ait bir mezarlığınız yoktur. Bayramlarda, dini günlerde, ziyaret edeceğiniz, dua okuyacağınız mezar taşından bile yoksunsunuz. Bu koca Dünyada kendinizi ne kadar yalnız hissedersiniz.

Milletvekilliği yaptığım dönemde, Mardin'i kışlak olarak kullanmak için Siirt'ten gelen göçerler sık sık bizi arıyordu. Onlar adına Siirt'deki dostlarımız da arıyorlardı. O yıllarda, yaylalara çıkışlar, güvenlik gerekçesiyle yasaklanmıştı. Mardin ve ilçelerinin bir çok yayla ve mer'ası yasak kapsamındaydı. Jandarmalar, onları tespit ettikleri yerlerde, 24 saat, hatta bazen 2 saat içerisinde, bölgeyi terk etmelerini istiyordu. Hayvanlarını kamyonlarla naklediyorlardı. Kamyonla taşıma yapmanın getirdiği külfet yetmezmiş gibi ayrıca kamyonlara da, trafiğe yakalanmaları halinde, milyarlarla ölçülecek cezalar yazılıyordu. Biz Vali beyi arıyorduk. yayla yasağının hafifletilmesi için ricada bulunuyorduk ama o dahi güvenlik güçlerinin yasak kararlarını aşamıyordu.

Göçerler, en temel sorunlarının, yarı-yerleşik hale gelmek olduğunu söylerler ama bence, yaşam kalitelerinin yükseltilmesi de en az yarı yerleşiklik kadar önemlidir ve her iki konu birlikte ele alınmalıdır. Orada aşısız olduğu için hastalanan çocuklar, kötü koşullarda yaşadığı için ölen bebekler var. Göçer kadını, yolda giderken, bir çalının arkasına gider, doğumunu yapar, çocuğunu sarar ve yoluna devam eder. Oysa, benim doğduğum yerde, doğum yapan kadınlar, 40 gün istirahat eder, dışarı çıkmaz. Göçerleri bu ilkel koşullarda yaşatmağa hakkımız var mı?

Geçenlerde Taraf Gazetesinde bir haber gözüme ilişti. Şu ekranda gördüğünüz. “Moğolistan'da obalar artık tam teşekküllü” başlıklı haber. Buradan tam okuyamıyor-

sunuz. Bir iki paragraftır, müsaadelerinizle ben okuyayım. “Burası Moğolistan’da göçebe yaşantısını sürdüren Oyun Bilek ailesinin çadırı. Muhtemelen, bunlarda türk kökenli. UNICEF tarafından Gobi çölü yakınlarındaki bölgelerde finanse edilen güneş panelleri sayesinde artık Oyun Bileklerin de şehirde yaşayanlardan hiçbir eksigi yok. Işıktadır. Kocaman bir uydu alıcısına bağlı Televizyonda var. DVD oynatıcısı da var. Obalarının tam teşekküllü olması sonucu ise ailenin gençleri şehre taşınmak yerine, atalarından yadigâr bu hayat tarzını sürdürmeye karar vermiş. Elleri yavru kedilerle poz veren bu küçük yumurcakta yine UNICEF in finansmanı sayesinde kurulan ve enerjisini güneşten alan okulda eğitimini görebiliyor”. Aşağıdaki fotoğrafta da o çadır okulu görülüyor. Dikkat edin, ne kadar modern ve rahat bir görüntüsü var..

Biraz önce Sayın Valim, bu yaşam tarzının kültürel anlamda sürmesi gerektiğini söyledi. Ben de aynı kanaatteyim. Ama, bunu yaparken, onları cezalandırır gibi en kötü koşullarda hayatlarını sürdürmelerine göz yumalım demek te haksızlık olur. Tabii ki, geleneksel hayat tarzında mevcut olmayan şeyler bugün var. Şehirdeki insan da 40-50 sene öncesinde petrol lambası kullanıyordu. Bugün elektrik lambası kullanıyor. Eskiden radyo da yoktu, televizyon da yoktu ama, bugün var. Göçerler, hem geleneksel kültürlerini ve geleneksel üretim tarzlarını sürdürsünler ama öte yanda, teknolojinin getirdiği nimetlerden de mümkün olduğunca yararlansınlar. Bugün çok kötü şartlarda üretim yapılıyorlar ve az para kazanıyorlar Bu insanları teknolojiden mahrum bırakalım, geleneksel yaşam tarzlarını, binlerce yıldır nasıl sürdürdülerse öyle devam etsinler demek doğru mu? Toplumun bütün yükü bu zavallıların omuzunda mı olacak. Bunlar da rahat bir yaşam isterler. Temiz su kullanmak isterler. Sağlık, eğitim konusunda sorunları çözülsün isterler. Gidiş gelişlerde kamyon da kullansınlar, taksi de, jip te kullansınlar.

Biz bir ara dedik ki, dernek olarak bir proje hazırlayalım. Göçerlerin Türkiye’deki envanterini tespit edelim. Bunlar kaç kişidirler. Nerede yaşıyorlar. Nasıl yaşıyorlar. Ama, Tübitak ile yaptığımız görüşmelerde, “Sivil toplum kuruluşlarının projelerine destek vermiyoruz” dediler.

Madem STK’lar yapamıyor, bari kamu kesimi yapsın. İlk aklıma gelen kurumlar Gap idaresi veya Üniversiteler, bunlar yapabilir. Her şey gibi bu konunun da bir sahibinin olması lazım. Burada bir dağınıklık var. Kamudan bir çok yetkiliyi dinledik, herbiri meseleye kendi açısından bakıyor ve bir şeyler yapmak istiyor. Ama, hiç birinde tek başına meseleyi tümünden çözecek yetki yok. Birinin bu işi sahiplenmesi lazım. Aklıma Sayın Faruk ÇELİK geliyor, kendileri Alevilerle, Romenlerle ve Azınlıklarla ilgili çalıştaylar yaptı. Göçerlerde Türkiye’de ötekileştirilen, kenara itilen, kendilerini dışlanmış hissedene ya da Devletin yeteri kadar kucaklayamadığı bir kesim. Sayın Çelik bu gün ayrıca Şanlıurfa Milletvekili ve TC’nin önemli bir Ba-

kani. Yine Şanlıurfa Milletvekilimiz Sayın Abdülkerim GÖK’ te meseleye çok vakıf ve bu konuda önemli katkıları olabilir. Bu konu Faruk Beye iletilse, onun ev sahipliğinde, burada şimdi toplandığımız gibi, konunun ilgililerini toplasa ve onlara görev verse, bir komisyon kurdursa, “Göçerler ile ilgili envanter çalışması yapın. Bunların nereye yerleştirilmesi gerektiğini tespit edin” dese mesele çözülür. Mevzuatsa mevzuat. Yasa ise yasa. Her neyse yapalım. Bunun için kim görevlendirilecek ise, Tarım Bakanlığından, Şehircilik Bakanlığından, GAP’tan, Kalkınma Bakanlığından uzmanlar görevlendirilsin ve bu meseleyi artık çözelim. Türkiye sorunlarının altında ezilen ülke değil, tam tersine güçlü bir ülkedir. Yeter ki sorunumuzu iyi ortaya koyalım. İyi tespit edelim ve sahiplenelim.

Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Biz de Nihat Ağabeye teşekkür ediyoruz. Bu mevzuatı geliştirebilecek önerilerle ilgili kısımda Nihat Ağabeyin de katkıları vardı. Sadberk Hanım bize en son sunum yapacak. Öncesinde, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı’nın katkılarını alacağız. Sonrasında, İhsan ARSLAN Beyin ileteceklerini edinip onları da kayda geçirmiş olacağız. Buyurunuz, Efendim.

A. Mekin TÜZÜN

GAP BKİ, Başkan Danışmanı

Teşekkür ederim Sayın Başkan. Öncelikle Başkanımın selam ve saygılarını tüm katılımcılara ve Güneydoğum Derneğinin kıymetli üyelerine iletmem istiyorum. Göçerlerle ilgili çalışma yapmış ender kurumlardan bir tanesidir GAP İdaresi Başkanlığı. Yapmış olduğumuz çalışmalar sonucunda da konu ile ilgili olarak kurumsal tecrübeye sahip olduğumuzu söyleyebilirim.

Göçerlik bir yaşam biçimidir. Bu yaşam biçiminin sosyal, ekonomik ve mekânsal boyutları vardır. Aynı zamanda, göçerler yıllar içerisinde, yaşamlarını sürdürme geldikleri için her konuda bilgi birikimi sağlamışlardır. Her göçer ailesi ciddi bilgi deposudur. Bizim belirli aralıklarla farklı bölgelerdeki göçerlerden depolanmış olan bilgileri sağlamamız gerekmektedir.

Şırnak ve Siirt Bölgesinde çalışırken bir koyun ırkı gördük. Hamdani. Bu ırk yıllar itibariyle Irak’tan Van’a kadar giden hat üzerinde, farklı ırkların karışımı ile ortaya çıkmış. Uzun süreli yürüyüşlere uygun, yüksek bacaklı, açlığa ve susuzluğa

dayanıklı, hastalıklara dirençli, görece yüksek süt verimi olan bir ırk oluşmuş. Bu hayvan ile ilgili olarak Veteriner Hekimlerle ve Ziraat Mühendisleri ile çalışmalar yaptık. Hayvanın beslenme alışkanlıklarını araştırırken bir yem bitkisi ile karşılaştık. Hakkâri, Şırnak ve Van illeri yolu üzerinde yüksek bölgelerde yer alan çok yıllık bir bitki. Bu bitkinin hem kendisinden hem de tohumlarından örnekler alıp analizler yaptık.

Göçerler yaşamlarını sürdürebilmek için birçok yol ve yöntem geliştirmişler. Zaman içerisinde bu bilgilerin kaybolabileceği varsayımından hareketle, bu bilgileri bilimsel yöntemlerle alıp depolamamız ve analiz etmemiz gerekmektedir.

Göçerlerle ilgili tüm toplantılarda, bu yaşam biçiminin devam etmesi yönünde tüm katılımcılar fikir beyan etmektedir. Oysaki göçer hayatlarına devam edip etmeyeceklerine kendilerinin karar vermesi gerekmektedir. Bizlerin yapabileceği temenninin ötesine geçmemelidir. Bu konuda maalesef ülkemizde kötü örnekler var.

İstem dışı iskâna tabi tutulurlarsa ilk fırsatta vazgeçer ve giderler. Bir kere kentsel iskâna aldığınız zaman, adaptasyon sorunları yaşanabilir. Adaptasyonun sağlanması önemli bir konudur. Hem onların adapte olması lazım, hem de yaşadıkları kentlerin de onlara adapte olması lazım. Kırsal iskâna yapılacaksa, toplu olarak bir yere yerleştirilmelerinin avantajları vardır.

Bu mekânsal bir plandır. Yarı-göçerlikte kışlaklara götürecekseniz eğer, en kötü ihtimalle sosyal donatıyla oraya götürmeniz lazım. Elektrik ve su altyapısını götürmeniz lazım. Eğer götüremeyecekseniz, sadece bir alan belirleyecekse fazla bir de anlam ifade etmez. O çocuğun okulundan, elektriğinden, suyundan, sağlık tedbirlerinden, güvenlik tedbirine kadar, her neyse onu planlamamız lazım. Bütüncül planlama.

Başkanlığımızca daha önce uyguladığımız Birecik Alt Bölge Gelişme planı ve uygulaması gibi. Göçerlerin yaşam biçimleri gereği yaşam alanları idari sınırlar ile veya kuruluşların sorumluluk alanları ile örtüşmemektedir. Bu nedenle, Güneydoğu Anadolu Bölgesi dışında çalışma yapabilmesi için, Başkanlığımızın Bakanlıktan izin/talimat alınması gereklidir. Öte yandan bu konuda önemli bir gelişmede yeni üç adet Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı daha kurulmuştur. Göç güzergâhında çalışmaların yapılabileceği Doğu Anadolu Projesi (DAP) Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı yakın zamanda işlevsel hale gelecektir. Dolayısıyla, birden fazla Kalkınma İdaresi sorumluluk bölgesindeki böylesi bir çalışmaya en iyi desteği sanırım

Kalkınma Bakanlığı yapar.

Başkanlığımızın konuya örnek olabilecek diğer bir çalışması, Köye dönüş alt planıdır. Köye dönüş alt bölge planında, hem mekânsal, hem de ekonomik planlama yapmıştır. Bu ciddi bir çalışma ve planlanma sürecidir.

Göçerlerle alakalı çalışma da zaman alacak bir çalışmadır. Yoğun emeğin sarf edilmesine ihtiyaç vardır. İyi bir planlamayla ve katılımcılık esasıyla yapabilirsek başarı sağlayabiliriz. Aksi takdirde, birçok çalışmada olduğu gibi, grup yönlendirme ile farklı ve çeşitli kararlar çıkabilir. Bunların sonucunda ise maalesef başarısızlıklar olmaktadır. Bir az emek ve çaba sarf ederek bunları engellemek mümkündür.

Toplantıya emeği geçen herkese başta Duygu Hanım olmak üzere şükranlarımı sunarım.

İhsan ARSLAN

TİGEM - Emlak ve İştirakler Dairesi Bşk.

Sayın Hocam teşekkür ediyorum. Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü 50 yıldır göçer sorununun içinde yaşayan bir kurumdur. Bütün çalışanlarının önemli bir bölümü Ceylanpınar'dan geçmiştir, ben de dahil. O çadırlarda yatmışsınız... Biliriz onların tüm sorunlarını. Biz, bunun için yıllardan beri mümkün mertebe kamu arazisi niteliğinde olmasına rağmen göçerlerin oradaki faaliyetlerine çok müdahale etmedik. Ancak, takdir edersiniz ki mülkiyetimizdeki araziye en iyi şekilde kullanmak, onu kamu lehine işlevsiz kılacak yaklaşımlardan sakınmak, yüklenilen görev doğrultusunda toplumun yararına kullanmak gerekiyor. Çünkü biz sertifikalı tohum ve damızlık üreten bir kuruluşuz. Orada, 1 milyon dekar alanı suluyoruz. 500 bin dekarını kuyu açmak suretiyle. Şu anda çalışmalarımız yoğun bir şekilde devam ediyor. 400 bin dekarını da DSİ Barajından gelen suyla sulayacağız. Bu sulama ile birlikte, orada artık her yıl iki ürün üretilecek. Eskiden kuru tarım yapıldığı alanlarda tek ürün alınıyor, anız yerlerinde göçerler zaman, zaman koyun otlatıyorlardı. Artık bu mümkün değil. Sayın Ceylanpınar Kaymakamımıza da teşekkür ediyorum. burada tespitlerinden dolayı. Diğer göçerlere rağmen, kısmen bir rahatlamanın olması sevindirici... Tabii kendilerinin de katkılarıyla, oradaki bizim arkadaşların da destekleriyle... Fakat biz yıllardan beri bu sorunun böyle geçmeyeceğini biliyoruz. Onun için az önce bahsedildi. Kanun çıktı. Bizim Ceylanpınar Göçerleri için. Tüm ülke genelinde bir göçer sorunu var. Öyle ele alınması lazım. Mesela biz sorunu KİT komisyonunda gündeme

getirdik. Oradaki Milletvekillerimiz Sayın Vekillerimiz bunun üzerinde detaylı çalışmalar yaptılar. Sivil toplum kuruluşlarıyla, bölge temsilcileri ile görüşmeler yapıldı. Yerinde incelemeler yaptılar. Oraya giderek, göçer yerlerini ziyaret ederek. Tüm bunların değerlendirilmesi neticesinde göçerlerin iskânları konusunda bir kanun çıktı. Mesela, çok gündeme getirilen, işte hayvanlarını otlatmaları için meralarda vasıflı arazi tahsis edilir. Kanunda bu var. İsterlerse yeni yerleşim yerlerinde konut yapmalarını desteklemek amacıyla, kendi evini yapana yardım metoduyla bu kanun hükümlerine göre direk kredi kullanılabilir. Bunlar var. Beritan Aşiretinin temsilcisi bahsetti... Mera Kanunu ile ilgili. Mera Kanununda bir sorun yok. Önemli olan bunları onların hizmetine sunabilecek hale getirmek. Kanunda da var. Mesela, yerel yönetimler, o bölgede ihtiyaç duyulan alanları, ihtiyaç sahibi göçer gruplarını tespit de etmişler. Mesela bir tespitlerinde orada, Hazineye ait arazi olduğu görülüyor. Bunu Tarım Reformu Genel Müdürlüğü de teyit ediyor. Yani bu çalışmaları yapmak da mümkün, önemli olan iradedir. Gerçi bu kanun lokal bir bölgeyi temsil ettiği için çok fazla girmek istemedim. Yani biz bu insanların sorunlarını biliyoruz. Burada bir şey söylemek istiyorum. Biz, bu çalışmalarımızla bölge insanına, gençliğine önemli istihdam alanları meydana getirdik. Sadece o bölgede bu yıl içinde 350 işçi alımı yapıldı. Kendi bölgesinden istihdam etme zorunluluğundan kaynaklanan bir durum. Bu proje ile birlikte 2013 yılı sonunda 3500 eleman alınacak. Bununla da bölge istihdamına önemli bir katkı sunacağız. Yani biz bir taraftan da bu boyutunu ele alıyoruz. Yani, Ceylanpınar Tarım İşletmesinin bu teknolojik yenilenmelerle birlikte orada bölge insanına, bölge gençliğine istihdam sağlamak açısından da önemli bir işlev görüyoruz. Yani duyarlı olduğumuzu, bu konuyla ilgili sürekli gündeme getirdiğimizi, bununla ilgili kanun çıkması için teşvik edilmesi gerektiğini ve çıkardığımızı. Fakat uygulamada tabi ki sadece bir kuruma sorumluluk yüklemek haksızlık olur. Sayın aşiret temsilcimizin dediği gibi Mera Kanununda da bir sorun yok aslında. Önemli olan, bunu insanımızın kullanımına sunmaktır. Az önce Tarım Reformu Genel Müdürünün bir tespiti vardı. 3 milyon hektar tarım arazisi. İşte bunun 2,5 milyon hektarının kimin elinde olduğu belli değil. Bunlar halledilirse bunlara da, katkı sunulacağını düşünüyorum. Saygılar sunuyorum efendim.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Çok teşekkür ediyoruz. Lütfettiniz. Hakikaten ufkumuzu açtınız. Artık, sonlara yaklaşıyoruz. Katkıda bulunmak isteyenleri alalım, önce Hanımefendi. Buyurunuz, lütfen.

Yurdağül SALTİK

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı - Devlet Eliyle İskan Şubesi

Karacadağ Göçerleri kalıcı yerleşim istemeden yaylak ve kışlak olarak konakladıkları yerlerde hayatlarının daha yaşanabilir hale getirilmesini istiyorlar.

Bunun Bakanlığımız tarafından gerçekleştirilmesi bekleniyor, ancak mevcut mevzuatımıza göre istenilen şartlarda bir çalışma yapılması mümkün değildir. Bakanlığımız tarafından yürütülen 5543 sayılı İskân Kanunu çerçevesinde Göçerler, belirlenen bir yerleşim yerinde daimi olarak yerleştirilmektedirler. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, üzerine düşen görevi yapmaya hazırdır. İlgili bütün kurumlar da aynı ilkeyle çalışmaktadır. Çözüme çabuk ulaşabilmek için koordinasyonu üstlenecek bir kurumun olması gerekmektedir.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Ben teşekkür ediyorum. Çok sağ olun. Buyurunuz, Duygu Hanım.

Duygu SUCUKA

Açılış yaparken, izah etmeye çalışmıştım. Sorunun ortada olduğunu hepimiz biliyoruz. Sahibi yok. Bir sahip arıyoruz. Az önce şunu söylediniz. Biz bu sorunun çözümü için varız. Öyle ise sahip misiniz? Tarım Bakanlığı aynı şeyi söyledi. Bana göre sahipler. Burada Sayın valilerimiz, Kaymakamlarımız aynı şeyi söylediler. Bana göre sahipler. Algıladığım şu; birinci toplantı ve ikinci toplantı birbirinin tekrarı oldu. Gerek var mıydı? Biz 6 yıllık bir Derneğiz. 6 yıldır bu tür çalışmalar yapıyoruz. Ama şu ana kadar işlediğimiz sorunlardan net çözülmüş bir şey gördüğümüzü söyleyemem. Bu bizim Devlet yapımız. Devleti dürtükleyen kimdir. Sivil irade olmalı bence. İlk toplantıda, biz onların sorunlarını biliyorduk. Kendi mekânlarına gittik, kıl çadırda bir panel yaptık. İkinci toplantıda dedik ki, Devlet Kurumlarını çağırarak buraya getirelim. Göçerlerin kendileri konuşsun, Devlet, onların sorunlarını dinlesin. Onu da yaptık. Üçüncü toplantıda, burada yaptığımız nedir? Bugün burada 7 Bakanlıktan temsilci var. 7 Kurumdan katılımcı var. Sayın Valilerimiz, Sayın Hocam, Sayın Milletvekillerimiz dahil olmak üzere, 13 gönüllü katılımcı, bizim Derneğimizi temsilen 2-3 kişi var. Biz bir demokratik baskı unsuru yaratmaya çalışıyoruz. Bir kamuoyu yaratmaya çalışıyoruz. Ortada bir sorun varsa, kamuoyu oluşmadığı sürece, siz ya da çözülmesini ön planda görmeyen mekanizmalar o sorunu görmezler. Mesela, göçer konusunda biz burada konuşup, çıkıp gitmiyoruz. Çalışmanın raporunu hazırlıyoruz.

O rapor sizin kurumunuza da gelecek. Sizin kurumunuz geçen sefer sizden bir rapor istemiş. Sizin de o raporu bizden istemeniz lazımdı. Çünkü biz orada, Karacadağ'da, "bu raporu biz hazırlayacağız, sizlere iletacağız" dedik. Ve o raporu Genel Müdür Yardımcınız Hayrettin Beye dijital ortamda bizzat gönderdim.

Bizim beklentimiz artık şudur. Devlet bu sorunu çözecek yola girmeli. Yanlış anlaşılmasın. Herhangi bir azınlık ve ya da siyasi anlamda bir şey yapmıyoruz. Bu insanların ne kadar Devlet yanlısı olduklarını, Devleti sahiplendiklerini de biliyoruz. Devletin, kendisini sahiplenen vatandaşını sahiplenmesi lazım. Teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Evet, ben de teşekkür ediyorum. Sosyolojideki genel anlayışlardan bir tanesi de şudur. Sorunun sorun olduğunun farkına varılması süreci, onun aşağı yukarı çözüleceğine işaret eder. Duygu Hanım da ifade etti. Ama sizin buyurduğunuz konular gerçekten hepimizi ilgilendiriyor. Toplanıyoruz. İnsanlar bu kadar zaman veriyor. Emek harcıyor. Bir fedakârlıkta bulunuyor. Sonuç ne oluyor. Sizin sözlerinizden zihnimde kaydettiğim şey şuydu. Sorunun bu biçimde, tanımlanılması benim Bakanlığımı ilgilendirmez. Çünkü biz yerleşik düzenle ilgili yani yerleşik meskenle ilgiliyiz, deniliyor. Acaba, geçici ya da daha farklı bir biçimde, Sayın Milletvekilimizin de belirttiği biçimiyle mevsimlik göçerlerin yerleşimine ilişkin ne yapılabilir. Demek ki, bizler sorunu tespit etmiş olduk. Artık, "haydi çözelim" diyebileceğimiz bir sorunumuz var elimizde. Yani, iskânla ilgili düzenlemelerle de bu eksikliğin giderilmesi gerektiğinin bilincine varmak dahi yapılan işe değer diye düşünüyorum. Çok teşekkür ederim bu uyarılarınız için. Eyüp Bey mi. Musa Bey mi. Hanginiz önce. Buyurunuz, Efendim.

Musa YEŞİLTAS

Bu toplantının iskânla ilgili bir katkı sunacağına eminim. Ama ben şunu gördüm. Tarım Bakanlığından, GAP İdaresinden, Kalkınma Bakanlığından temsilciler var. Bu insanlar, katılan arkadaşlara, kendim ve temsil ettiğim aşiret adına müteşekkirim.

Bu işin muhatabı bire bir muhatabı, benim kanaatim düşüncem, Çevre ve Şehircilik Bakanlığıdır. Çünkü yasa onlarda. Biz bu göçerleri nasıl iskân ederiz. Şu ana kadar yasada, geçici bir iskân yok. Yani, Beritanlıların iskân edildiği gibi, ama şu da var. Beritanlar 1986 yılından bu yana (1986 yılında 3 köy, 2004 yılında 3 köy, 6 köy tahsis edilmiş) şu anda yarısı göçerliği hiç yapmıyor. Yarısı halen yazın yaylaklara gidiyor. Anızın çıktığı döneme kadar. Bir daha dönüş yapıyor. Yani, mera anız biçer çıktıktan sonra, anıza bir daha köyüne dönüyor. Tabii, kimisi belki Şerafettin yaylasına dönüyor, kimisi Karacadağ'a. Ya da, Karacadağ eteklerindeki otlağın çok olduğu bölgelere gidiyor.

Mehmet Ali NAKİBOĞLU

Hocam, çok kısa faiz konusuna bir açıklık getireyim. Konut ve tarım arazisi için faiz uygulaması yok. 5 yıl ödemesiz. 2510'na göre hak sahipleri olanlarda, 5 yıl ödemesiz, 20 yıl sıfır faiz. Şimdiki yeni kanunumuz kapsamında, hak sahiplerine yine 5 yıl ödemesiz 15 yıl sıfır faiz. Faiz sadece, tarımsal iskânda, kredi kullanılması durumunda, işletme ve donatım kredisi söz konusu olursa, o zaman faiz gündeme geliyor.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Çok teşekkür ederim. Eyüp Ağan, “ağa” gibi anlaşıyor. Olsun, Eyüp Bey zaten bir Ağadır.

Eyüp AĞAN

Bütün arkadaşlar, Valimiz, Siverек Kaymakamı, aynı benim diyeceğimi onlar da konuştular. Teşekkür ederim. Bu bizim Ceylanpınar'ın Devlet tarım üretme çiftliğinin tarlasını istemiyoruz. Bazı arkadaşlar diyor ki; bilmem çiftlik bir tarafı 2 mahsul kaldıracak. Hem sulu olacak, hem kurusu olacak. Biz, tarlayı istemiyoruz. Zaten, tarlanın içinde koyunculuk olmaz. Koyunculüğün yeri dağlık olacak. Çiftçilik olmayacak. Öyle bir şey diyoruz. Devlet Üretme Çiftliğinin içinde. Mesela, Gümüşsuyu tarafında, Gazitepe tarafında, bunlardan istemiyoruz. Kayalık bir arazi istiyoruz. Herkes, bütün arkadaşlar, Sayın Kaymakamımız, Sayın Valimiz gelmiş, çadırlarımızda çekim yapmışlar. Fotoğraf çekmişler. Bir de yazın geldiler. O, sözde buhar zamanında geldiler, Mayıs zamanında. O zamanlar keyif ediyorduk. Kışın bizi görsünler. Bizi kışın görün. Nasıl yaşıyoruz. Nasıl yemek istiyoruz. Yemek elimize geçiyor mu? Sıcak ekmek elimize geçiyor mu? Geçmez. Sabah kalkıyoruz bir çay içmek elimize geçmiyor. Kuzuya bak. Koyuna bak. Emzir. Yem ver. Arpa ver. Saman ver. Yaylıma götür, getir. Elimize geçmiyor. Ama masada oturmak çok güzel.

Bir de Kejan Aşireti göçebeleri, çok kalabalık bir ailedir, bir aşirettir. Hepsi de koyunculuk yapıyorlar. Dağımızda, yani yaylamızda artık yer kalmıyor. Kaymakamımızın haberi var. Mayısta Karlıova tarafından geliyorlar. Orada yaylaları parayla alıyorlar. Merayı parayla alıyorlar. Bugünlerde oradan hareket edecekler. Gelecekler. Urfa tarafına git gez, gez kimsede yer vermez. Biz, böyle bir şey istiyoruz. Devlete rica ediyoruz. Başbakan'dan, Cumhurbaşkanından, Tarım Bakanlığından, böyle açık bir yer, çiftçilik istemiyoruz. Bazı amcalarım, kardeşlerim, 4 tane kardeşim şehirde. Siverек'te yaşıyorlar. Ben göçerleri bırakmadım. Bırakamam. Bir hafta boyunca gittik gezdik. Urfa'dan Derik'e kadar. Ne kadar gezdikse yer bulamadık. Nereye

gitsek, 15-20 milyar istiyorlar. Ben, 15-20 milyar versem, benim kazancım nedir? Saman da, arpa da veriyorum. Bu koyunun aşısı var. Senede 5-6 sefer aşı yapıyoruz. Bunu devletten çok zor alıyoruz. Vermiyorlar. 5-6 aşıdan birini veriyorlar. Çiçek aşısı verin. Vermezler. Siverek'in tarımında, bucaklarında, bir bayan bakıyor bu işlere. Gidiyoruz. Bizi kovuyorlar. Kabul etmiyor. Biz de cesaret etmiyoruz. Ama bazı arkadaşlar diyor ki; "göçerler Devlet Üretme Çiftliğinin tarlasını istemiyoruz" diyor. O kadar da mı bilmiyoruz. Bilseydik, malımızı satardık. Onun hakkından çıksaydık. Çiftçilik hakkından çıksaydık. Herkes, koyunu satardı. Her birisi, bir yerde bir parça tarla alırdı. 100 dönüm, 50 dönüm, 20 dönüm. Biz de yapardık çiftçilik. Ama hakkından çıkamayız. Deremiz buradan Abdülaziz'e gidiyordu. Suriye'ye. Bizim Kejan aşireti Devlet üretme çiftliğinde daha duruyor. İsmi yazılıdır. Bazı seneler iyi oluyordu. Hududu geçmez derdi. Abdülaziz tarafına gidemezlerdi. Orada kalıyorlardı. Koyunlar orada beslenir. Hırbeye kürtçe kejan diyorlar hala orada. Bırakamadık bir daha. Sayın arkadaşımız diyor ki, Devlet üretme çiftliğinin bir tarafı sulu, bir tarafı kuru olacak. Biz tarla istemedik. 6 senedir Duygu Hanımla biz bu işi, bu programı yürütüyoruz. Tarla istemedik. Çiftçilik istemedik. Biz devletimize, bir hazine yeri, tapu hediye etsin dedik. Kışın gelip burada konaklandıracaksınız. Kimse size demesin göç, kalk, indir. Buhar zamanı, Nisan ayı bittiği zaman, kendi yaylamıza gideriz. Bingöl'e giden gider. Göçerdir. Her yere gidebilir. Bizi bir yere tepeleyin. Gideriz. Ya da söyleyin, satın deyin. Koyunculuğu istemeyince, yaparız. Bir mandıracımız var. Adam Mayıs ayı gelir. Adam çadır açıyor. Sütlerimizi alıyor, sütümüzü alıyor. Süt getiriyor, çadırımıza. Soğuk oluyor, kar, dolu yağıyor, yağmur yağıyor. Süt bozuluyor. Hem o ısrar ediyor, hem biz ısrar ediyoruz. Şimdi bizim orada yaylamızda, böyle bir bina yapılırsa, kooperatif, Devlet yapsa. Devlet sütümüzü alsın. Kuzumuzu Devlet alsın. Peynirimizi Devlet alsın. Böyle parça parça yama, yama mı satacağız? Hem Devletimize faydamız olur, hem, bize fayda olur. Şimdi dağa git, bizim yaylaya git, gelip görmüş, gezmişleriniz var, bazı çadırlar için bu akşam yağmur olsa, fırtına olsa yola kavuşamazlar. Asfalta kavuşamazlar. Çok sefer greyder, kepçeyi götürmüşüz, kamyonu bağlamışız, kamyonu asfalta getirmişiz çok zamanlar. Şimdi o yaylanın ortasında yol olsa, göçerlerin konduğu yerde bir yol olsa, etrafta da başka yerlerde de, normal bir yol olsa, herkes kavuşabilir asfalta.

Bize, 'Devlet üretme çiftliğinden yer istiyorlar' deniliyor. Devlet üretme çiftliği içinde, binlerce göçer var. Bazıları ev yapmışlar. Çoğu ev yapmışlar. Bizim onlarla bir ilgimiz yok. Biz, Kejan Karacadağ göçebesiyiz. Bizim konumuz ayrı, onların konuları ayrı. Onlar su istiyorlar. Yol, su ve okul istiyorlar. Onlar yer istemiyorlar ki. Sayın Kaymakamım onlar 50 – 100 seneden beri oradalar. Çiftlik kurulmadan beri oradalar onlar. Bizim ilgimiz onlarla yoktur ki. Onlar ayrı, bizim ki ayrı. Hepinizden teşekkür ediyorum. Saygılarımı sunuyorum.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ: Biz teşekkür ediyoruz.

Mehmet GÜNIŞIK

Güneydoğum Derneği

Sayın Başkan ben konuşmacı değilim ama, şunu ifade edebilir miyim acaba. Müsaade ederseniz.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Mevzuat ile ilgili konuyu avukat hanım bize sunacak ve herkese teşekkür edip, hepimiz birbirimizi alkışlayıp, ayrılacağız. Böyle büyük bir sabır taşırılmamaya değer. Bir noktada bırakalım. Buyurunuz, Efendim.

Mehmet GÜNIŞIK

Efendim. Ben Güneydoğum Derneğimin üyesi olarak, sizlere hoş geldiniz diyorum öncelikle. Ufak bir örnekle yola çıkmak istiyorum. 2008 yılında, bu projeden önce, tarım ve hayvancılık ile ilgili Urfa’da Belediye Kültür evinde bir toplantı yapmıştık. Orada, çok büyük boyutta, çok sayıda, göçer arkadaşımız gelmişti. Şöyle bir örnekle karşılaştım ve çok üzül müştüm. Hayvancılık yapan bir insan, Devletten karkas için prim verildiğini bilmiyordu. Burada öğrendim dedi. Bu bizim ayıbımız aslında. Ondan bugüne, çok mesafe aldığımızı görüyorum bir öğretmen olarak. Çok yararlı olduğunu tahmin ediyorum. Burada iki tane boyut var. Bir tanesi göçerler açısından, onlar bu yıl sonuna kadar tamamen örgütlü hale geliyorlar. Nereden nereye gelmiş oluyorlar. Bu çok güzel bir şey. İkinci ayak ise, Devlette ki yerel yöneticilerin, bürokratların çok büyük katkıları var. Ancak, bir koordinasyon yok. Hep, kişisel çabalarla gidiyor. Bunun da lütfen not olarak düşünülmesini rica ediyorum. Bu koordinasyonun bir an önce, Tarım Bakanlığında mı olur. Şehircilik Bakanlığında mı olur toplanması bu hizmetin bu kardeşlerimize verilmesi gerekiyor. Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum. Uzatmıyorum.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Evet, ben de size çok teşekkür ederim. Sadberk Hanım. Söz sizin. Buyurunuz, Efendim.

Sadberk DAŞAR
Güneydoğum Derneği - Avukat

Bir kamu kurumunda avukat olarak çalışıyorum ancak burada Güneydoğum Derneğinin üyesi olarak bulunuyorum. Öncelikle yasalarda boşluk var. Neden? Yasalar tamamen yerleşik düzene geçmeyi dayatmaya yönelik. Göçer yaşam biçimini tanımlayan statü olarak kabul eden hiç bir hukuki düzenleme yok. Bürokratlar mevcut kanunlar içinde hareket edebilirler. Olmayan bir mevzuata göre hareket edemeyecekleri için, göçerlik yaşam biçimi devam edecekse eğer, evet burada yasal bir düzenlemeye ihtiyaç var.

Mevcut yasal düzenlemelere bir göz atalım. Örneğin, Mera Kanunu ve uygulama Yönetmeliğinde, her mera bir köy tüzel kişiliği ile ilişkilendirilmiş. Öte yandan her köy tüzel kişiliğine bir mera tahsis edilmiş. Ama göçerlerin merası yok. Çünkü göçerlerin tüzel kişiliği yok. Hukuki statüleri yok. Mera Kanununun uygulama Yönetmeliğinin 13.maddesinde göçerlerin herhangi bir meradan yararlanması tamamen kiralanmaya bağlanmış. Yerleşik köylülere bedelsiz olarak hayvanlarını otlatabilecekleri alanlar tanınır iken göçer yaşantısını sürdüren vatandaşlarımızın bedelsiz olarak hayvanlarını yayabilecekleri alan tanınmamış. Kışın kışlaklara yazın yaylaklara yüksek miktarlarda kira ödemekteler. Bu durum Anayasada tanımlanmış eşitlik ilkesine de aykırıdır. Ben bunu göçerlere karşı işlenmiş bir insanlık ayıbı olarak değerlendiriyorum.

Göçer yaşam biçimi devam edecek ise eğer, ki, göçer yaşam biçimini devam ettiren vatandaşlarımızın çoğunun iradesinin bu yönde olduğunu biliyoruz, öte yandan hayvancılık ile iştigal etmeleri nedeniyle ülke menfaatlerinin bunu gerektirdiği dile getirilmektedir, bu yönde ilgili kamu kurumları tarafından proje üretilmesi, geliştirilmesi, bir an önce uygulamaya konması gerekmektedir. Takdir edersiniz ki bu da tek başına Güneydoğum Derneğinin işi değil. Biz bir STK olarak var olan ağır sorunlar hakkında ilgili kamu kurumlarının dikkatini çekmeye çalışıyoruz.

Kendimiz fikir olarak, sizlere de bazı hususları sunup, eleştirilerinizi, katkınızı almak istiyoruz. Örneğin, Devlet karşısında göçerlerin statüleri nedir? Devletimizin idari yapılanması İl İdare Kanununda il, ilçe, köy, diye geçer. Göçer toplulukları nedir. Hiçbir şey. Böyle bir statü yok. Tüm hukuk mevzuatı içinde sadece İskan Kanununda göçebelerin tanımını görebilirsiniz, ancak burada da bir hak süjesi olarak yer verilmiş değil. Bu topluluklar hukuk aleminde tanımlanmadığı için de herhangi bir hak iddiasında bulunmaları da mümkün olamamaktadır. Hatta eğitim, sağlık hizmet-

leri ve sair gibi Anayasal haklar dediğimiz en temel insan haklarından bile mahrum kalmaktadırlar.

Göçer toplulukları bir topluluk olarak, sosyal yapı itibariyle, tamamen köy tanımına uyuyor. Ama köyü yok, arazisi yok. İnsanı olan, arazisi olmayan köy. Bu insan topluluğunun hukuki statü kazanması, yani hukuk alanında hak süjesi olarak tanınması zorunluluk arz etmektedir.

Bu noktada, hem Devletin karşısında muhatap bulması açısından, hem insanların hukuki statüye kavuşturulmaları açısından Köy Kanununda veya İskan Kanununda bildiğimiz “Köy” tanımından farklı olarak “Göçer-köy” tanımlaması yapılabilir. Göçer-köy, mevcut köy tanımlamasından farklı bir şekilde, doğru tanımlandığında her göçer topluluğu bir köy statüsüne kavuşturulmuş, köy tüzel kişiliğinde olacaktır. Muhtarı olacak. Aksi halde şu anda olduğu gibi havada, muallakta sorunlar yumağı olarak kalmaya devam edecektir.

Öte yandan, göçerlerin karşılaştığı başka bir sorun göç yollarıdır. Bu Toroslardaki göçerler için de geçerli. Kadastro çalışmaları, tapulama işlemleri yapıldıktan sonra arazilerin tarım arazisi, orman arazisi, özel mülk olarak nitelendirilmesi neticesinde göç yollarının kapanması ile karşı karşıya kalmaktalar. Geçerken kavgalar yaşanıyor, sorunlar yaşanıyor. Kendilerinin ise hukuk aleminde hak süjesi olarak kabul edilmemeleri nedeniyle tahsis edilmiş hiçbir arazilerinin bulunmaması karşısında yurtsuz konuma düşürülmüşlerdir.

Göçer yaşantısı kalacaksa eğer, göç yolları da belirlenmeli. Göçerler tarihi, sosyal, kültürel anlamda özgün, üretken ve kalması gereken, hatta özel olarak korunması gereken bir yapıdır. Ancak göçerliğin şimdiki hali ile sürdürülmesi mümkün olmayıp, projelendirilerek, kanunda hukuk sistemi içinde düzenlenerek, geliştirilerek, modern, özel bir yapıya büründürülmesi gerekmektedir. Bunun ise Avrupa’dan uyarlanan mevzuat ile değil ancak kendi bünyemize uygun yasal çalışmalar ile sağlanması mümkündür.

Göç yollarının korunması gerektiğini belirttikten sonra göçerler ile birlikte anılan “Karacadağ”ın özel durumuna da dikkat çekmek isterim. Katılımcılardan Sayın Dr. Kemal YAZGAN Bey bu durumu güzel bir şekilde izah etti. Karacadağ’ın doğal bitki örtüsü (florası) itibariyle özel bir durumu vardır. Burada otlayan hayvanların sütü de bu anlamda çok değerli.

Karacadağ Göçerleri tarihi, kültürel dokusu, özgün yapısı nedeniyle korunması gerekmekte olup, kendileri de göçer yaşantısını devam ettirmek iradesindedirler. Diğer taraftan, Karacadağ’ın doğal bitki örtüsü (florası) itibariyle özel bir durumu vardır. Doğal çevre olarak korunması gerekmektedir. Karacadağ, Karacadağ Göçerleri

ile bütünleşmiş durumdadır, birini diğerinden ayırmak mümkün değildir. Bu özel durumu nedeniyle içinde göçerlerin yaşam biçimi/kültürleri, göç yolları da tanımlanmak suretiyle Karacadağ, göçerleri ile birlikte "Özel Çevre Koruma Bölgesi" ilan edilmeyi hak etmektedir. Yurdumuzun göçer yaşantısının devam edegeldiği diğer bölgeleri için de emsal olacak şekilde öncü niteliğinde bir uygulama projesi geliştirilmek suretiyle çalışmalara başlanması zaruret arz etmektedir.

Değirmek istediğim başka bir husus ise şudur: göçerlerin hayvancılık yaptığı arazi kendilerine kredilendirilerek tahsis edilsin deniliyor. Emsal olarak değerlendirilmesi açısından belirtmekte yarar görüyorum. Zeytincilik Kanununda, zeytincilik yapacak kişilere arazi tahditli olarak, zeytincilik yapmak üzere tahsis ediliyor ve bu durum tapuya şerh düşülüyor. Göçerlerin hayvancılık yapacağı arazi, hayvancılık yapılmak üzere, göçer topluluğu için tahditli olarak tapuya şerh düşülmek suretiyle tahsis edilebilir.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Belki, bunları ilk önce söyleseydiniz, daha iyi olacaktı.

İlker Özerk ÖZCAN

Ama burada şöyle bir eksiklik var. Göçerlerin, tamamı bir köyle veya mahalle ile ilişkili. Burada ikamet kayıtları var. Osmanlı'da olduğu gibi yerleşim yerinden bağımsız bir durum yok kesinlikle. Tüm göçerlerimizin bir köyü var ya da bir mahalleye kayıtlılar. Kejan göçerleri bir kaç tane köyden oluşuyor. Onlar veya bir kısmı sadece köylerini belli bir süre terk ediyor. Sorun burada yani.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Ama sorun orada bitmiyor. Başka nedenlerden dolayı mecburen herhangi bir yere kayıt oluyorlar. O köyü ikametgâhı olarak gösteriyorlar. Çünkü adres bildiremedikleri durumda hak talebinde de bulunamıyorlar.

İlker Özerk ÖZCAN

O sadece bizim Ceylanpınar için geçerli. İşgalci gözüktükleri için. Ama diğer göçerlerin adrese dayalı nüfus kayıt sistemine geçtikten sonra, yaşadıkları yerler ya bir

köy ya da bir köy bağılısı oldu, O köydeki kışlak ise bu eğer, hizmet alma konusunda bir sorun yok. Gittikleri yerde sorun yaşıyorlar sadece.

Sadberk DAŞAR

Ben izninizle bir konu daha eklemek istiyorum. Şimdi göçerlerin hayvancılık yaptığı arazi illa, kredilendirilerek verilsin. Niye kredilendiriliyor. Medeni kanunun 713. Maddesinde vardı. Tapulama Kadastro ilk geçtiği zamanlar 20 yıl orasını kullanan adına o yer tescil edilir. Bu insanlar yüzyıllardır bu topraklarda yaşıyorlar. Demek ki; medeni kanununun, 713. Maddeye tekrar bir bakayım. Ona göre, bu topraklarda bir hak sahibi olmaları gerekiyor. Kadastro kanununda da kullanan adına tescil edilir. Bunlar adına niye tescil yapılmamış.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Kullanım da geçici olduğu için.

Sadberk DAŞAR

Yine, aynı bölgelerde dolaşan insanlar için. Göçerlik hukuki statüsü olarak tanımlanmadığı için, geride diğer sorunlar da geliyor. Göçerlik hukuki statüsü olarak tanımlandığı noktada artık, hukukta ondan sonraki yer alacağı için arkasından çözüm gelecektir diye düşünüyorum.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Sadberk Hanım. Çok uzatmayalım. Sayın Valim de bir şeyler ekleyecek. Ben şunu söyleyeyim. Göçerliği hukuki bir statü olarak tanımlamak, zaten mümkün değil. Bu bir yaşam biçimi. Bunu nasıl tanımlayacaksınız.

Sadberk DAŞAR

Hukukta yeri olmazsa, ezilir geçer. İskanı çekmeye yönelik tanım var. İskan Kanunun da tanımı var.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

İşkâna zorlayan aslında.

Sadberk DAŞAR

Nüfus kanunu göçerlerin, sadece kayıt altına alınmasına yönelik, şu anki yaşam

biçimini. Biz diyoruz ki; yaşam biçimi olarak göçerleri tanımlayan kanuna ihtiyaç var.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Evet, Sadberk Hanım. Bir şey daha söyleyeceğim demiştiniz.

Sadberk DAŞAR

Zeytincilik kanununda, zeytincilik yapacak kişileri arazi tahdidli olarak, zeytincilik yapmak üzere tahsis ediliyor ve bu yasa da bu tapuya şerh düşülüyor. Göçerlerin hayvancılık yapacağı arazi, hayvancılık yapmak üzere onlara tahsis tahdidli olarak tapuya şerh düşülmek üzere, özel mülkiyete belki konu olmaz. Belki mirasçı yoluyla bölünmesi de engellenecek şekilde, hayvancılık yapacakları arazi, zeytincilik kanununda olduğu gibi tahdidli olarak tahsis edilebilir. Tahsis olarak bu sağlanabilir diye düşünüyorum. Araştırma yapılabilir en azından.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Çok teşekkür ediyorum. Sayın Valim, buyurunuz.

Halil IŞIK

Ben sadece Ceylanpınar Kaymakamımız İlker Beye destek olma adına söylüyorum. Evet, göçerlerimizin nüfusa kayıtlı oldukları bir köy zaten var. Sosyal yaşamlarında. Cenazelerini bile genelde nüfusa kayıtlı bulundukları köylere götürüyorlar, orada, defnediyorlar. Tabi söyledikleriniz yeni bir takım ufuklar açıyor. Bu üzerinde düşünülmesi ve tek, tek irdelenmesi gereken konular. Ancak, bu çalıştayın şöyle bir şansı var gördüğüm kadarıyla. Yeni anayasa çalışmaları başladı. Bunun eğer raporları ve bunun ilgili kurum ve kuruluşlara iletilmeleri çok gecikmeden olduğu takdirde, yeni çalışmalar kapsamında anayasa değişince kanunlar da ona bağlı değişiklikler olacak. Bu anlamda, bu konuların o kanunlara monte edilmesi veya değerlendirilmesi genel yapı içinde çok daha rahat olabilir. Bugün için öyle değil. Öyle bir süreç söz konusu. O nedenle bu çalıştayın bu anlamda, bu sorunlara yeni bir takım ufuklar açacağına ve Devletimizin her alanında olduğu gibi, göçerlerimizin sorunları konusunda da çok önemli çalışmalar yapacağına inanıyorum. Bu anlamda, ben de teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Ben teşekkür ederim. Kemal Hocam, buyurunuz, lütfen.

Dr. Kemal YAZGAN

Ben az önce göçerlerin nüfusa kayıtlı bir illerinin olmasını, kaldıkları yerlerinin nüfusa kayıtlı olabileceklerini öğrendikten sonra, şöyle bir öneri getirmek istiyorum. Bu göçer vatandaşlarımızın destekleme adına devletten alacakları kredi, yararlanabilecekleri sağlık hizmeti işte konumu, statüsü, kaç yıldır bu işi yaptığını belirten Devletin bunlara verebileceği göçer kart hazırlanmasını teklif ediyorum. Yani çalışma var mı bilmiyorum. Ama ben bu aşamada kapsam niteliğinde kapsamı tam olarak bilmiyorum ama bu vesile ile hem kayıt altına alınmalarının daha kolay olacağını ve mesela ürettiği hayvansal üretim miktarı kadar diğerlerine göre avantaj elde edebileceklerini düşünüyorum. Böylece, bundan birtakım avantajlar sağlayabiliriz. Kayıt altına alma konusunda. Teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Ben teşekkür ediyorum. Evet, Nihat Bey.

Nihat ERİ

Acaba şöyle bir şey düşünüle bilinir mi?. Çifte vatandaşlık gibi bir kavram var. Çifte ikametgah. Yani bu göçerlerin somut bir köy değil de, soyut bir köy. İki yerle de ilişkili. Hem burada yaşıyorum. Hem de burada yaşıyorum.

İlker Özerk ÖZCAN

Artık, bu Sosyal Güvenlik kanununda, bu işte e-devlet kapsamında, hizmetlerin faydalanmasında kesin bir şey yok. Sadece uygulamalar da bazı aksaklıklar var. Gittiği yerde, hastanede, aile hekimliğinde, okula bile misafir öğrenci olarak. Bu hizmetlerin alınmasında hukuken bir sorun yok. Yalnız uygulamalar da bazı aksaklıklar oluyor. Köylerin bir kısmı gidiyor.

Halil IŞIK

Sayın Başkan, bir konuya açıklık getirmek istiyorum. Ülkemizde, kişilerin yer-

leşim yerlerine göre nüfus bilgilerinin güncel olarak tutulduğu, nüfus hareketlerinin sürekli izlenebildiği, MERNİS kayıtlarındaki T.C. Kimlik Numarasına göre kişiler ile ikamet adreslerinin eşleştirildiği bir kayıt sistemi olan Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi bulunmaktadır. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi ile nüfus sayımı değil, devamlı yapılacak güncellemeler ile yaşatılan modern bir veri tabanı oluşturulmaktadır. Bu sistemde TC Kimlik Numaralarına göre kayıt yapılmaktadır.

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, mahalle ve sokağına kadar nüfus değişimini her an izlemeye imkan sağlamaktadır.

Özetle, bu sistem içinde tüm vatandaşlarımız gibi göçerlerimiz de, nüfusa kayıtlı oldukları yerden başka bir yerde, ikametgâh ettikleri takdirde, adrese dayalı nüfus kayıt sistemi içinde devamlı olarak güncellemeleri yapılmaktadır. Bu imkânlar yasalarımızda bulunmaktadır.

İlker Özerk ÖZCAN

Sorun gittikleri yerin onların olmaması. Kışlaklar onların değil. Sadece kiralamak gibi.

Öner ERGENÇ

Bir cümleyle son raporun neticesini alabilmeye yönelik ben bir teklifte bulunacağım. İnşallah, burada konuşulanlar, çok iyi bir şekilde bir rapora dönüşür. Dönüşükten sonra, raporun Sayın Başbakana ve onun altında ilgili Bakanlara, hatta kurulacak olan Anayasa Uzlaşma Komisyonuna intikalini Nihat Bey ile sağlamak üzere biz o işi yapabiliriz. Dolayısıyla, hazırlandıktan sonra böyle bir katkı vermeğe hazır olduğumuzu ifade etmek istiyorum. Hepinize iyi akşamlar diliyorum.

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Ben de Öner Beye çok teşekkür ediyorum. Sonuna geldik. Hepinize, hepimiz adına çok teşekkür ediyorum. Hepinizi yürekten alkışlıyorum. Çok sağ olun. Geçmiş olsun.

Dağ Başında İlkel Yaşam; Göçerler Türkiye’de Bir İlk; Kıl Çadırda Panel

Karacadağ Göçer Paneli Sonuç Raporu

Tarih: 17 Eylül 2010

Yer: Şanlıurfa-Siverek-Karacadağ

Katılımcılar:

Prof. Dr. Mustafa Gündüz	Adıyaman Ü. Rektörü
Prof. Dr. Mehmet Ali Çullu	HRÜ Ziraat Fak. Dekanı
Doç. Dr. Öner Çetin	Dicle Ü. Ziraat Fak. Dekan Yrd.
Doç. Dr. Turan Binici	HRÜ Ziraat Fak.
Yrd. Doç. Dr. Songül Akın Kurt	Dicle Ü. Ziraat Fak.
Yrd. Doç. Dr. Şükrü Gürler	HRÜ Veteriner Fak.
Nusret Kaya	Karacadağ Türkmen Derneği Başkanı
Eyüp Ağan	Göçer temsilcisi
Seydo Alak	Eğriçayır Köyü Muhtarı

17 Eylül 2010, Cuma. İki yıldır düşündüğümüz, aylardır uğraştığımız, kıl çadırda panel yapma eylemimizi gerçekleştirmiş olduk.

Karacadağ, Mardin, Diyarbakır, Şanlıurfa üçgeninde yer alan ve geniş bir alana yayılan sönmüş bir yanardağ. Etrafa yayılmış taşlar, taş parçaları, çok geniş bir alandaki verimli toprakları kullanılamaz duruma getirmiş. Her şeye rağmen bu dağın potansiyeli oldukça fazla. Güneydoğu’daki göçerlerin önemli bir bölümü bu dağın tepesinde hayat bulmuş, yaşam mücadelesi veriyorlar. Çok sayıda küçükbaş hayvancılık var dağın doruklarında. Tabi ki sorunları da çok fazla bu üreticilerin.

Karacadağ Göçerleri ilk kez, Şanlıurfalı Gazeteci arkadaşım **Gül San** sayesinde dikkatimi çekmişti. Gül Hanım bazı belgeselcilerle gidip onların çekimlerini yapmış, yazılar yazmış ve daha sonra onların sorunlarıyla ilgilenmiş. Sorunları olduğunu öğrendiğimiz zaman **Güneydoğum Derneği** olarak ilgilenmeye başladık. Şanlıurfa’da yaptığımız, **‘hayvancılığın sorunları’** konulu panellerimize onları da çağırdık. Geldiler, panellerde konuştular, sorunlarını anlattılar, sonrasında bizi kurtarıcı gibi gör-

meye başladılar. Oysa biz sadece sorunları dile getiriyor, ilgili makamların dikkatini o sorunlara çekmeye çalışıyoruz. Yaptığımız çalışmaların raporlarını ilgili makamlara sunarak çözümü yönünde istekte bulunuyoruz. Daha önceki hayvancılık panellerinde olduğu gibi bu göçer panelimizin de raporlarını ilgili makamlara sunacağız ve bu insanların sorunlarının çözümü yönünde istekte bulunacağız, takipçi olacağız.

Karacadağ konusunda bugüne kadar pek fazla bilgi sahibi değildim. Gidip orada, o dağın tepesinde, o dağda yaşayan insanlarla bir araya gelip onların sorunlarını dinleyip bu dağın ne işe yaradığını görünce pozitif yönde düşünür oldum. Öncelikle Devletin buraya ilgi göstermesi gerektiğini söylemek istiyorum. Potansiyel bir üretim yeri olarak bakılmalı bu dağa. Çok geniş bir alanı kapsıyor Karacadağ bölgesi. Çok fazla göçer var burada. Önce bu göçerlerin sorunlarının çözümü yönünde adımlar atılmalı. Sonra burası daha yaşanır hale getirilmeli. Yaklaşık bin metre civarı rakımı olduğunu düşünüyorum (bu sadece kendi gözlemim), havası güzel, engebeli olsa da çok sarp gözüküyor. En önemlisi de burada yaşayan insanlar Devlete bağlı, Devleti önemsiyor ve **“buralar bizimdir, terör burada olamaz”** diyorlar.

Rahatlıkla bu dağa elektrik getirilebilir, su kuyuları açılabilir, yollar yapılabilir ve merkezi okullar kurulabilir. Yani daha yaşanabilir bir ortam sağlanabilir. Cazibe merkezi haline getirilmesi için Karacadağ Turizmi düşünülebilir. Kayak Merkezi denilen, ancak pek de kayak yapılmıyormuş gibi durmayan mekân biraz daha ele alınıp işletim yolları aranabilir. Kısacası bu dağ potansiyel bir üretim merkezi olabilir, olmalıdır. Bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur sözü doğrultusunda düşünmek gerekir.

İki-üç yıl önce, Şanlıurfa’da hayvancılık panelleri yaptığımız zamanlar, çeşitli düşünceler ortaya atılmıştı ve değişik kişiler tarafından kıl çadırda panel yapma fikirleri önerilmişti. Önceleri kıl çadırı Urfa yakınlarına kurdurarak yapmayı düşünmüştük böyle bir etkinliği. Daha sonraları, göçerlerle tanıştıkça ve onlarla yakınlık kurdukça bizi kendi mekânlarına çağırmaya başladılar. Hatta bir keresinde, Urfa’da düzenlediğimiz bir sempozyuma Dünya Bankasından katılan arkadaşımız ve üyemiz Şeyda Koçer için, o sempozyuma katılan Göçer Eyüp şöyle demişti: **“Bu Amerikalıyı da alın, hemen şimdi gidelim bizim yaşadığımız yerleri görün, bakın, ne çile çektiğimizi anlayın”**. Biz de ona söz vermiştik, ileri bir zamanda gelip kendi mekânlarında panel yapacağımızı söylemiştik.

İşte o paneli 17 Eylül 2010 günü gerçekleştirdik.

Saat 10.00’da başlayacaktık. Panel için yer olarak belirtilen Karacadağ Kayak

Merkezi'ne saat 09.40'da vardığımızda ne çadır vardı ortada ne de göçerler. “**Hani?**” diye sorduğumda göçerleri temsil eden Eyüp, “**yapılıyor işte**” dedi uğraşmakta olan birkaç kişiyi göstererek. Kısa süre sonra çadır ayağa kalktı. Kocaman bir çadır kurulmuştu. Yukarıdaki Radar Üssünden dolayı askerler etrafta dolaşıyorlardı. Nihayetinde onlar da sonuna kadar panel yerini hiç bırakmadılar.

Yarım saat gecikmeli başladığımız toplantı için, kıl çadırdaki son derece güzel bir panel salonu oluşturulmuştu. Normal çadırları 4 direkli olurmuş, bu çadır 7 direkliydi. Kayak Merkezinin bank türü oturma gruplarına müsaade almıştık, etrafa onlar dizildi, ortaya da keçe türü yaygılar serildi. Çadırın altında yaklaşık 90 kişi vardı ama 150 kişiyi rahat alırdı. Kadınlar ve çocuklar Kayak Merkezi kulübesinin içindeydiler. Etraftaki resmi ve sivil araçlar ise dikkat çeker türdendi, bu ortama göre oldukça fazla idi. Bu dağ şüphesiz bugüne kadar böyle bir manzaraya tanıklık etmemişti. Ve Türkiye’de ilk defa doğanın insanlarıyla, doğa ortasında, kıl çadırdaki bir panel yapılıyordu.

Türkiye’de Göçerleri, Avustralya Aborijinlerine benzetiyorum. Vahşi doğanın gizemli insanları demiştim Aborijinlere. Biraz farkla da olsa bunlar da bizim Aborijinlerimiz. Doğayla iç içe, doğanın bağrında, kendi ilkel yaşamlarını sürdürüyorlar. Ve hiç kimse onların yanında değil. Sadece yaptıkları üretimden yararlanıyoruz. Toroslar’da, Doğu’da, Güneydoğu’da, göçerler, yok olmakta olan bir kültürün temsilcileri. Yerleşik hayatı istiyorlar ama buna üretimlerinin aksamayacağı şekilde bir formül bulunmasını da söylüyorlar. Şimdi gelelim bu insanların sorunlarına.

Karacadağ Göçerlerinin sorunları:

Panelde göçerlere örgütlenmelerini, kooperatif kurmalarını öneren Akademisyen hocalar, ‘**siz istemezseniz sorunlarınızın aşılması mümkün olmaz**’ dediler. Ziraat ve Veteriner Fakültesi hocaları onların sorunlarına değinirken, gelip Üniversitede kendilerini bulup hayvanların sağlığı, beslenmesi gibi konularda sorun getirmeleri halinde yardımcı olabileceklerini belirttiler. Uygulamada hayvancılığa dönük birçok proje ve maddi destek olduğunu belirten hocalar, yerleşik hayatları olmadığı için göçerlerin bu kaynaklardan faydalanamadığını belirttiler.

Sorunlarını kendi dillerinden dinlemek istedik. Kendilerinden olan konuşmacılar; Karacadağ Türkmen Derneği Başkanı Nusret Kaya, göçer temsilcisi Eyüp Ağan ve yine göçer köylerinden Eğriçayır Köyü Muhtarı Seydo Alak idi. Son derece dolu ve içten haykıran Muhtar belli ki çok dertliydi.

Şöyle söylüyordu Seydo Muhtar:

-Bu göçerler göçerlikten bıktı. Su, elektrik, eğitim, sağlık, yol yok. Yaşam şartları ilkel. Afganistan'dan gelenleri Devlet çiftliklerine yerleştiriyorlar, bu insanları bir yere yerleştiremiyorlar. Ehliyet için ilkokul diplomasını gidip Diyarbakır'dan 500 liraya alıyorlar. 35 km yol yapılırsa 65 köy faydalanacak. 2004'ten beri 6-7 kez başvurdum, aldığım cevaplar işte buradadır. Her seferindeki cevap **“gereği düşünüldü”** oldu, sonra hiçbir şey olmadı. Keşke Diyarbakır'a bağlı olsaydım. Diyarbakır bu tür insanların sorunlarını çözdü. Bu arkadaşların çocukları ne zamana kadar cahil kalacak?

Nusret Kaya ve Göçer Eyüp'ün dile getirdiği sorunlar ise şöyleydi:

Türkiye'de organik hayvancılığın olmadığı bir ortamda bu yaylada organik hayvancılık yapılıyor. Eğitim konusunda ciddi sıkıntılar var. Zaten iki-üç ay eğitime katılamıyoruz, geç başlıyor, erken bırakıyoruz, kalan üç-dört ayda da öğretmen olmuyor. Köylere yol sorunu temel sıkıntılardan birisidir. Yerleşik yaşam olmadığı için hayvan desteklemesinden faydalanılamıyor. Siverek'te desteklemeler hayali yapılıyor. Mesela amcanın 1000 hayvanı var, kulağında aşı yapıldı küpesi var ama bu göstermelik. Aşılamalarda ciddi sıkıntılar var. Otlak alanları sıkıntıları var. Bu yaylada yetişen geven otunu yiyor hayvanlar, başka bitki yok. Otlak olmayışı, yem toplayamamak sonucu parayla yem alıyoruz. Şartları iyi olan otlak alanlarına Devlet sahip çıkması lazım. Arıcılık için burası çok iyi bir yer. Buradaki arıcıların hiç birisi biz değiliz. Çukurova'dan geliyor burada arıcılık yapıyorlar. Bu dağları boşaltırsak gelir başkaları buraya otururlar. Şu an burada biz olduğumuz için ne terör var ne de herhangi bir olay. Devlet bunu görmeli ve bize sahip çıkmalı. Bu yaylada gece rahatlıkla bir bayan dolaşabilir, hiçbir şey olmaz. Yerleşik hayata geçerse buraları boşaltmış oluruz, o zaman da terör buraya gelir. Bizim için en uygun şey yarı yerleşik hayattır. Kışın aşağı inen göçerlere kışlık yer verilsin, yazın zaten göçerler bu yaylaya gene çıkacaktır.

Sorunlarımızı beş sene önce Ankara'ya ilettik. Karacadağ'da Siverek'e bağlı olarak, Kejan aşiretinde 150 aile göçerlik yapıyor. Kışın aşağı indiğimizde hiç kimse bize yer vermek istemiyor. Bazı köylüler yerlerini bize kiraya veriyorlar, kira ödediğimiz için zorlanıyoruz. Bazı aileler de yer bulamadığı için kar yağana kadar burada duruyorlar.

Karacadağ Kıl Çadır panelinde özetle bunları konuştuk, tartıştık. Konuya sosyal boyuttan bir başka yazımda bakacağım. İlgili makamların, dile getirilen bu sorunları salt dinlemekle kalmayıp gereği yönünde adımlar atmalarını istiyoruz.

-O gün oraya, yoğun programına rağmen ve Urfa'dan giden bizim ekipten daha fazla yolu teperek gelen Adıyaman Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mustafa Gündüz'e;

-bu organizasyon için başından beri bizimle birlikte kararlar alan Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mehmet Ali Çullu ve ekibine;

-Diyarbakır'dan gelen Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekan Yardımcısı Doç. Dr. Öner Çetin ve ekibine;

-Şanlıurfa Belediyesini temsilen bulunan Belediye Başkan Yardımcısı Mahmut Kırıkçı'ya;

-etkinliğin içinde yer alan Karacadağ Türkmen Derneği Başkanına;

-etkinliğe destek için gelen Şanlıurfa Zihinsel Engelliler Derneği, Omurilik Felçlileri Derneği, GAP Ekolojik Kalkınma Derneği, Siverek'i Vilayet Yapma Derneği Başkanlarına;

-sorunları yerinde dinlemek için gelen Siverek Tarım Müdürü'ne;

-bizi bizzat arayarak katılamasalar da yanımızda olduklarını ve her türlü ihtiyacımızda destek olacaklarını belirten Şanlıurfa Valiliği ile Siverek Kaymakamlığına;

-organizasyonda her türlü aksaklıkla yakından ilgilenen Siverek Kaymakamlığı yetkililerine;

-sorunlarını açık yüreklilikle dile getiren ve azıklarını bizimle paylaşan göçerlere ve orada olamasa da yanımızda olduğunu bildiğimiz tüm kesim ve kişilere teşekkür ediyorum.

19.09.2010

Duygu SUCUKA

Güneydoğum Derneği Başkanı

Karacadağ Göçer Toplantısı Sonuç Raporu

Tarih: 14 Mayıs 2011

Yer: Karacadağ Kayak Merkezi

Katılımcılar :

Nuri Okutan

Mahmut Hersanlıoğlu

Nihat Eri

Prof. Dr. Mustafa Gündüz

Prof. Dr. Mehmet Ali Çullu

Prof. Dr. Öner Çetin

Eyüp Ağan

Musa Yeşiltaş

Seydi Alak

- Şanlıurfa Valisi

- Siverek Kaymakamı

- 22. Dönem Mardin Milletvekili

- Adıyaman Üniversitesi Rektörü

- HRÜ Ziraat Fakültesi Dekanı

- Dicle Ün. Ziraat Fakültesi

- Karacadağ göçer temsilcisi

- Diyarbakır Beritanlılar Kooperatifi Başkanı

- Karacadağ Eğriçayır Köyü Muhtarı

İzleyen Kurum-Kuruluşlar:

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, GAP İdaresi, Siverek İlçe Tarım Müdürlüğü, Siverek Sağlık Grup Başkanlığı, Sivil Toplum Örgütleri

Toplantıdan notlar:

Şanlıurfa-Siverek Yöresindeki Karacadağ'ın zirvesinde gerçekleştirmiş olduğumuz 2. Göçer Sorunları Toplantısını anlatmaya çalışacağım.

İlk toplantımızı 17 Eylül 2010 tarihinde yine bu zirvede, panel için kurulan bir kıl çadırın altında yapmıştık. Açık, güneşli, güler yüzlü bir havaydı o zamanki.

İkinci toplantımız ise 14 Mayıs 2011 günü, bir gülen, bir ağlayan, kararsız bir havanın parçalı bulutlu, yağmurlu-güneşli, soğuk, yazı karşılıyorken kış gibi hissedilen bir atmosferinde gerçekleşti. Hava şartlarının olumsuzluğuna bakınca toplantıyı ertelemek gerektiğini düşünseniz de bunu yapmak mümkün değil maalesef. Aylar öncesinden organize etmeye başlanılmış, geniş bir çerçevede davetli katılımcı beklenen bir toplantı, son gün son dakikada iptal edilemiyor. Eldeki imkânları değerlendirerek çözüm aramak gerekiyor. Bizim elimizdeki imkânlar da, yaklaşık 1900 metre rakımlı bu zirvedeki 'Kayak Merkezi Kafeteryası' olarak bilinen küçük bir tahta yapı idi.

Toplantı günümüzün sabahında çok yağmur yağmıştı Karacadağ'a. Beni sabah-tan arayan Karacadağlılar, toplantıyı yapmanın zor olacağını söylediler. Yerler çok çamur olduğu için toplantı çadırını kuramamışlardı. Eldeki diğer seçenek olan, ahşap kulübe, toplantı için düzenlendi, hazır duruma getirildi. Kulübenin tam ortasındaki kuzine soba, kapalı, yağışlı, hava sıcaklığının 5-6 derece olduğu bu zirvede çok işe yaradı. Sobanın etrafına dizilen konuklar, sanki burada bir sorun dinleme toplantısı değil de, hoşça vakit geçirme amacıyla buluşmuş gibiydiler. Kısacası biraz sonra başlayacak olan yorucu bir ortamın, başlangıçtaki hoş görüntüleri idi bunlar. Samimi, ilgili, dost bir ortam.

Katılımcı ve izleyiciler bir bir gelmeye başladılar. Şanlıurfa Valisi Nuri Okutan, Siverek Kaymakamı Mahmut Hersanlıoğlu oradaydı. Bayındırlık Bakanlığı Bakanlık yetkilileri ve Şanlıurfa İl Müdürlüğü düzeyinde, Devlet Bakanı Faruk Çelik Danışmanı ile katılım sağladı. Mardin Milletvekili Nihat Eri, beraberindeki kalabalık bir grupla, Adıyaman Üniversitesi Rektörü Mustafa Gündüz, eşi ve misafirleriyle oradaydı. Harran ve Dicle Üniversiteleri Ziraat Fakülteleri ile GAP İdaresi temsilcileri, Siverek İlçesi Tarım ve Sağlık Birimleri, Akademisyenler, yazarlar, Diyarbakır Beritanlılar Kooperatifi, Mersin'den bu toplantı için gelen İZDER (Seçilmiş ve Atanmışları İzleme Derneği), Türkiye Gençlik Konseyi, Göçerler, Muhtarlar, diğer Sivil Toplum Örgütleri ve kalabalık bir basın grubu, toplantıyı oluşturan kişi ve kesimlerdi.

Hava ve iklim şartlarına çok da hazırlıklı gitmediğimiz Karacadağ'da, o gün üşümekten titreyerek gerçekleştirmiş olduğumuz toplantının göçerler adına son derece faydalı olduğunu düşünüyorum. Bu tür çalışmalarda, biz sivil toplum örgütleri, sorunu teşhis ederler, çözümü isterler. Çözümü gerçekleştirecek olan ise devlettir ya da ilgili mercilerdir. Devlet o gün Valisi, Kaymakamı, Bakanlık temsilcileri ile oradaydı. Sorunları dinlemek ve çözüme yönelmek için orada olduklarına inancımız tamdır. Dağ başında yapılmış bu iki toplantımızdan sonra, ileri bir tarihte, il veya ilçede düzenleyebileceğimiz bir salon toplantısında, ne gibi çözümler üretildiği, yine çözüm üreten makamlar tarafından anlatılabilir.

Karacadağ'daki ilk toplantımızda hem bilim adamları, hem de göçerler konuşmuştu. Bu ikinci toplantımızda farklı bir yöntem düşündük. Önce göçerlere, sorunun sahiplerine söz verdik, sorunlarını kendi ağızlarından dinledik. Çözüm mercii olarak ise Vali Okutan detaylı bir konuşma yaptı, sorunların çözümü yönünde neler yapılabileceğini, onlara nasıl yardımcı olabileceğini anlattı.

Göçer toplantılarımızı sadece Karacadağ'da değil, geçtiğimiz yıl Siirt'te de yap-

miştık. Dolayısıyla göçer sorunlarının aşağı-yukarı ortak olduğunu biliyoruz. Bu vesileyle, bu ikinci Karacadağ toplantımıza tüm Bölge göçerlerini çağırmaya çalıştık. Ulaşabildiğimiz kadarıyla Siirt, Batman, Diyarbakır, Şanlıurfa, Gaziantep Göçer kuruluşlarıyla irtibat kurduk. Hepsi de memnuniyetle katılmayı kabul ettiler. Ancak son andaki bazı talihsizlikler nedeniyle bazı katılımcılar maalesef toplantıda olamadılar.

İnsanca yaşamak onların da hakkı:

Batman’da görev yapıyorken, Mersin’deki ailemin yanına geliş gidişlerimde bu dağdan geçerdik. O zamanlar, bu dağın, böyle bir potansiyeli olduğunu farkında değildim. Güneydoğum Derneğinin çalışmaları kapsamında gördüğüm kadarıyla Bölge ve Türkiye için önemli bir üretim kaynağı, ekonomiye önemli bir destek burası.

Karacadağ, Diyarbakır-Şanlıurfa-Mardin üçgeninde, oldukça geniş alana yayılmış, çok sarp yamaçları olmayan, yayla vasıflı bir dağdır. Eteklerinde çok fazla köy bulunmaktadır. Yine eteklerindeki geniş topraklar, meşhur Karacadağ taşlarıyla dolu olması sebebiyle işlenemez durumdadır. Bu bakir topraklarda taş temizliği yapılabilirse son derece verimli alanlar ortaya çıkabilir.

Dağın eteklerinde, yamaçlarında, zirvesinde küçükbaş hayvancılık yapan göçerler, birkaç yıldır ilgi ve çalışma alanımıza girdiler. Çünkü sorunları çok fazla. Çünkü o dağın başında unutulmuş kalmışlar. Siyasi iradeler, onlara hep sorunlarınızı çözeceğiz, çözüyoruz gibi yapmışlar ama görünürde bir şey yapılmamış.

Onlar da insanca yaşama hakkına sahipler. Bu dağı boşaltsınlar, medeni yaşama katılsınlar diye bir şeyi savunmuyoruz. Buradaki yaşamları medenileştirilsin, Karacadağ onlar için daha iyi, daha yaşanılır bir mekân olsun diyoruz. Bu insanlar devleti seven, devleti önemseyen insanlar. O halde devlet onların sorunlarını görmezden gelemmez, gelmemeli.

Çadırlar, yağmur yağmışsa, yerler çamursa iyiden iyiye yaşanmaz haldeler. Büyük bir salon genişliğindeki çadırın içi bez örtülerle bölünmüş, mutfak, yatak alanı şeklinde ayrılmış. Direkten direğe bağlı iplerle kurulmuş salıncağın içinde yatan bebek dikkat çekici. Bir çadırın içinde 10-15 kişi barınıyor. Banyo yok, tuvalet yok, elektrik yok, yol yok, gitmek için okul yok, hastalanınca doktor yok, temin etmek için gıda malzemesi yok. Suyu kuyulardan temin ediyorlar. Ekmeklerini ise kendileri pişiriyorlar. En doğal ürünleri süt, yoğurt, et olmalı. Aslında doğal bir yaşam, doğal bir beslenme, dolayısıyla sağlıklı bir ortam. Ama insanca yaşama kavuşturulması gerekli bir ortam. Eğitilerek bilinçlendirilmesi gerekli bir kesim. Bu çağda orta çağı

yaşayan bu insanların yaşam şartlarının iyileştirilmesi en doğal haklarıdır. Bu kültürün ölmemesi, bu üretimin bitmemesi için bunu yapmak zorundayız.

Toplantı sonrası bizi bilgilendiren Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi hocalarından **Prof. Dr. Öner Çetin**, göçerleri şu şekilde anlatıyor:

“Göçerler çok ilkel şartlarda yaşıyorlar. Bunların bir adım ilerisi Yörük oluyor. Yörükler yarı yerleşik hayata geçmişlerdir ve yaşam şartları daha iyidir. Göçerler yarı yerleşik hayata geçtiklerinde hayvancılığı bırakmayacaklar, Yörük olarak yaşamalarını sürdüreceklerdir”.

Göçerler ne istiyor?

Karacadağ göçerleri olsun, diğer yaylalardaki göçerler olsun, gördüğümüz ilk ortak sorunları şuydu:

Yaylaklar, kışlaklar, iskan edilme, yer sorunu.

Kışın karlı dağın tepesinde kalabilmeleri mümkün değil. Aşağı indikleri zaman konaklayacak yerleri yok. Yazın yaylaya çıktıklarında ise yaylalar kendilerine ait değil, dolayısıyla sorun yaşıyorlar.

Değişik göçer konuşmacılar tarafından dile getirilen sorunlar özetle şunlardı:

- Çocuklar Türkçe bilmiyor, okuma bilmiyor, para nedir bilmiyor. Okul yarım kalıyor.
- Göçerler artık yer bulamıyor. Devlet ya da başkalarının arazisi tapuludur.
- Bu hayvancılık işini bırakırlarsa hamallık bile yapamazlar.
- İskan sorunu, yaylaklar sorunu, seyahat sorunları var.
- Yerleşik hayatları olmadığı için kredi alamıyorlar.
- Süt fiyatı çok düşük, yem pahalıdır.
- Televizyon, buzdolabı nedir bilmiyorlar.
- Kışın Ceylanpınar civarında çadır olabilir mi? Yaz için Karacadağ eteğinde yer verilebilir mi?
- Yaylakların kirası çok yüksek.
- Rehberleri, önlerine düşenleri, sorunlarını çözenleri yok. Siyasetçiler her şeye tamam diyorlar ama 50 yıldır hiçbir şey olmuyor.
- Kışın, kışlaklara indikleri zaman hiç kimse onlara yer vermek istemiyor.
- Yolları yok, okulları yok, doktorları yok.
- Süt toplama sorunu var, hayvanlarla taşıyorlar, süt tesisleri yapılmalı.
- Devlete sorunlarını iletiler, dosyalar teslim ettiler, bir gelişme olmadı.

Devlet ne diyor?

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı temsilcisi bürokratlar, sorunun çözümü yönünde çalışmalar yapacaklarını, buradaki konuşulanların üst makamlara rapor edileceğini söylediler.

Siverek Kaymakamı Mahmut Hersanlıoğlu, tüm sorunları not aldığını, çözebilecekleri doğrultusunda gerekli çalışmaları başlatacağını belirtti.

Göçerlerin ve onlarla ilgili kişilerin tüm konuşmalarını dikkatle dinleyen ve not alan **Şanlıurfa Valisi Nuri Okutan**, göçerlerin sorunlarının çözümü yönünde yapabileceklerini anlattı ve özetle şunları söyledi:

- Göçerlerin yaylak-kışlak ve medeni gereksinimleri sorunu var.
- Urfa’da göreve başladığımın ikinci haftası Karacadağ’a gelip onların sorunlarını dinledim
- Gazi Üniversitesi ile birlikte yürütülen, göçerlerin yaşam desenleri ile ilgili çalışmamız devam ediyor.
- Burada sözü edilen birçok sorunu Valilik olarak çözebiliriz. Ama her yere, her çadıra elektrik götürülmesi olabilecek bir şey değildir. Çünkü o zaman önünüze iskân sorunu çıkıyor.
- Hayvanın sesinden bile anlayan kişilerin hayvancılıkla uğraşmasından yanayız. Zaten et ithal etmek zorunda kalıyoruz.
- Ceylanpınar’da devam etmekte olan mülkiyetle ilgili hukuki bir sorun var. Dolaşısıyla Ceylanpınar dışında bir yerde, olanaklar ölçüsünde, meralardan verilmek üzere iskân konusuna yardımcı olabiliriz.
- Eğitim ile ilgili sorunları çözmek mümkün. Gerekirse yaz okullarını buraya taşıyoruz. Göçerlerin eğitim sorununu Siirt’te, çadırdaki eğitimle çözdük.
- Sağlık için, gezici sağlık ekipleri göndeririz.
- Göçerler bilemediklerinden kaynaklı, hayvancılık destek ve teşviklerinden yararlanamıyorlar.
- Yerleşmek isteyen tüm göçerlerimizi yerleştirebiliriz. İstedikleri tip ev ve istedikleri krediyi de temin edebiliriz.
- Hanımların yerleşik yaşama geçişle, üretim elemanı olabilmesi için (halı-kilim üretimi gibi) eğitim ve destek verebiliriz.
- Karacadağ ve yöresi, hayvancılık alanları ihlal edilmeden ağaçlandırılabilir.
- Göçerler sütü satmak yerine kendileri peynir yapmalı.
- Banyo, tuvalet meselesi çok önemli. Özellikle kız çocukları ve kadınlar için so-

run oluyor. Bu konuyu çözebiliriz.

- Hayvancılık bırakılmamalı çünkü dünyanın çok ciddi gıda sorunları olacak.

Bu çalışmada bize destek veren kişi ve kurumlara teşekkür eder, tüm göçerlerin sorunlarının çözülmüş, daha uygarca bir yaşama doğru hayatlarının kolaylaştırılmış olmasını dileriz.

Bu toplantıda göçerlerin sorunlarını dile getirmek üzere görev alan, ancak toplantıdan birkaç gün önce eşini kaybeden, dolayısıyla o gün aramızda olamayan Karacadağ Göçer Derneği Başkanı Nusret Kaya'ya başsağlığı diler, acısına ortak oluruz.

17.05.2011

Duygu Sucuka

Güneydoğum Derneği

GÖÇ YOLLARI

